

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017

Η παρούσα **Ετήσια Εσωτερική Έκθεση** του ακαδημαϊκού έτους 2016-2017 του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών συντάχθηκε από την ΟΜΕΑ του Τμήματος, που αποτελείται από τα μέλη ΔΕΠ

Αθηνά Ζερβογιάννη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια (Συν/τρια)
Αργυρός Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής
Πατρώνης Βασίλειος, Αναπληρωτής Καθηγητής

ενώ συνεπικουρήθηκε από την Υποστηρικτική Ομάδα της ΟΜΕΑ, όπως αυτή ορίστηκε σύμφωνα με αρθμ. πρωτ. 1085/01.11.2011 έγγραφο του τότε Προέδρου του Τμήματος κ. Τσεκούρα Κων/νου, Καθηγητή, και η οποία απαρτίζεται από τους

Δαύρη Μαρία, Γραμματέας
Φερτάκη Θεοδώρα, Υπάλληλος Γραμματείας
Μακρή Παρασκευή, Υπάλληλος Γραμματείας
Γούδη Ισμήνη, ΕΤΕΠ

Η Έκθεση συντάχθηκε στο πλαίσιο της λειτουργίας της ΜΟΔΠ του Πανεπιστημίου Πατρών.

Η Συντονίστρια της ΟΜΕΑ

**Αθηνά Ζερβογιάννη
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος, σελ.3-6

Κεφάλαιο 1:Παρουσίαση Τμήματος, σελ.7-16

Κεφάλαιο 2: Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών, σελ.17-25

Κεφάλαιο 3: Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών/Διδακτορικών Σπουδών, σελ.26-29

Κεφάλαιο 4: Εκπαιδευτικό/Διδακτικό Έργο, σελ.30-36

Κεφάλαιο 5:Ερευνητικό/Επιστημονικό Έργο, σελ.37-47

Κεφάλαιο 6: Διοικητικές Υπηρεσίες & Υποδομές, σελ. 48-53

Κεφάλαιο 7: Σχέσεις με Κοινωνικούς, Πολιτιστικούς ή Άλλους Φορείς, σελ. 54-55

Κεφάλαιο 8: Συμπεράσματα & Σχεδιασμός Βελτίωσης, σελ.56-62

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ, σελ. 63

Παράρτημα I: Επιλεγμένες Δημοσιεύσεις Μελών ΔΕΠ

Παράρτημα II:Ερωτηματολόγιο Μελών ΔΕΠ

Παράρτημα III: Πίνακες Στοιχείων & Δεικτών Λειτουργίας του Τμήματος, Ταυτότητα Τμήματος, Διδακτική Αξιολόγηση Προπτυχιακού & Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών

Η παρούσα Έκθεση συντάχθηκε από την Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΟΜΕΑ) του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών (ΤΟΕ) του Πανεπιστημίου Πατρών, η σύνθεση της οποίας έχει ως εξής:

Συντονιστής: Αθηνά Ζερβογιάννη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Μέλη: Γεώργιος Αργυρός, Αναπληρωτής Καθηγητής
Βασίλειος Πατρώνης, Αναπληρωτής Καθηγητής

Την υποστήριξη του έργου της ΟΜΕΑ ανέλαβαν τα στελέχη της Γραμματείας του ΤΟΕ κ.κ. Φερτάκη και Μακρή, υπό τον συντονισμό της Γραμματέως του Τμήματος κ. Δαύρη Μαρίας, καθώς και το μέλος ΕΤΕΠ κ. Γούδη Ισμήνη. Για τη διαμόρφωση της Έκθεσης η ΟΜΕΑ συνεργάστηκε με τις Πρυτανικές Αρχές του Πανεπιστημίου Πατρών και την ΜΟΔΙΠ του Ιδρύματος, τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης & Έρευνας του Πανεπιστημίου, τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών, τη Γραμματέα, το προσωπικό της Γραμματείας και τα μέλη ΕΤΕΠ/ΕΕΔΠ του Τμήματος, καθώς και τους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και τους υποψήφιους διδάκτορες του Τμήματος.

Στο πλαίσιο της σύνταξης της Έκθεσης, η ΟΜΕΑ ενημέρωσε όλα τα στελέχη του ΤΟΕ για τη διαδικασία σύνταξης των Ετήσιων Εσωτερικών Εκθέσεων. Η διαδικασία συλλογής, επεξεργασίας και παρουσίασης στοιχείων στηρίχθηκε στις εξής ενέργειες:

1. Συναντήσεις της ΟΜΕΑ με τη Γραμματέα κ. Δαύρη Μαρία τα υπόλοιπα στελέχη της Γραμματείας, κατά τις οποίες συζητήθηκαν σειρά ζητημάτων που αφορούν τη λειτουργία του Τμήματος. Τα στατιστικά στοιχεία της Έκθεσης για θέματα φοιτητών, στελέχωσης κλπ. βασίστηκαν σε αυτές τις συζητήσεις και στους αντίστοιχους Πίνακες της ΜΟΔΙΠ που συμπληρώθηκαν από τη Γραμματεία.
2. Συναντήσεις μελών της ΟΜΕΑ με τον Πρόεδρο και τα μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ, κατά τις οποίες συζητήθηκαν ζητήματα που αφορούν τις μελλοντικές προοπτικές του Τμήματος.
3. Συλλογή και επεξεργασία των στοιχείων αποτίμησης του ερευνητικού/ εκπαιδευτικού έργου των μελών ΔΕΠ για το 2016-2017, με βάση το *Απογραφικό Δελτίο Μελών ΔΕΠ* της ΜΟΔΙΠ (www.ps.modip.upatras) και άλλων σχετικών δεδομένων. Η ανάλυση/ παρουσίαση των στοιχείων αυτών στην παρούσα Έκθεση πραγματοποιείται με βάση μέσους όρους.
4. Διανομή/συλλογή/επεξεργασία των ερωτηματολογίων αποτίμησης από τους φοιτητές του διδακτικού έργου του ΤΟΕ. Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν με συστηματικό τρόπο και αποτύπωσαν την εν λόγω αποτίμηση για το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017. Η διανομή και συλλογή των ερωτηματολογίων έγινε από το μέλος της ΟΜΕΑ κ. Αργυρό Γεώργιο, Αναπληρωτή Καθηγητή, και το μέλος ΕΤΕΠ κ. Γούδη Ισμήνη, ενώ η επεξεργασία των σχετικών στοιχείων πραγματοποιήθηκε από τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Έρευνας του Πανεπιστημίου Πατρών. Η ανάλυση/παρουσίαση των στοιχείων αυτών στην παρούσα έκθεση πραγματοποιείται με βάση μέσους όρους.
5. Αξιοποίηση των προηγούμενων Ετήσιων Εσωτερικών Εκθέσεων, καθώς και της Τετραετούς Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης του 2011.

Η συμμετοχική διαδικασία η οποία επελέγη για τη συλλογή των στοιχείων που αποτυπώνονται στην παρούσα Έκθεση και η συνεργασία των μελών ΔΕΠ στη σχετική διαδικασία χορήγησης πληροφοριών εξασφαλίζουν τη συμμετοχή όλων των στελεχών του Τμήματος στη διαμόρφωσή της.

Τα κυριότερα δεδομένα, όπως αποτυπώνονται στην παρούσα Έκθεση για το 2016-2017 σε σχέση με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος 2015-2016, έχουν ως εξής:

- i.** Ο αριθμός ενεργών μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ παρέμεινε αμετάβλητος, ανερχόμενος σε 16, καθώς το μέλος ΔΕΠ Δρυδάκης Νικόλαος (Λέκτορας) συνέχισε να βρίσκεται σε άδεια άνευ αποδοχών, παρά τις προσπάθειες του Τμήματος για το αντίθετο.
- ii.** Τρία μέλη ΔΕΠ διατέλεσαν σε εκπαιδευτική άδεια. Τα κενά σε διδακτικό έργο καλύφθηκαν πλήρως μέσω αναδιάρθρωσης της κατανομής της διδασκαλίας των μαθημάτων, ή/και της πρόσθετης επιβάρυνσης ορισμένων συναδέλφων, καθώς και μέσω της απασχόλησης δύο πανεπιστημιακών υποτρόφων με χρηματοδότηση από το ΜΔΕ του Τμήματος.
- iii.** Δεν υπήρξε μεταβολή στον αριθμό των μελών ΕΤΕΠ/ΕΕΔΙΠ. Η Γραμματεία επίσης συνέχισε να παραμένει υποστελεχωμένη με βάση τον αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών, απαρτιζόμενη από 3 διοικητικούς υπαλλήλους και τη Γραμματέα κ. Δαύρη Μαρία.
- iv.** Ο συνολικός αριθμός των εγγεγραμμένων προπτυχιακών φοιτητών παρέμεινε υψηλός, ανερχόμενος σε 1858 το 2016-2017 έναντι 1890 το 2015-2016. Ο συνολικός αριθμός μεταπτυχιακών φοιτητών (ΜΔΕ και υποψήφιοι διδάκτορες) ανήλθε σε 53 το 2016-2017 έναντι 51 το 2015-2016.
- v.** Ο αριθμός των νεοεισερχόμενων προπτυχιακών φοιτητών εμφάνισε μικρή άνοδο, ίση με 6,3% (238 φοιτητές το 2016-2017 έναντι 224 το 2015-2016). Ωστόσο, ο συνολικός αριθμός προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης μειώθηκε κατά 5,9% (1396 φοιτητές το 2016-2017 έναντι 1484 το 2015-2016) λόγω αύξησης του αριθμού των αποφοιτησάντων.
- vi.** Ο αριθμός των αποφοιτησάντων προπτυχιακών φοιτητών αυξήθηκε σε 264 το 2016-2017 έναντι 204 το 2015-2016. Επίσης υπήρξε αλλαγή στη κατανομή της βαθμολογίας πτυχίου, με αύξηση του ποσοστού των αποφοιτησάντων φοιτητών με βαθμό 6,0-6,9 και μείωση του ποσοστού με βαθμούς 5,0-5,9.
- vii.** Η αναλογία προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης και ενεργών μελών ΔΕΠ συνέχισε και το 2016-2017 να είναι υψηλή, ανερχόμενη σε 87,3:1 (= (1396/16)%). Η αναλογία αυτή υπερβαίνει κατά πολύ τον αντίστοιχο μέσο όρο του Παν/μιου Πατρών καθώς και τον εθνικό μέσο όρο. Ωστόσο, το συνολικό διδακτικό προσωπικό του ΤΟΕ εμφάνισε το 2016-2017 αύξηση σε σχέση με το 2015-2016, καθώς απασχολήθηκαν: 1 διδάσκων με σύμβαση ΠΔ.407 (εαρινό εξάμηνο, Εργαστήρια), 5 διδάσκοντες μεμονωμένων προπτυχιακών μαθημάτων επιλογής στο πλαίσιο του προγράμματος «Απόκτηση Διδακτικής Εμπειρίας», και 2 πανεπιστημιακοί υπότροφοι με χρηματοδότηση από το ΜΔΕ του ΤΟΕ. Σαν αποτέλεσμα, το συνολικό ποσοστό φοιτητών-διδασκόντων μειώθηκε κατά 23,2% σε σχέση με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος (73,5:1 το 2016-2017 έναντι 95,7:1 το 2015-2016), αν και συνέχισε να παραμένει σχεδόν τριπλάσιο του εθνικού μέσου όρου.
- viii.** Το ΤΟΕ προχώρησε σε εφαρμογή του νέου αναθεωρημένου Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών, το οποίο ευθυγραμμίζει το ΠΠΣ με τα πρότυπα αντίστοιχων προγραμμάτων σε

πανεπιστήμια της χώρας (π.χ. ΕΚΠΑ, Οικονομικό Πανεπιστήμιο) και του εξωτερικού, ενώ έχει λάβει υπόψη και τα σχόλια των εξωτερικών αξιολογητών. Στο πλαίσιο αυτό, για τους εισακτέους 2016-2017, ο συνολικός αριθμός μαθημάτων για λήψη πτυχίου μειώθηκε στα 38 μαθήματα έναντι 41 μαθημάτων που ίσχυαν μέχρι πρότινος. Ο αριθμός των υποχρεωτικών μαθημάτων παρέμεινε ίδιος (20 μαθήματα), ενώ τα μαθήματα επιλογής εμπλουτίστηκαν με νέα σύγχρονα και δημοφιλή αντικείμενα και αυξήθηκαν σε 32 (έναντι 26 που ίσχυαν το 2015-2016). Παράλληλα, υιοθετήθηκε από το 2016-2017 ο θεσμός της διαφορετικής βαρύτητας μαθημάτων στο πτυχίο, με αντίστοιχη προσαρμογή των ωρών διδασκαλίας και μονάδων ECTS, ανάλογα με τη σπουδαιότητά του κάθε μαθήματος για την οικονομική επιστήμη.

- ix.** Το ΜΔΕ/MSc του ΤΟΕ με ειδίκευση την *Εφαρμοσμένη Οικονομική & Ανάλυση Δεδομένων* συνέχισε επιτυχώς τη λειτουργία του το 2016-2017 με 36 φοιτούντες έναντι 35 το 2015-2016. Το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών (ΠΔΣ) του ΤΟΕ λειτούργησε με 17 φοιτητές το 2016-2017 έναντι 16 το 2015-2016.
- x.** Παρά το μεγάλο αριθμό προπτυχιακών φοιτητών και το φόρτο εργασίας που αυτό συνεπάγεται για τα μέλη ΔΕΠ, η ερευνητική δραστηριότητα του ΤΟΕ παρέμεινε υψηλή. Ο συνολικός αριθμός συμμετοχών σε επιστημονικές δημοσιεύσεις ανήλθε σε 45 το 2016 έναντι 47 το 2015 και 34 το 2014, ενώ ήδη για το 2017 υπάρχουν 20 συμμετοχές σε δημοσιεύσεις άρθρων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά με κριτές (βλ. Παράρτημα Ι). Οι δείκτες που απεικονίζουν τη συνολική αναγνώριση του ερευνητικού έργου του ΤΟΕ επίσης παρέμειναν υψηλοί (1026 το 2016-2017 έναντι 1027 το 2015-2016), ενώ μέλη ΔΕΠ του Τμήματος συνεχίζουν να εμφανίζουν συμμετοχές σε ανταγωνιστικά προγράμματα έρευνας.
- xi.** Το ακ.έτος 2016-2017 υπήρξαν στο ΤΟΕ σημαντικές εξελίξεις και σε άλλους τομείς, οι οποίες αναμένεται να επηρεάσουν την εξελικτική του πορεία. Συγκεκριμένα, το 2016-2017:
- Ιδρύθηκαν τρία νέα Ερευνητικά Εργαστήρια (*Εργαστήριο Μικρο-οικονομικής Ανάλυσης της Αγοράς Εργασίας*, ΦΕΚ 2767/2-9-2016, τ.Β', *Εργαστήριο Οικονομικής των Επιχειρήσεων, Καινοτομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης*, ΦΕΚ 2500/12-8-2016 τ.Β', *Εργαστήριο Ποσοτικών Μεθόδων & Πληροφοριακών Συστημάτων*, ΦΕΚ 2500/12-8-2016 τ.Β'), τα οποία αναμένονται να επαυξήσουν την δυναμική του ΤΟΕ στο τομέα της έρευνας.
  - Υιοθετήθηκε συγκεκριμένη λίστα επιστημονικών περιοδικών υψηλού κύρους ως μέτρο αποτίμησης του ερευνητικού έργου των μελών ΔΕΠ και αντίστοιχης δυνατότητας εξέλιξής τους σε ανώτερες βαθμίδες, στοιχείο που αναμένεται να αυξήσει τα κίνητρα για πιο ποιοτικές δημοσιεύσεις.
  - Υιοθετήθηκε ο θεσμός της βράβευσης του 'καλλίτερου διδάσκοντα', με βάση τα ερωτηματολόγια της ΜΟΔΠ που συμπληρώνονται από τους φοιτητές, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας στο ΠΠΣ.

- Υπήρξε μεγαλύτερη συνέργεια με το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΠΠ στον τομέα της διδασκαλίας προπτυχιακών μαθημάτων και μαθημάτων ERASMUS, γεγονός που οδηγεί σε περαιτέρω εμπλουτισμό του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών του ΤΟΕ.
- Ενισχύθηκε περαιτέρω ο ιστότοπος του Τμήματος, με λεπτομερή πληροφόρηση για όλες τις λειτουργίες του ΤΟΕ στα ελληνικά και στα αγγλικά και με προσθήκη πληροφόρησης για άλλα, γενικότερου ενδιαφέροντος, φοιτητικά και ερευνητικά ζητήματα.

1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

1.1. Δομή και Χωροθέτηση του Τμήματος

Το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών ιδρύθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 325/23-5-1985, με το οποίο ορίστηκε ως τόπος εγκατάστασής του το Αγρίνιο (Νομός Αιτωλοακαρνανίας). Μετά από 12 χρόνια παραμονής του στο Αγρίνιο, το ΤΟΕ μεταφέρθηκε στις κεντρικές εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Πατρών με το Προεδρικό Διάταγμα 85/21-4-1998.

Από τον Ιούνιο του 2013 το ΤΟΕ ανήκει στη *Σχολή Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων (ΣΟΔΕ)* του Πανεπιστημίου Πατρών, η οποία περιλαμβάνει τα εξής τμήματα:

- Τμήμα Οικονομικών Επιστημών (έτος ίδρυσης 1985, με έδρα την Πάτρα)
- Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων (έτος ίδρυσης 1999, με έδρα την Πάτρα)
- Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών (έτος ίδρυσης 2004, με έδρα το Αγρίνιο)
- Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων και Τροφίμων (έτος ίδρυσης 2006, με έδρα το Αγρίνιο)

Κοσμήτορας της Σχολής ΣΟΔΕ κατά το ακ. έτος 2016-2017 ήταν ο Καθηγητής του ΤΟΕ, κ. Σκούρας Δημήτριος.

Το ΤΟΕ εδρεύει στην Πανεπιστημιούπολη του Ρίου και χωροθετείται Βόρειο-Δυτικά του κτιρίου της Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πατρών. Βρίσκεται στο χώρο της Παλαιάς Αεροπορικής Μονάδας (ΠΑΜ) και είναι εγκατεστημένο σε πέντε μεμονωμένα, διάσπαρτα κτίρια. Δυο κτίρια αφορούν γραφεία μελών ΔΕΠ (στο ένα εκ των οποίων είναι εγκατεστημένη και η αίθουσα συνεδριάσεων του Τμήματος), ένα κτίριο αφορά γραφεία υποψηφίων διδακτόρων, ενώ σε ξεχωριστό κτίριο είναι εγκατεστημένα η Γραμματεία, το γραφείο του Προέδρου, το Αναγνωστήριο και το Κεντρικό Εργαστήριο Η/Υ του Τμήματος. Σε ξεχωριστό κτίριο, για τις απαιτήσεις του ΜΔΕ, είναι επίσης εγκατεστημένο ένα μικρότερο εργαστήριο Η/Υ. Το ΤΟΕ διαθέτει πέντε αίθουσες διδασκαλίας (4 για το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, ΠΑΜ1, ΠΑΜ13, ΠΑΜ16, ΠΑΜ17, και 1 για το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, ΠΑΜ2), οι οποίες συνιστούν μεμονωμένα κτίρια που βρίσκονται στον ίδιο χώρο.

1.2. Διάρθρωση της Διοίκησης, Σύνθεση και Λειτουργία Οργάνων

Η διάρθρωση της διοίκησης του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών καθορίζεται από το σχετικό νομικό πλαίσιο. Το ΤΟΕ διοικείται από τη Γενική Συνέλευση και τον/την εκάστοτε Πρόεδρο. Πρόεδρος του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 ήταν ο Καθηγητής κ. Ντεμούσης Μιχαήλ.

Για τον συντονισμό/διευθέτηση επί μέρους θεμάτων, έχουν θεσμοθετηθεί και λειτουργούν στο ΤΟΕ αντίστοιχες Επιτροπές. Οι Επιτροπές απαρτίζονται συνήθως από 2-5 μέλη ΔΕΠ ή/και μέλη ΕΤΕΠ/ΕΕΔΠ/Γραμματείας, ανάλογα με τη φύση της Επιτροπής, και λειτουργούν με βάση συγκεκριμένους στόχους και χρονοδιαγράμματα. Οι Επιτροπές αυτές για το ακ.έτος 2016-2017 και η αντίστοιχη στελέχωσή τους είχαν ως εξής:

1. **Επιτροπή Φοιτητικών Ζητημάτων:** Ντεμούσης Μιχαήλ, Καθηγητής (Συν/στής), Κουρλιούρος Ηλίας, Καθηγητής, Δαύρη Μαρία, Γραμματέας.
2. **Επιτροπή Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ):** Ντεμούσης Μιχαήλ (Συν/στής), Νταούλη Ιωάννα, Καθηγήτρια, Σκούρας Δημήτριος, Καθηγητής, Ζερβογιάννη Αθηνά, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Γιαννακόπουλος Νικόλαος, Αναπληρωτής Καθηγητής.
3. **Συντονιστική Επιτροπή ΜΔΕ/ΠΔΣ:** Βενέτης Ιωάννης (Δ/ντής), Αναπληρωτής Καθηγητής, Γιαννακόπουλος Νικόλαος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τζελέπης Δημήτριος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τζαγκαράκης Εμμανουήλ, Επίκουρος Καθηγητής.
4. **ΟΜΕΑ Τμήματος:** Ζερβογιάννη Αθηνά, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια (Συν/στρια), Αργυρός Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πατρώνης Βασίλειος, Αναπληρωτής Καθηγητής.
5. **Επιτροπή Προγράμματος Κινητικότητας ERASMUS:** Ζερβογιάννη Αθηνά, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια (Συν/στρια), Πολυμένης Αθανάσιος, Επίκουρος Καθηγητής, Δασκάλου Βικτωρία, ΕΕΔΠ.
6. **Επιτροπή Πρακτικής Άσκησης ΤΟΕ:** Βενέτης Ιωάννης, Αναπληρωτής Καθηγητής (Συν/στής), Σκούρας Δημήτριος, Καθηγητής, Τζελέπης Δημήτριος, Αναπληρωτής Καθηγητής.
7. **Επιτροπή Κατατακτηρίων Εξετάσεων:** Ντεμούσης Μιχαήλ, Καθηγητής (Συν/στής), Βενέτης Ιωάννης, Αναπληρωτής Καθηγητής, Γιαννακόπουλος Νικόλαος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πολυμένης Αθανάσιος, Επίκουρος Καθηγητής, Κουνετάς Κωνσταντίνος, Επίκουρος Καθηγητής.
8. **Επιτροπή Πληροφορικής:** Τζαγκαράκης Εμμανουήλ, Επίκουρος Καθηγητής (Συν/στής), Ρούσσοσ Αλέξανδρος, ΕΤΕΠ, Βικτωρία Δασκάλου, ΕΕΔΠ.
9. **Επιτροπή Ανακύκλωσης και Καταστροφής:** Δασκάλου Βικτωρία (Συν/στρια) ΕΕΔΠ, Πατρώνης Βασίλειος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τζαγκαράκης Εμμανουήλ, Επίκουρος Καθηγητής.
10. **Επιτροπή για Θέματα Υγείας και Ασφάλειας:** Αργυρός Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής (Συν/στής), Πολυμένης Αθανάσιος, Επίκουρος Καθηγητής.
11. **Επιτροπή Επιμέλειας Ελληνικού και Αγγλικού Οδηγού Προπτυχιακών Σπουδών:** Ζερβογιάννη Αθηνά (Συν/στρια), Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Νταούλη Ιωάννα, Καθηγήτρια, Δαύρη Μαρία, Γραμματέας.
12. **Υπεύθυνος Σύνταξης Ωρολογίου Προγράμματος Μαθημάτων και Προγράμματος Εξετάσεων:** Κουνετάς Κωνσταντίνος, Επίκουρος Καθηγητής.
13. **Επιτροπή Οικονομικών Ζητημάτων:** Ντεμούσης Μιχαήλ, Καθηγητής (Συν/στής), Γούδη Ισμήνη, ΕΤΕΠ, Δαύρη Μαρία, Γραμματέας.

Το ΤΟΕ επί του παρόντος δεν είναι επίσημα διαρθρωμένο σε Τομείς. Λόγω του μικρού αριθμού μελών ΔΕΠ, και καθώς μέχρι πρότινος το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών αποτελούσε ανεξάρτητο Τμήμα του Παν/μιου Πατρών, δεν θεωρήθηκε ότι υφίσταται σκοπιμότητα τέτοιας διάρθρωσης.

Ωστόσο, σημαντική εξέλιξη το 2016-2017, η οποία στο μέλλον μπορεί να οδηγήσει σε επίσημη διάρθρωση του ΤΟΕ σε τομείς ή/και σε παροχή Πτυχίου Οικονομικών Επιστημών με Εξειδίκευση, αποτελεί η ίδρυση τριών Ερευνητικών Εργαστηρίων ως εξής:

1. Εργαστήριο Μικρο-οικονομικής Ανάλυσης της Αγοράς Εργασίας
2. Εργαστήριο Οικονομικής των Επιχειρήσεων, της Καινοτομίας και της Περιφερειακής Ανάπτυξης
3. Εργαστήριο Ποσοτικών Μεθόδων και Πληροφοριακών Συστημάτων

Τα Εργαστήρια επικεντρώνονται σε τομείς της οικονομικής επιστήμης στους οποίους το ΤΟΕ έχει συγκριτικό πλεονέκτημα, τόσο από την άποψη των ανθρώπινων πόρων όσο και από την άποψη της ερευνητικής εμπειρίας. Μέσα από τη συλλογική προσπάθεια των μελών τους, τα Εργαστήρια αναμένονται να συμβάλλουν στην προώθηση της έρευνας στο Τμήμα, στην παραγωγή πιο ποιοτικών

δημοσιεύσεων, στην προσέλκυση νέων επιστημόνων στην Πάτρα και στη δυνατότητα επέκτασης της συνεργασίας του ΤΟΕ με άλλα τμήματα του Πανεπιστημίου Πατρών. Επιπλέον, τα εν λόγω Εργαστήρια αναμένονται να αξιοποιήσουν καλλίτερα τις δυνατότητες του ΤΟΕ για διεκδίκηση ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων. Περαιτέρω, τα Εργαστήρια αναμένεται να συμβάλλουν στην βελτίωση της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αφού αντίστοιχα μαθήματα σταδιακά θα ενταχθούν σε αυτά.

1.3 Στελέχωση του Τμήματος

Η τρέχουσα στελέχωση του ΤΟΕ σε μόνιμο προσωπικό παρουσιάζεται στους Πίνακες 1.1(α)-β):

Πίνακας 1.1(α): Μέλη ΔΕΠ, 2016-2017

	Αριθμός	Ποσοστό
Καθηγητές	7	41,2%
Αναπληρωτές Καθηγητές	6	35,3%
Επίκουροι Καθηγητές	3	17,6%
Λέκτορες	1(*)	5,9%
Σύνολο εκλεγμένων μελών ΔΕΠ	17	100%
Σύνολο ενεργών μελών ΔΕΠ	16	

*σε άδεια άνευ αποδοχών από το εαρινό εξάμηνο του 2014-2015.

Πίνακας 1.1(β): Διοικητικό Προσωπικό & Μέλη ΕΤΕΠ/ΕΕΔΠ, 2016-2017

	Αριθμός
Διοικητικό Προσωπικό	4
ΕΤΕΠ	2
ΕΕΔΠ	1
Σύνολο	7

Οι προβλεπόμενες θέσεις μόνιμου προσωπικού, σύμφωνα με το ΠΔ ίδρυσης του ΤΟΕ, έχουν ως εξής:

- 25 θέσεις μελών ΔΕΠ
- 5 θέσεις μελών ΕΕΔΠ
- 6 θέσεις μελών ΕΤΕΠ

Με βάση τα παραπάνω, διαπιστώνεται η ελλιπής στελέχωση του ΤΟΕ, τόσο σε μέλη ΔΕΠ όσο και σε μέλη Γραμματείας/ΕΤΕΠ/ΕΕΔΠ. Ειδικότερα, με δεδομένη την απουσία του κ. Δρυδάκη από το ΤΟΕ, ο αριθμός των ενεργών μελών ΔΕΠ το 2016-2017 ανήλθε σε 16, όπως και το 2015-2016, εμφανίζοντας οριακή μόνο αύξηση σε σχέση με τον μέσο όρο της εξαετίας 2011-2012/2015-2016. Το προσωπικό της Γραμματείας επίσης υπολείπεται σημαντικά του ΠΔ ίδρυσης αλλά και των αναγκών του, ανερχόμενο σε 3 υπαλλήλους, συν τη Γραμματέα κ. Δαύρη Μαρία, ενώ εμφανίζει μείωση σε σχέση με το μέσο όρο της εξαετίας 2011-2012/2016-2017. Ο αριθμός των μελών ΕΤΕΠ έχει επίσης παραμείνει αμετάβλητος από το 2011-2012 (2 μέλη). Ωστόσο, σημαντική είναι η συνεισφορά του μέλους ΕΕΔΠ κ. Δασκάλου Βικτωρίας, με ειδικευση την πληροφορική, η οποία μετακινήθηκε στο ΤΟΕ το 2014-2015. Τον εν λόγω μέλος ΕΕΔΠ έχει συνδράμει σημαντικά στην διδασκαλία

προπτυχιακών εργαστηριακών μαθημάτων αλλά και στη βελτίωση της ποιότητας της ιστοσελίδας του Τμήματος.

Γενικώς, η έλλειψη επαρκούς αριθμού μελών ΔΕΠ αντιμετωπίζονταν διαχρονικά με εκτεταμένη αξιοποίηση του θεσμού των διδασκόντων Π.Δ.407/80 (βλ. Πίνακα 1.2). Ο αριθμός των συμβάσεων Π.Δ.407/80 ανήλθε σε 26 το 2010-2011, 10 το 2011-2012 και 6 το 2012-2013. Το 2013-2014 ο αριθμός των συμβάσεων αυτών έπεσε στο μηδέν, και αυτό συνεχίστηκε τα ακαδημαϊκά έτη 2014-2015 και 2015-2016. Το 2016-2017 ήταν η πρώτη φορά, μετά από σειρά ετών, που το ΤΟΕ απέκτησε ξανά έκτακτο διδακτικό προσωπικό. Οι συμβάσεις έκτακτου διδακτικού προσωπικού μέσω κονδυλίων του Πανεπιστημίου Πατρών ανήλθαν σε 6 το 2016-2017 (5 συμβάσεις για διδασκαλία μεμονωμένων προπτυχιακών μαθημάτων επιλογής στο πλαίσιο του Προγράμματος «Απόκτηση Διδακτικής Εμπειρίας», και 1 σύμβαση ΠΔ407 για διδασκαλία εργαστηρίου). Το ΤΟΕ, με ίδιους πόρους μέσω του ΜΔΕ, επίσης χρηματοδότησε 2 συμβάσεις πανεπιστημιακών υποτρόφων (ΠΥ). Οι πανεπιστημιακοί υπότροφοι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν για κάλυψη κενών διδασκαλίας μαθημάτων που προέκυψαν από εκπαιδευτικές άδειες ή/και διδασκαλία νέων μαθημάτων στο πλαίσιο του αναθεωρημένου ΠΠΣ.

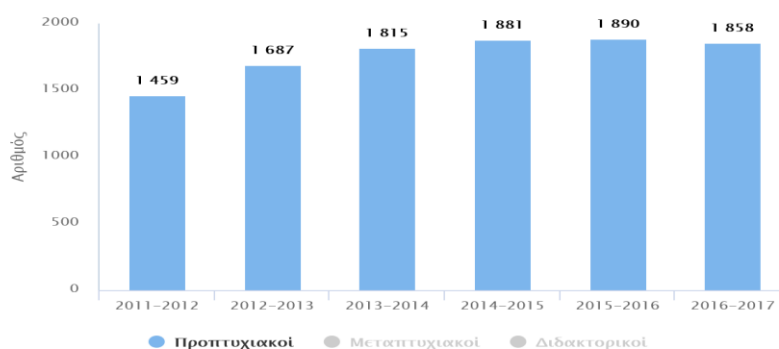
Πίνακας 1.2: Εξέλιξη Έκτακτου Διδακτικού Προσωπικού

	Αριθμός συμβάσεων	Είδος σύμβασης
2010-2011	26	Π.Δ.407/80
2011-2012	10	Π.Δ.407/80
2012-2013	6	Π.Δ.407/80
2013-2014	0	
2014-2015	0	
2015-2016	0	
2016-2017	5 1 2	Πρόγραμμα «Απόκτηση Διδακτικής Εμπειρίας» Π.Δ.407/80 ΠΥ

1.4 Εξέλιξη Φοιτητών

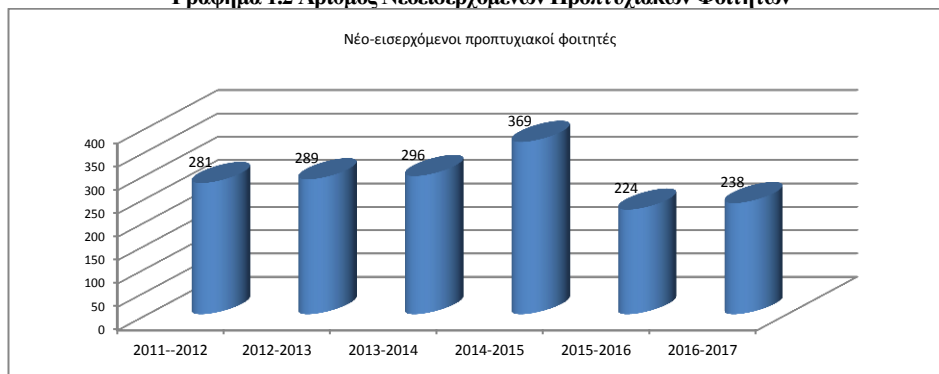
Η εξέλιξη του αριθμού των φοιτητών του ΤΟΕ κατά την τελευταία εξαετία 2011-2012/2016-2017 παρουσιάζεται στα Γραφήματα 1.1-1.4.

Γράφημα 1.1 Συνολικός Αριθμός Εγγεγραμμένων Προπτυχιακών Φοιτητών
Εγγεγραμμένοι φοιτητές

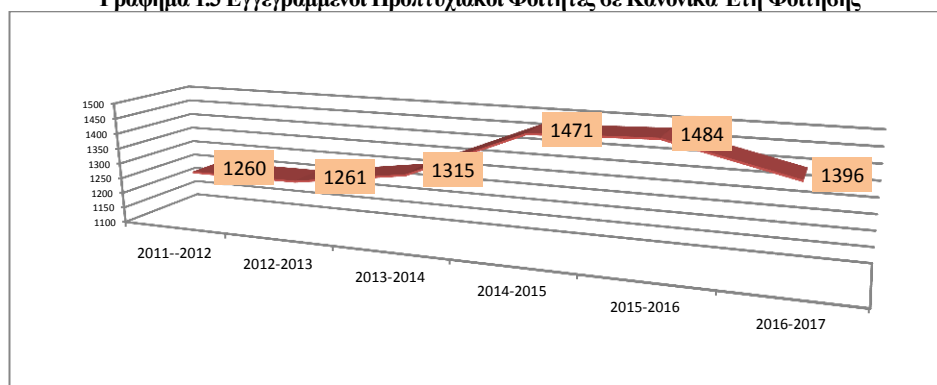
Ο συνολικός αριθμός εγγεγραμμένων προπτυχιακών φοιτητών εμφάνισε αύξηση κατά τη διάρκεια της ακαδημαϊκής πενταετίας 2011-2012/2015-2016. Το 2016-2017 ο αριθμός αυτός μειώθηκε οριακά, ανερχόμενος σε 1858 φοιτητές έναντι 1890 το 2015-2016.

Γράφημα 1.2 Αριθμός Νεοεισερχόμενων Προπτυχιακών Φοιτητών

Ο αριθμός των νεοεισερχόμενων φοιτητών εμφάνισε αύξηση το 2016-2017, ίση με 6,3% σε σχέση με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος (238 το 2016-2017 έναντι 224 το 2015-2016). Ωστόσο, λόγω του μεγαλύτερου αριθμού αποφοιτησάντων φοιτητών, ο αριθμός των προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης μειώθηκε το 2016-2017 κατά 5,9% (1396 το 2016-2017 έναντι 1484 το 2015-2016).

Γράφημα 1.3 Εγγεγραμμένοι Προπτυχιακοί Φοιτητές σε Κανονικά Έτη Φοίτησης

Σε ότι αφορά στο ΜΔΕ, το 2016-2017 φοίτησαν 36 φοιτητές έναντι 37 το 2015-2016. Το 2016-2017 υπήρξαν επίσης 17 φοιτούντες στο Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών (έναντι 16 φοιτούντων το 2015-2016).

Γράφημα 1.4: Εξέλιξη Φοιτούντων στο ΠΑΣ και ΜΔΕ

1.5. Σκοπός και Στόχοι του Τμήματος

Σύμφωνα με το Π.Δ. ίδρυσης του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών, το ΤΟΕ έχει ως αποστολή:

- να συμβάλλει στη διαμόρφωση υπεύθυνων ανθρώπων με ελεύθερη επιστημονική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συνείδηση
- να παρέχει τα απαραίτητα εφόδια που εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για επιτυχή επαγγελματική σταδιοδρομία
- να καλλιεργεί και να προάγει τις οικονομικές επιστήμες με την ακαδημαϊκή και εφαρμοσμένη διδασκαλία, έρευνα και αναζήτηση

Οι εξελίξεις στην οικονομική επιστήμη και η ανάδειξη νέων/σύγχρονων τομέων αυτής, οδήγησαν σε κατά καιρούς αλλαγές/αναδιαρθρώσεις του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών (ΠΠΣ), με αποτέλεσμα τη διαχρονική βελτίωσή του και τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητά του.

Περαιτέρω σημαντική εξέλιξη σε αυτόν τον τομέα αποτελεί η τελευταία αναθεώρηση του ΠΠΣ για τους εισακτέους του 2016-2017. Η εν λόγω αναθεώρηση αφορά σε: (α) μείωση του συνολικού αριθμού μαθημάτων για τη λήψη πτυχίου, (β) αύξηση της σχετικής βαρύτητας στο Πτυχίο ορισμένων πολύ βασικών για την οικονομική επιστήμη μαθημάτων, και (γ) εμπλουτισμό των μαθημάτων επιλογής με νέα σύγχρονα και δημοφιλή γνωστικά αντικείμενα της οικονομικής επιστήμης. Το αναθεωρημένο ΠΠΣ εξυπηρετεί καλλίτερα το στόχο της παροχής θεωρητικής και εφαρμοσμένης γνώσης προς τους προπτυχιακούς φοιτητές του ΤΟΕ, με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η περαιτέρω πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας ή/και η ανάληψη εκ μέρους τους μεταπτυχιακών σπουδών υψηλού κύρους. Επιπλέον, το αναθεωρημένο ΠΠΣ έχει λάβει υπόψη πολλά από τα σχόλια των Εξωτερικών Αξιολογητών. Ειδικότερα, το αναθεωρημένο ΠΠΣ χαρακτηρίζεται από:

- μεγαλύτερη εμβάθυνση σε εργαλεία (μαθηματικά, στατιστική, εισαγωγή στην οικονομική επιστήμη) καθώς και σε καίρια πεδία της οικονομικής επιστήμης (μικροοικονομική, μακροοικονομική), μέσω της αύξησης των ωρών διδασκαλίας (διαλέξεις/εργαστήριο)
- προσθήκη δημοφιλών μαθημάτων εφαρμοσμένης οικονομικής (π.χ. Χρηματοοικονομική, Διαχείριση Χαρτοφυλακίου, Χρήμα & Τράπεζες) με προσανατολισμό τη βελτίωση της πρόσβασης των πτυχιούχων στην αγορά εργασίας
- προσθήκη πιο εξειδικευμένων μαθημάτων για ευκολότερη πρόσβαση των φοιτητών σε μεταπτυχιακά προγράμματα (π.χ. Μεθοδολογία Έρευνας, Ειδικά Θέματα Μακροοικονομικής)
- ευθυγράμμιση όσον αφορά τον συνολικό αριθμό μαθημάτων επιστημονικής περιοχής για λήψη πτυχίου με αντίστοιχα προγράμματα του εξωτερικού και συναφή Τμήματα στη χώρα μας, μέσω μείωσης του εν λόγω αριθμού σε 36 τέτοια μαθήματα (από 40 που ίσχυαν μέχρι πρότινος)

Παράλληλα, το ΜΔΕ/MSc του ΤΟΕ με ειδίκευση στην *Εφαρμοσμένη Οικονομική & Ανάλυση Δεδομένων* μπορεί να χαρακτηριστεί ως ελκυστικό και επιτυχημένο, όπως προκύπτει από τα σχόλια/αξιολογήσεις των φοιτησάντων (π.χ. Ερωτηματολόγια ΜΟΔΠΠ). Επιπλέον, η δραστηριότητα του ΠΔΣ του ΤΟΕ καλύπτει ένα ευρύ φάσμα πεδίων της οικονομικής επιστήμης, ενώ, όπως αποδεικνύεται από τις δημοσιεύσεις/ανακοινώσεις των υποψήφιων-διδακτόρων του Τμήματος, αλλά και από την επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων-διδακτόρων, διακρίνεται από υψηλές προδιαγραφές.

Σημαντικές είναι και οι διακρίσεις του ΤΟΕ στο τομέα της έρευνας. Τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών συνεχίζουν να αναπτύσσουν ερευνητική δραστηριότητα σε σύγχρονα γνωστικά πεδία της οικονομικής επιστήμης, και το ερευνητικό τους έργο εξακολουθεί να δημοσιεύεται σε έγκριτα διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ επίσης συνεχίζουν να συμμετέχουν σε ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα και να χρηματοδοτούνται από φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού. Επιπλέον, το ΤΟΕ συνεχίζει να αναπτύσσει ερευνητικές συνεργασίες, ενώ η διεθνής παρουσία των μελών του, όπως αυτή αποτυπώνεται στις αντίστοιχες βάσεις δεδομένων, εξακολουθεί να παραμένει υψηλή. Περαιτέρω βελτίωση στον τομέα της έρευνας αναμένεται να προκύψει από την ίδρυση των τριών νέων Ερευνητικών Εργαστηρίων. Τα Εργαστήρια αναμένονται να αποτελέσουν πόλο έλξης συνεργασιών με άλλα ΑΕΙ στη χώρα μας και στο εξωτερικό, αλλά και να βελτιώσουν την ποιότητα του παραγόμενου ερευνητικού έργου μέσω της συλλογικής προσπάθειας των μελών τους.

Από την άλλη πλευρά, η αναλογία φοιτητών/διδασκόντων στο ΠΠΣ εξακολουθεί να είναι υψηλή.

Πίνακας 1.3: Αναλογία Προπτυχιακών Φοιτητών σε Κανονικά Έτη Φοίτησης και Διδασκόντων

Ακαδημαϊκό Έτος	2016-2017	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012	2010-2011
Διδάσκοντες (ενεργά μέλη ΔΕΠ & έκτακτο διδασκτικό προσωπικό)	19(*)	15,5(**)	15,5(***)	15	20	24	40
Προπτυχιακοί Φοιτητές σε Κανονικά Έτη Φοίτησης	1396	1484	1471	1315	1261	1260	1153
Αναλογία Φοιτητών/Διδασκόντων	73,5:1	95,7:1	94,9:1	87,7:1	63,1:1	52,5:1	28,8:1

** προσφορά έκτακτου διδακτικού προσωπικού σε προπτυχιακούς φοιτητές του ΤΟΕ = 12 μαθήματα συνολικά που αντιστοιχούν σε προσφορά 3 μελών ΔΕΠ

** 15 ΔΕΠ το χειμερινό εξάμηνο, 16 ΔΕΠ το εαρινό εξάμηνο, *** 16 ΔΕΠ το χειμερινό εξάμηνο, 15 ΔΕΠ το εαρινό εξάμηνο

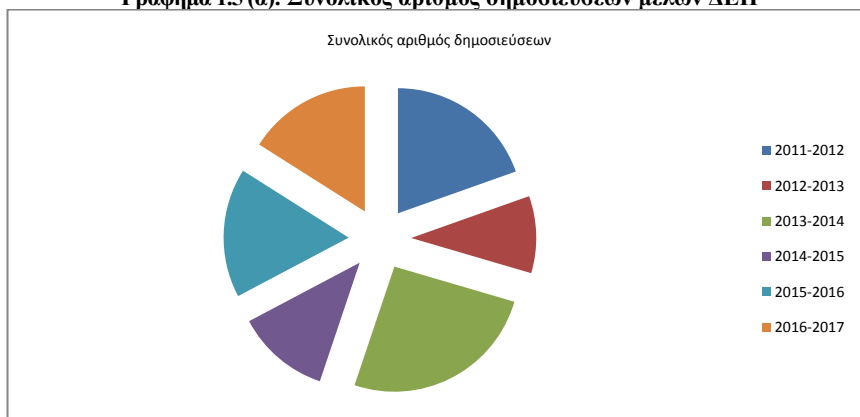
Κατά την ακαδημαϊκή εξαετία 2010-2011/2015-2016, η σταδιακή πτώση του συνολικού αριθμού διδασκόντων (μέλη ΔΕΠ & διδάσκοντες Π.Δ.407), σε συνδυασμό με την αύξηση των φοιτητών, δημιούργησε σημαντική δυσκολία σε ανθρώπινους πόρους. Ειδικότερα, από το 2010-2011 και μετά, η συνολική αναλογία φοιτητών-διδασκόντων κινούνταν σε ολοένα και υψηλότερα επίπεδα, με αποτέλεσμα ο δείκτης φόρτου διδασκαλίας του ΠΠΣ να ανέλθει στο επίπεδο του 95,7:1 το 2015-2016 (σε σύγκριση με: 94,9:1 το 2014-2015, 87,7:1 το 2013-2014, 63,1:1 το 2012-2013, 52,5:1 το 2011-2012 και 28,8:1 το 2010-2011). Το 2016-2017 η αναλογία αυτή μειώθηκε κατά 23,2% σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο ακ.έτος 2015-2016, και κατά 6,7% σε σχέση με τον μέσο όρο του 2011-2012/2015-2016.

Αν και αυτή εξέλιξη είναι σημαντική, καθώς προάγει την ποιότητα του προσφερόμενου διδακτικού έργου του ΤΟΕ, η αναλογία φοιτητών/διδασκόντων εξακολουθεί να είναι υψηλή (73,5:1). Η αντίστοιχη αναλογία σε εθνικό επίπεδο στην Ελλάδα ανέρχεται σε 26,3:1, ενώ στις χώρες του ΟΟΣΑ και την Ε.Ε. ανέρχεται αντίστοιχα σε 15,3:1 και 16:1 (βλ. *Education at a Glance, OECD, Issues 2009*,

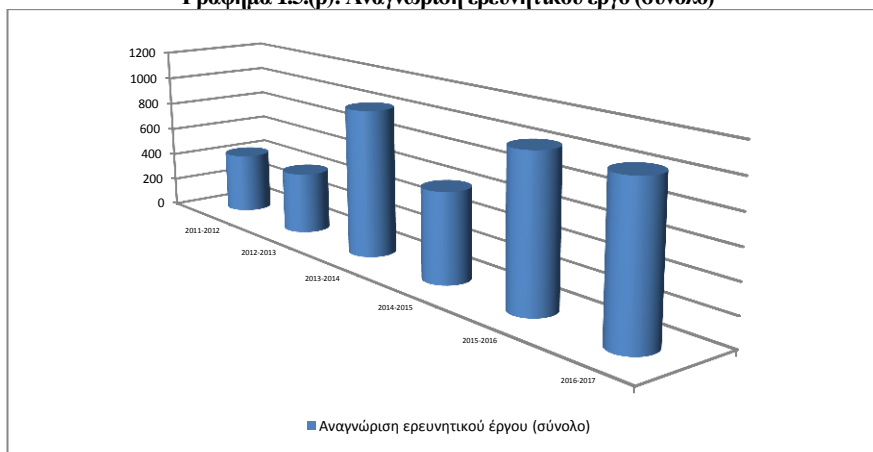
2011, 2016). Αυτό σημαίνει ότι, ακόμη και αν συμπεριληφθεί το έκτακτο διδακτικό προσωπικό, και δεν συνυπολογισθούν οι εκπαιδευτικές άδειες, η ενασχόληση των μελών ΔΕΠ με την επίβλεψη διδακτορικών διατριβών ή/και διπλωματικών εργασιών και η διδασκαλία μαθημάτων ERASMUS στα αγγλικά, η αναλογία φοιτητών/διδασκόντων στο ΤΟΕ ήταν το 2016-2017 σχεδόν τριπλάσια του εθνικού μέσου όρου και πάνω από τετραπλάσια του μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ και Ε.Ε. Περαιτέρω, σε σχέση με το μόνιμο ενεργό διδακτικό προσωπικό του Τμήματος, η αναλογία ανήλθε το 2016-2017 σε 87,3:1. Με δεδομένη τη βούληση του ΤΟΕ για συνεχή βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού του έργου, η υψηλή αναλογία φοιτητών/διδασκόντων δεν προάγει την επίτευξη των γενικότερων στόχων και σκοπών του. Παράλληλα, επηρεάζεται και το ερευνητικό έργο του Τμήματος, καθώς η δημοσίευση άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά υψηλού κύρους αλλά και η επιτυχής διεκδίκηση ερευνητικών προγραμμάτων συχνά προϋποθέτει την έντονη ενασχόληση ενός πυρήνα ερευνητών.

Ωστόσο, παρά την ιδιαίτεως υψηλή αναλογία φοιτητών/ΔΕΠ, η διεθνής παρουσία του ΤΟΕ παραμένει αξιόλογη, όπως διαφαίνεται από τον αριθμό των ετεροαναφορών στο ερευνητικό έργο των μελών του, τον αριθμό των συμμετοχών τους σε δημοσιεύσεις σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά, καθώς και την συνεχιζόμενη συμμετοχή τους σε ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα (βλ. Παράρτημα ΙΙΙ).

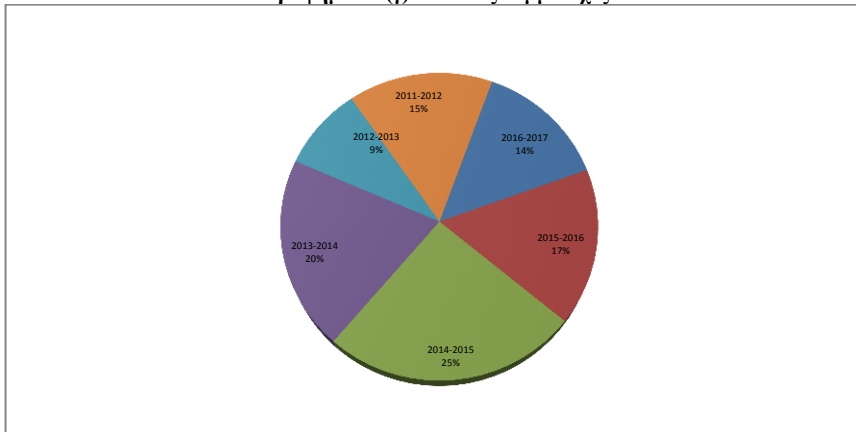
Γράφημα 1.5 (α): Συνολικός αριθμός δημοσιεύσεων μελών ΔΕΠ

Γράφημα 1.5.(β): Αναγνώριση ερευνητικού έργου (σύνολο)

Γράφημα 1.5(γ): Διεθνείς συμμετοχές

1.6. Συγκριτικά Δεδομένα σε Σχέση με την Προηγούμενη Έκθεση

Συνοπτικά για το 2016-2017, σε σχέση με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος 2015-2016, θα μπορούσαν να παρατεθούν τα παρακάτω στοιχεία:

- i. Το μόνιμο ανθρώπινο δυναμικό του Τμήματος παρέμεινε περιορισμένο. Ενδεικτική της πίεσης ανθρώπινων πόρων είναι η αναλογία φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης και ενεργών μελών ΔΕΠ, η οποία ανήλθε το 2016-2017 σε 87,3:1. Η αναλογία αυτή είναι πολύ υψηλότερη από τον αντίστοιχο μέσο όρο του Παν/μίου Πατρών, τον εθνικό μέσο όρο και τους διεθνείς μέσους όρους.
- ii. Το 2016-2017 υπήρξε στο ΤΟΕ, για πρώτη φορά μετά από σειρά ετών, έκτακτο διδακτικό προσωπικό, το οποίο συνέβαλλε στη διδασκαλία μαθημάτων επιλογής και εργαστηρίων και μείωσε την συνολική αναλογία φοιτητών/διδασκόντων στο 73,5:1.
- iii. Το προσωπικό της Γραμματείας παρέμεινε ελλιπές το 2016-2017 με βάση τον αριθμό εγγεγραμμένων φοιτητών, και οριακά μειωμένο σε σχέση με το μέσο όρο της εξαετίας 2011-2012/2015-2016. Ο αριθμός των μελών ΕΤΕΠ/ΕΕΔΙΠ επίσης παρέμεινε, με βάση τις ανάγκες του Τμήματος, περιορισμένος, ανερχόμενος σε δύο μέλη ΕΤΕΠ και ένα μέλος ΕΕΔΙΠ.
- iv. Εφαρμόστηκε για τους εισακτέους 2016-2017 νέο αναθεωρημένο Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών, με μείωση του συνολικού αριθμού μαθημάτων για την απόκτηση πτυχίου, αύξηση των ωρών διδασκαλίας για μαθήματα καίριας σημασίας για την οικονομική επιστήμη, και εμπλουτισμό των μαθημάτων επιλογής με νέα δημοφιλή αντικείμενα. Με την αναθεώρηση του 2016-2017, το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών του ΤΟΕ γίνεται πιο αποτελεσματικό και ευθυγραμμίζεται με αντίστοιχα προγράμματα άλλων ΑΕΙ της χώρας και του εξωτερικού. Επιπλέον, το αναθεωρημένο ΠΠΣ έχει λάβει υπόψη σχεδόν όλα τα σχόλια των εξωτερικών αξιολογητών.
- v. Ένδειξη μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας του ΤΟΕ αποτελεί η αύξηση του αριθμού των αποφοιτησάντων προπτυχιακών φοιτητών το 2016-2017 σε σχέση με το 2015-2016. Έτσι, παρά την οριακή αύξηση του αριθμού των νεοεισερχομένων φοιτητών, ο συνολικός αριθμός εγγεγραμμένων προπτυχιακών φοιτητών εντός της κανονικής διάρκειας φοίτησης μειώθηκε κατά 5,9% το 2016-2017 σε σχέση με το 2015-2016. Επιπλέον, το 2016-2017 υπήρξε αύξηση του

ποσοστού των αποφοιτησάντων με βαθμό Πτυχίου «λίαν καλώς» και μείωση του ποσοστού με βαθμό Πτυχίου «καλώς».

- vi.** Το ΜΔΕ/MSc του ΤΟΕ με εξειδίκευση στην *Εφαρμοσμένη Οικονομική & Ανάλυση Δεδομένων* συνέχισε τη λειτουργία του το 2016-2017. Το συγκεκριμένο ΜΔΕ μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιτυχημένο και ελκυστικό, όπως προκύπτει από τα σχόλια και τις αξιολογήσεις των φοιτησάντων καθώς και τη σημαντική προσέλκυση νέων υποψηφίων για το 2017-2018.
- vii.** Ο αριθμός συμμετοχών των μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ σε επιστημονικές δημοσιεύσεις ανήλθε σε 45 το 2016 (έναντι 47 το 2015 και 34 το 2014). Ο αριθμός των στοιχείων που απεικονίζουν την αναγνώριση του ερευνητικού έργου και τη διεθνή παρουσία του ΤΟΕ επίσης συνέχισε να είναι υψηλός, ανερχόμενος σε 1026 το ακ. έτος 2016 (έναντι 1027 το 2015 και 620 το 2014), ενώ ήδη υπάρχουν 20 συμμετοχές μελών ΔΕΠ σε δημοσιεύσεις σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά για το 2017.
- viii.** Το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 ιδρύθηκαν στο ΤΟΕ 3 Ερευνητικά Εργαστήρια σε καίρια γνωστικά αντικείμενα για την οικονομική επιστήμη. Η λειτουργία των Εργαστηρίων αναμένεται να συμβάλει στην επαύξηση της ποσότητας και στη βελτίωση της ποιότητας του δημοσιευμένου έργου των συμμετεχόντων μελών ΔΕΠ, καθώς και στην επιτυχή διεκδίκηση ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων.
- ix.** Από το ακ.έτος 2016-2017 υλοποιείται απόφαση της ΓΣ για λίστα έγκριτων περιοδικών της οικονομικής επιστήμης, η οποία θα αποτελεί βασικό στοιχείο για την εξέλιξη των μελών ΔΕΠ σε ανώτερη βαθμίδα αλλά και δείκτης για την αποτίμηση του έργου υποψηφίων για νέες θέσεις ΔΕΠ.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

2.1. Κύρια Χαρακτηριστικά

Το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών του ΤΟΕ (ΠΠΣ) αναμορφώθηκε ριζικά τα ακαδημαϊκά έτη 2000-2001 και 2004-2005 μετά από σχετικές αποφάσεις της ΓΣ. Περαιτέρω οριακές μεταβολές στο ΠΠΣ σε σχέση με τα μαθήματα επιλογής έγιναν τα ακαδημαϊκά έτη 2005-2006, 2009-2010, 2012-2013 και 2015-2016. Η τελευταία αναδιάρθρωση έγινε το ακ. έτος 2016-2017.

Στόχος των κατά καιρούς αναδιρθρώσεων/μεταβολών του ΠΠΣ ήταν η εξειδίκευση ενός Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών με τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- να είναι σύγχρονο και να καλύπτει ολόκληρο το φάσμα των γνωστικών αντικειμένων της Οικονομικής Επιστήμης
- να είναι ανταγωνιστικό σε σύγκριση με τα προγράμματα σπουδών άλλων Τμημάτων Οικονομικών Επιστημών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό
- να οδηγεί στη δημιουργία πτυχιούχων υψηλού επιπέδου με ανεπτυγμένη οικονομική σκέψη
- να διευκολύνει την ανάληψη μεταπτυχιακών σπουδών υψηλού επιπέδου
- να αξιοποιεί τη δυνατότητα παρακολούθησης μαθημάτων σε άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου Πατρών
- να είναι συνεπές με τις προδιαγραφές/διάρθρωση του Ευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς πιστωτικών μονάδων ECTS

Το ΠΠΣ του ΤΟΕ, ειδικά μετά την αναθεώρησή του το 2016-2017, ανταποκρίνεται πλήρως στις ανάγκες της κοινωνίας, αφού καλύπτει τόσο γνωστικά πεδία που απαρτίζουν τον κορμό της οικονομικής επιστήμης, όσο και γνωστικά αντικείμενα αυτής τα οποία παρέχουν πιο εφαρμοσμένες γνώσεις προς τους φοιτητές και διευκολύνουν την πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας. Η ανταπόκριση του ΠΠΣ στις ανάγκες της κοινωνίας είναι εμφανής και από την εκδήλωση ενδιαφέροντος για ένταξη στο ΤΟΕ από φοιτητές που προέρχονται από διάφορα μέρη της χώρας, σε πολλά από τα οποία υπάρχουν Τμήματα Οικονομικών Επιστημών, από την βελτίωση της θέσης του ΤΟΕ στις βάσεις των εισαγωγικών εξετάσεων σε σύγκριση με άλλα ομοειδή Τμήματα, από το ενδιαφέρον εκ μέρους υποψηφίων για κατατακτήριες εξετάσεις, και από την εισαγωγή των αποφοίτων του ΤΟΕ σε υψηλού επιπέδου προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών στο εξωτερικό.

2.2. Αναθεώρηση ΠΠΣ, 2016-2017

Η τελευταία αναδιάρθρωση του ΠΠΣ, η οποία ισχύει για τους εισακτέους 2016-2017, αφορά σε μείωση του συνολικού αριθμού μαθημάτων για λήψη πτυχίου και συνυπολογισμό δύο μαθημάτων ξένης γλώσσας στο βαθμό πτυχίου, εισαγωγή του θεσμού της διαφορετικής βαρύτητας μαθημάτων στο πτυχίο, εμπλουτισμό των μαθημάτων επιλογής με νέα δημοφιλή αντικείμενα, εισαγωγή της «Πρακτικής Άσκησης» ως μάθημα 'προαιρετικό κατ' επιλογή', και δυνατότητα επανεξέτασης των υποχρεωτικών μαθημάτων για βελτίωση βαθμού.

Το αναθεωρημένο ΠΠΣ αποσκοπεί στο να ανταποκριθεί ακόμη περισσότερο στις ανάγκες των φοιτητών, καλύπτοντας, σε σχετικά μεγαλύτερη έκταση, γνωστικά πεδία που απαρτίζουν το κορμό της οικονομικής επιστήμης και αυξάνοντας τα προσφερόμενα μαθήματα επιλογής κατά τρόπο ώστε να διευκολύνουν περαιτέρω την πρόσβαση των φοιτητών στην αγορά εργασίας και την εκ μέρους τους ανάληψη μεταπτυχιακών σπουδών. Παράλληλα, το αναθεωρημένο ΠΠΣ διατηρεί το σύστημα των πιστωτικών μονάδων ECTS του Πανεπιστημίου Πατρών, έτσι ώστε ο αριθμός των ECTS για κάθε εξάμηνο να είναι ακριβώς 30 και ο συνολικός αριθμός μονάδων ECTS του Πτυχίου να είναι 240.

Οι κυριότερες μεταβολές, οι οποίες ισχύουν για τους εισακτέους του ακαδημαϊκού έτους 2016-2017 είναι οι παρακάτω:

- Για λήψη πτυχίου πλέον απαιτούνται 36 μαθήματα επιστημονικής περιοχής και 2 μαθήματα ξένης γλώσσας, αντί για 40 μαθημάτων επιστημονικής περιοχής και 1 μάθημα ξένης γλώσσας που ίσχυαν μέχρι πρότινος.
- Από τα 36 μαθήματα επιστημονικής περιοχής που απαιτούνται για λήψη πτυχίου, τα 20 είναι υποχρεωτικά (όπως και πριν) ενώ τα υπόλοιπα 16 είναι μαθήματα επιλογής.
- Από τα 20 υποχρεωτικά μαθήματα επιστημονικής περιοχής, τα 10 πλέον έχουν αυξημένη βαρύτητα στο πτυχίο και πιστώνονται με 8 ECTS (αντί για 6 που ίσχυαν μέχρι πρότινος). Τα μαθήματα αυτά διδάσκονται 4 ώρες εβδομαδιαίως (αντί των μέχρι τώρα 3 ωρών), ενώ επίσης υπάρχει και τουλάχιστον 1 ώρα Εργαστήριο εβδομαδιαίως, στο οποίο γίνονται πρακτικές εφαρμογές.
- Τα 10 μαθήματα αυξημένης βαρύτητας αντιστοιχούν σε σημαντικά γνωστικά αντικείμενα υπόβαθρου ή σε πολύ βασικά αντικείμενα της οικονομικής επιστήμης και είναι τα εξής:
  - Στατιστική I & II
  - Μαθηματικά I & II
  - Εισαγωγή στην Οικονομική Επιστήμη I & II
  - Μικροοικονομική I & II
  - Μακροοικονομική I & II
- Τα υπόλοιπα 26 υποχρεωτικά και κατ' επιλογή μαθήματα επιστημονικής περιοχής έχουν ενιαία βαρύτητα. Διατηρούν δηλαδή τις 6 μονάδες ECTS, και διδάσκονται 3 ώρες εβδομαδιαίως, ενώ, κατά περίπτωση, μπορεί να υπάρχει και 1 ώρα εργαστηρίου.
- Τα 2 υποχρεωτικά μαθήματα ξένης γλώσσας («Αγγλικά/Γερμανικά/Ρώσικα», «Αγγλική Ορολογία») πιστώνονται με 2 ECTS το καθένα και πλέον συνυπολογίζονται στο βαθμό πτυχίου.
- Από τα 16 επιλογής μαθήματα επιστημονικής περιοχής που απαιτούνται για λήψη πτυχίου, τουλάχιστον τα 13 πρέπει να παρέχονται από το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, εκ των οποίων το πολύ 3 μπορεί να είναι ελεύθερα «μαθήματα ERASMUS», ενώ τα μαθήματα που παρέχονται από άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου Πατρών δεν μπορούν να ξεπερνούν τον αριθμό 3.
- Τα ελεύθερα «μαθήματα ERASMUS» αφορούν μαθήματα που οι φοιτητές/τριες έχουν περατώσει επιτυχώς κατά τη διάρκεια της παραμονής τους σε συνεργαζόμενα πανεπιστήμια του εξωτερικού, τα οποία ωστόσο δεν αντιστοιχούν στο ΠΠΣ του ΤΟΕ. Τα μαθήματα αυτά μεταφέρονται ως μαθήματα επιλογής στο πτυχίο των φοιτητών/τριών υπό την προϋπόθεση ότι το αντικείμενο τους είναι συναφές με το πεδίο της οικονομικής επιστήμης και το περιεχόμενό τους δεν συμπίπτει με την ύλη μαθημάτων επιλογής του ΤΟΕ στα οποία οι φοιτητές έχουν ήδη εξετασθεί επιτυχώς.
- Ο συνολικός αριθμός πιστωτικών μονάδων ECTS για λήψη πτυχίου ανέρχεται σε 240 (όπως και πριν). Ωστόσο, σε αυτόν πλέον συμπεριλαμβάνονται και οι 4 μονάδες ECTS που αντιστοιχούν στα δύο μαθήματα ξένης γλώσσας
- Ο τελικός βαθμός πτυχίου πλέον είναι ένας μέσος σταθμικός της βαθμολογίας που ο κάθε φοιτητής/τρια επιτυγχάνει στα (36 + 2) μαθήματα του ΠΠΣ. Η στάθμιση γίνεται με βάση τη

σχετική βαρύτητα του κάθε μαθήματος, όπως αυτή αποτυπώνεται στις διδακτικές ώρες και μονάδες ECTS.

- Η «Πρακτική Άσκηση» των φοιτητών εισάγεται στο αναθεωρημένο ΠΠΣ ως 'προαιρετικό, κατ' επιλογή μάθημα' 4ου έτους (εαρινό εξάμηνο) και λαμβάνει 3 ECTS. Το εν λόγω μάθημα δεν συνυπολογίζεται: (i) στις απαιτούμενες μονάδες ECTS για την απόκτηση πτυχίου, και (ii) στον υπολογισμό του βαθμού πτυχίου. Ωστόσο, σχετική βεβαίωση συνοδεύει το Παράρτημα Διπλώματος που χορηγεί το Πανεπιστήμιο μαζί με το πτυχίο.

Άλλες αλλαγές από το 2016-2017 είναι οι εξής:

- Νέα δημοφιλή μαθήματα επιλογής, όπως Μεθοδολογία Έρευνας στην Οικονομική Επιστήμη, Χρηματοοικονομική, Διαχείριση Χαρτοφυλακίου, Χρήμα & Τραπεζική και Ειδικά Θέματα Μακροοικονομικής εισάγονται στο ΠΠΣ.
- Για τα μαθήματα αυξημένης βαρύτητας ισχύει υποχρεωτική πρόοδος, που συμμετέχει κατά 20% στη διαμόρφωση του τελικού βαθμού του κάθε μαθήματος.
- Από το 2016-2017 δίνεται στους φοιτητές/τιες η δυνατότητα επανεξέτασης των υποχρεωτικών μαθημάτων του έτους τους κατά την εξεταστική του Σεπτεμβρίου, αφού πρώτα έχει προηγηθεί σχετική αίτηση στη Γραμματεία.
- Προς βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας εισάγεται στο ΠΠΣ από το 2016-2017 ο θεσμός της βράβευσης του 'καλλίτερου διδάσκοντα', με βάση τις απαντήσεις των φοιτητών στα ερωτηματολόγια της ΜΟΔΠ.

2.3. Δομή, Συνεκτικότητα και Λειτουργικότητα του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Τα μαθήματα που προσφέρθηκαν το 2016-2017 στους προπτυχιακούς φοιτητές του ΤΟΕ παρουσιάζονται στους Πίνακες 12.1 και 12.2 του Παραρτήματος ΙΙΙ. Το ΤΟΕ δεν εφαρμόζει επί του παρόντος σύστημα υποχρεωτικών προαπαιτούμενων μαθημάτων. Ωστόσο, υπάρχουν ενδεικτικά προαπαιτούμενα για κάθε μάθημα, και στο πλαίσιο αυτό ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στο πρώτο ψηφίο του κωδικού κάθε μαθήματος (π.χ. 101, 203, 320, 462) ώστε να αποτελεί ενδεικτικό στοιχείο της σχετικής του δυσκολίας.

Το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 το ΤΟΕ προσέφερε στους φοιτητές του συνολικά 29 μαθήματα επιλογής. Επίσης, υπήρξε συνεργασία με το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, το οποίο προσέφερε (σε συνδιδασκαλία) 3 επιπλέον μαθήματα επιλογής στους φοιτητές του ΤΟΕ («Ειδικά Θέματα Πολιτικής Οικονομίας & Ποσοτικής Ανάλυσης», «Διεθνής Διοίκηση», «Προσομοίωση Επιχειρηματικών Διαδικασιών»). Έτσι, το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017, ο συνολικός αριθμός προσφερόμενων μαθημάτων επιλογής προς τους φοιτητές του ΤΟΕ ανήλθε σε 32 (έναντι 26 το 2015-2016 και 27 το 2014-2015).

Το ποσοστό των υποχρεωτικών μαθημάτων αντιστοιχούσε το 2016-2017 στο 52,6% του συνόλου των απαιτούμενων μαθημάτων για την απόκτηση πτυχίου, ενώ το υπόλοιπο 47,4% αφορούσε μαθήματα

επιλογής. Το 94,7% των απαιτούμενων μαθημάτων για λήψη πτυχίου αφορούσαν μαθήματα επιστημονικής περιοχής, ενώ μόνο το 5,3% αφορούσαν μαθήματα ανάπτυξης δεξιοτήτων. Από αυτό προκύπτει ότι η συνεισφορά των υποχρεωτικών και επιλογής μαθημάτων επιστημονικής περιοχής στο πτυχίο του ΤΟΕ είναι τέτοια που να επιτρέπει την απόκτηση εκτενών επιστημονικών γνώσεων στα βασικά αντικείμενα της οικονομικής επιστήμης.

Σε 14 προσφερόμενα μαθήματα επιστημονικής περιοχής από το ΤΟΕ (28,6% του συνόλου τέτοιων μαθημάτων) υπήρξε συνδυασμός θεωρητικής διδασκαλίας (3 ή 4 ώρες ανά εβδομάδα, ανάλογα με τη σχετική βαρύτητα του αντίστοιχου μαθήματος) και εργαστηρίου (1 τουλάχιστον ώρα ανά εβδομάδα). Σε 32 προσφερόμενα μαθήματα επιστημονικής περιοχής η διδασκαλία ήταν αποκλειστικά θεωρητική (65,3% του συνόλου), ενώ 3 μαθήματα ήταν καθαρά εργαστηριακά (6,1% του συνόλου). Το ΤΟΕ επίσης προσέφερε το 2016-2017 σε άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου Πατρών τα εξής μαθήματα:

- Οικονομικά της Καινοτομίας και Τεχνολογίας (Πολυτεχνική Σχολή, χειμερινό εξάμηνο, συνδιδασκαλία)
- Οικονομική των Φυσικών Πόρων & Περιβάλλοντος (Πολυτεχνική Σχολή, χειμερινό εξάμηνο, συνδιδασκαλία)
- Θεωρία & Πολιτική Διεθνούς Εμπορίου (ΤΔΕ, εαρινό εξάμηνο, διδασκαλία από ΠΥ)

Το ΠΠΣ του ΤΟΕ δημοσιοποιείται στην ιστοσελίδα του Τμήματος και μέσω του Ελληνικού και Αγγλικού Οδηγού Σπουδών. Για όλα τα προσφερόμενα μαθήματα υπάρχει ιστότοπος στο e-class, όπου οι φοιτητές μπορούν να αντλήσουν πολύτιμη πληροφόρηση και αντίστοιχο διδακτικό υλικό για το κάθε μάθημα (π.χ. αναλυτική περιγραφή της ύλης, προτεινόμενα συγγράμματα, ξένη βιβλιογραφία, εργαστηριακές ασκήσεις, παρουσιάσεις power point, κλπ.). Η ιστοσελίδα του ΤΟΕ είναι πολύ δημοφιλής και ένας μεγάλος αριθμός προπτυχιακών φοιτητών την επισκέπτεται καθημερινά.

Λόγω πίεσης ανθρώπινου δυναμικού, το ΤΟΕ δεν διαθέτει ακόμη συστηματικό μηχανισμό παρακολούθησης της επαγγελματικής εξέλιξης των αποφοίτων του. Ωστόσο, οι υπάρχουσες προσωπικές επαφές των μελών ΔΕΠ με τους φοιτητές οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι πτυχιούχοι του ΤΟΕ έχουν ευνοϊκές προοπτικές απασχόλησης σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, και στη δημόσια διοίκηση. Επίσης, όλο και μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτων του ΤΟΕ φαίνεται να προχωρά σε ανάληψη μεταπτυχιακών σπουδών σε Πανεπιστήμια της Ελλάδας ή του εξωτερικού, ενώ το ποσοστό αποδοχής των πτυχιούχων του Τμήματος στα συγκεκριμένα προγράμματα είναι εξαιρετικά ικανοποιητικό. Ανεξάρτητα από τα παραπάνω, το ΤΟΕ αναγνωρίζει την ανάγκη και τα οφέλη που θα προέκυπταν από τη σύσταση ενός συστηματικού μηχανισμού παρακολούθησης της επαγγελματικής εξέλιξης των φοιτητών του κατά τα πρότυπα του εξωτερικού.

2.4. Το Εξεταστικό Σύστημα

Εκτός από τη γραπτή εξέταση στις αντίστοιχες εξεταστικές περιόδους, οι τρόποι αξιολόγησης της επίδοσης των φοιτητών περιλαμβάνουν, κατά περίπτωση, εκπόνηση/παρουσίαση εργασιών και προόδους κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των φοιτητών διασφαλίζεται μέσω της στενής συνεργασίας και διαδραστικής σχέσης μεταξύ αυτών και των μελών ΔΕΠ. Η διαφάνεια επίσης προάγεται μέσω της δυνατότητας των φοιτητών να ελέγξουν το γραπτό τους μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της γραπτής εξέτασης.

Η εξεταστική διαδικασία δεν αξιολογείται με την ακριβή έννοια του όρου. Ωστόσο, υπάρχει σχετική ερώτηση στο ερωτηματολόγιο αποτίμησης διδακτικού έργου της ΜΟΔΠ για τη συμβολή του τρόπου εξέτασης στην επίτευξη των στόχων του μαθήματος. Παράλληλα, τα μέλη της ΟΜΕΑ συνεργάζονται με τους φοιτητές για το συγκεκριμένο ζήτημα, και, σε περιπτώσεις ακραίων φαινομένων αποτυχίας στις εξετάσεις, εισηγούνται στη Γ.Σ. παρέμβαση.

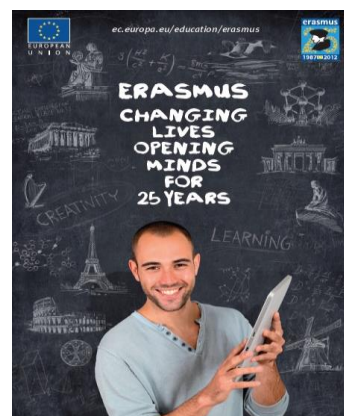
2.5. Διεθνής Διάσταση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

ERASMUS Studies

Σε επίπεδο προπτυχιακών σπουδών, το TOE συμμετέχει ενεργά στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Κινητικότητας *ERASMUS+ Studies*. Μέχρι τώρα έχει συναφθεί ένας ικανός αριθμός διμερών συμφωνιών συνεργασίας με ΑΕΙ του εξωτερικού, οι οποίες εξασφαλίζουν περίπου 45 θέσεις εξερχόμενων φοιτητών ετησίως. Τη τελευταία ακαδημαϊκή εξαετία 2011-2012/2016-2017, 37 εξερχόμενοι φοιτητές ERASMUS επισκέφθηκαν τα εν λόγω ΑΕΙ. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, 31 άτομα από συνεργαζόμενα πανεπιστήμια του εξωτερικού φοίτησαν ως εισερχόμενοι φοιτητές ERASMUS για ένα εξάμηνο στο TOE.

Όσον αφορά τους εξερχόμενους φοιτητές, το σύστημα οργάνωσης του Προγράμματος ERASMUS+ Studies στο TOE έχει ως εξής:

- Μέσω της κεντρικής ιστοσελίδας του TOE, ανακοινώνεται η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος του Πανεπιστημίου για συμμετοχή στο εν λόγω πρόγραμμα. Προαπαιτούμενα για την εκδήλωση ενδιαφέροντος από τους φοιτητές είναι η επαρκής γνώση της αγγλικής γλώσσας (επίπεδο C1) καθώς και μη χρωστούμενα υποχρεωτικά μαθήματα 1^{ου} και 2^{ου} έτους.
- Στη συνέχεια, η Επιτροπή ERASMUS καταρτίζει λίστα προτεινόμενων φοιτητών με βάση αλγόριθμο που διαμορφώνει το Τμήμα Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου. Ο αλγόριθμος αντανακλά την επίδοση των φοιτητών στα μαθήματα του ΠΠΣ, ξένες γλώσσες, άλλες δεξιότητες, κλπ.
- Οι εξερχόμενοι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν αυτόματα στο πτυχίο τους από τα συνεργαζόμενα ιδρύματα του εξωτερικού πιστωτικές μονάδες ECTS για υποχρεωτικά μαθήματα αντίστοιχα με εκείνα του ΠΠΣ του TOE. Έχουν επίσης τη δυνατότητα να μεταφέρουν στο πτυχίο τους ως μαθήματα επιλογής έως και 3 ελεύθερα μαθήματα ERASMUS.

Ο τελικός αριθμός εξερχόμενων φοιτητών εξαρτάται από το συνολικό προϋπολογισμό του προγράμματος σε επίπεδο Πανεπιστημίου για το αντίστοιχο έτος. Ωστόσο, παρατηρείται ότι οι φοιτητές/τριες του TOE εμφανίζονται σχετικά επιφυλακτικοί ως προς τη εκδήλωση ενδιαφέροντος για συμμετοχή στο Πρόγραμμα, πράγμα που αποδίδουν στο ότι η υποτροφία από το ΙΚΥ δεν επαρκεί για τη κάλυψη των εξόδων τους κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο εξωτερικό (με αποτέλεσμα να πρέπει να επιφορτιστούν με επιπλέον έξοδα) και στο ότι η συστηματική παρακολούθηση ορισμένων μαθημάτων του ΠΠΣ είναι απαραίτητη για την επιτυχή εξέτασή τους στα μαθήματα αυτά. Σε αυτούς τους λόγους ίσως θα πρέπει να προστεθεί και η αυστηρότητα που δείχνει το TOE όσον αφορά τον αριθμό των υποχρεωτικών μαθημάτων που οι εξερχόμενοι φοιτητές θα πρέπει να έχουν περατώσει επιτυχώς ώστε να μπορέσουν να καταθέσουν αίτηση εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

Όσον αφορά τους εισερχόμενους φοιτητές ERASMUS, όλα τα μαθήματα του ΠΠΣ είναι διαθέσιμα σε αυτούς στα αγγλικά ως ‘reading courses in English’. Στα μαθήματα αυτά οι εν λόγω φοιτητές εξετάζονται μέσω της συγγραφής/παρουσίασης εργασιών ή projects στην αγγλική γλώσσα, με βάση βιβλιογραφία και συγγράμματα που παρέχουν οι διδάσκοντες. Παράλληλα, το TOE συμπράττει με το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ώστε να προσφέρονται στους εισερχόμενους φοιτητές ERASMUS και “taught courses in English”. Το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 προσφέρθηκαν, σε σύμπραξη με το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, 17 τέτοια μαθήματα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ TAUGHT COURSES IN ENGLISH FOR ERASMUS STUDENTS, 2016-2017 - LIST OF TAUGHT COURSES IN ENGLISH 2016-2017 Course Title	Semester
1. Inferential Statistics & Introduction to Regression Analysis	Fall/Spring
2. Issues in Digital Economy	Fall/Spring
3. Economic Policy	Fall/Spring
4. Labour Economics	Spring
5. Mathematical Economics	Spring
6. Further Operational Research Techniques in Decision Making	Fall/Spring
7. Event Management	Fall
8. Financial Econometrics	Fall
9. e-Government	Spring
10. International Management	Spring
11. Selected Topics in Operations Management	Spring
12. Conflict Management	Spring
13. Business English	Spring
14. Learning Awareness & Introduction to Business English I	Fall
15. Learning Awareness & Introduction to Business English II	Spring
16. Advanced Academic Business English	Fall
17. English IV – Business Communication	Spring

Προς διευκόλυνση τόσο των εισερχομένων όσο και των εξερχομένων φοιτητών ERASMUS, το TOE εκδίδει κάθε ακαδημαϊκό έτος αγγλικό Οδηγό Σπουδών (*ECTS Guide*), ο οποίος, πέραν των γενικών πληροφοριών που περιέχει για το Τμήμα, τη διάρθρωσή του, τα μέλη ΔΕΠ, τον τρόπο εξέτασης, τις πιστωτικές μονάδες ECTS κλπ, ενσωματώνει επίσης και πληροφόρηση στα αγγλικά για το περιεχόμενο των μαθημάτων του ΠΠΣ. Ο αγγλικός Οδηγός Σπουδών δημοσιοποιείται ηλεκτρονικά μέσω της ιστοσελίδας του Τμήματος.

ERASMUS Placement

Το ΤΟΕ επίσης συμμετέχει στο Πρόγραμμα *ERASMUS+ Placement*. Οι φοιτητές/τριες αναλαμβάνουν να κάνουν αιτήσεις για την τοποθέτησή τους σε εταιρίες και άλλους φορείς του εξωτερικού, και, στην περίπτωση που υπάρξει θετική απάντηση για διαθέσιμη θέση, υποβάλλουν, κατόπιν συνεργασίας με τον Συντονιστή ERASMUS, αίτηση χορήγησης αντίστοιχης υποτροφίας από το Πανεπιστήμιο. Μέχρι σήμερα, σχετικά μικρός αριθμός φοιτητών του ΤΟΕ έχουν συμμετάσχει στο εν λόγω πρόγραμμα. Ο κύριος λόγος είναι ότι η διαδικασία είναι χρονοβόρα, και πολλές φορές χωρίς αποτέλεσμα (προτιμούνται φοιτητές που έχουν ήδη επαγγελματική εμπειρία ή φοιτούν σε Τμήματα των οποίων το περιεχόμενο σπουδών είναι πιο προσανατολισμένο προς τον ιδιωτικό τομέα, όπως π.χ. Τμήματα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Εφαρμογών Η/Υ, Μηχανολόγων κλπ.). Επιπλέον, συχνά μεσολαβεί σημαντικό χρονικό διάστημα μεταξύ της υποβολής αιτήσεων από τους φοιτητές και της ύπαρξης κάποιας θετικής απάντησης για τοποθέτηση σε επιχειρήσεις/φορείς του εξωτερικού, με αποτέλεσμα ορισμένοι από τους φοιτητές να έχουν ήδη πάρει πτυχίο. Παράλληλα, παρά το γεγονός ότι το ποσό της υποτροφίας είναι υψηλότερο από εκείνο του *ERASMUS+ Studies*, το συνολικό κόστος διαβίωσης κατά τη χρονική διάρκεια συμμετοχής των φοιτητών στο συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι μεγάλο, καθώς οι επιχειρήσεις/φορείς δεν είναι σε θέση να προσφέρουν τις διευκολύνσεις που συχνά προσφέρουν τα Πανεπιστήμια (π.χ. εστίες).

2.6. Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης του ΤΟΕ

Το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης του ΤΟΕ (ΠΠΑ) υλοποιείται στα πλαίσια του ΕΠΕΔΒΜ και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και Εθνικούς Πόρους. Το ΠΠΑ χρηματοδοτεί κατ' έτος μέχρι και 50 θέσεις πρακτικής άσκησης φοιτητών σε επιχειρήσεις και άλλους φορείς στην Ελλάδα. Το ενδιαφέρον των φοιτητών/τριών κινητοποιείται μέσω ανακοίνωσης στην ιστοσελίδα του ΤΟΕ.

Η κυριότερη δυσκολία που αντιμετωπίζει το ΤΟΕ στην οργάνωση της Πρακτικής Άσκησης έγκειται στην εύρεση θέσεων εργασίας. Παρότι η πρακτική άσκηση χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από το αντίστοιχο πρόγραμμα και ασφαρίζει τους φοιτητές, δύσκολα βρίσκονται φορείς απασχόλησης. Οι μεγάλες Ελληνικές ανταγωνιστικές εταιρείες συχνά ζητούν είτε εργασιακή εμπειρία, είτε ικανότητες οι οποίες αποκτούνται μετά από τριβή με εξειδικευμένα εργασιακά αντικείμενα. Μικρότερου μεγέθους

φορείς απασχόλησης πολλές φορές δεν ενδιαφέρονται να απασχολήσουν φοιτητές, καθώς το σκιάδεις κόστος εκπαίδευσης φαίνεται να υπερβαίνει τα οφέλη από την απασχόλησή τους.

Παρόλα αυτά, το ΠΠΑ παρέχει σημαντικό όφελος στους φοιτητές του ΤΟΕ αφού στοχεύει σε πεδίο εφαρμογής γνώσεων που άπτονται της οικονομικής επιστήμης (π.χ. εφαρμογές Η/Υ, εφαρμογές λογιστικής, εφαρμογές marketing, εφαρμογές χρηματοοικονομικής, εφαρμογές πωλήσεων, κλπ). Τα αποτελέσματα φαίνονται να είναι ικανοποιητικά, καθώς οι φοιτητές έχουν για πρώτη φορά τη δυνατότητα επαφής με την πρακτική πλευρά του αντικείμενου των σπουδών τους και με φορείς απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα. Η εξοικείωση των ασκούμενων φαίνεται να είναι απόλυτα επιτυχής. Δεν έχουν αναφερθεί προβλήματα ούτε από τους φορείς απασχόλησης ούτε από τους ασκούμενους. Περαιτέρω, με την πρακτική άσκηση φαίνεται ότι δημιουργούνται ευκαιρίες για μελλοντική απασχόληση των πτυχιούχων του Τμήματος. Ήδη φοιτητές/τριες του ΤΟΕ προσελήφθησαν σε τράπεζες και άλλους σχετικούς φορείς μετά το πέρας της πρακτικής άσκησης, ενώ υπήρξαν και περιπτώσεις φοιτητών/φοιτητριών που συνέχισαν την απασχόλησή τους στον φορέα απασχόλησης στον οποίο πραγματοποίησαν την πρακτική τους.

Γενικότερα, κατά τα τελευταία έτη λειτουργίας της πρακτικής άσκησης, οι φοιτητές/τριες του ΤΟΕ απασχολήθηκαν σε Τράπεζες, Λογιστικά και Φοροτεχνικά γραφεία, διάφορες εταιρείες του ιδιωτικού τομέα, δήμους και ΟΤΑ κλπ. Από την άλλη πλευρά, καθώς το ΠΠΣ του ΤΟΕ δεν προβλέπει εκπόνηση πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας, δεν υπάρχει δυνατότητα άμεσης σύνδεσης του αντικείμενου απασχόλησης των φοιτητών κατά την πρακτική άσκηση με το πτυχίο.

Οι επαφές μεταξύ της Επιτροπής ΠΠΑ του ΤΟΕ και των εκπροσώπων του φορέα εκτέλεσης της πρακτικής άσκησης γίνονται κατά βάση ηλεκτρονικά. Ωστόσο, ο Επιστημονικός Υπεύθυνος του Προγράμματος συχνά επισκέπτεται δειγματοληπτικά χώρους εργασίας, ενώ ο φορέας απασχόλησης υποχρεούται, μετά το πέρας της πρακτικής άσκησης, να καταθέσει λεπτομερή αναφορά και ημερολόγια εργασίας για κάθε μήνα πρακτικής. Η αναφορά του φορέα απασχόλησης καλύπτει τα εξής: (α) συνοπτική περίληψη των καθηκόντων και εργασιών που ανατέθηκαν στον κάθε ασκούμενο, (β) πρόοδο των ασκούμενων σε σχέση με την εκτέλεση των καθηκόντων που τους είχαν ανατεθεί, (γ) συνέπεια τήρησης των ωραρίων και αποδοτικότητα των ασκούμενων μέσα στα απαιτούμενα και λογικά χρονικά πλαίσια, (δ) προσαρμοστικότητα και δυνατότητα αφομοίωσης νέων γνώσεων και διαδικασιών, (ε) συνεργασία με το λοιπό προσωπικό του φορέα απασχόλησης, (στ) γενικότερη εκδήλωση ενδιαφέροντος και ανάπτυξη πρωτοβουλιών από μέρους του ασκούμενου, (ζ) χαρακτηρισμό της εν γένει απόδοσης του/της φοιτητή/φοιτήτριας, (η) αποτύπωση των γνώσεων/ δεξιοτήτων που τους απογοήτευσαν επειδή δεν κατείχαν οι ασκούμενοι/ασκούμενες φοιτητές/τριες, (θ) αποτύπωση των γνώσεων/δεξιοτήτων που θεωρούν ότι μελλοντικά θα απαιτούνται στο επιχειρηματικό γίγνεσθαι του δικού τους τομέα, (ι) σχολιασμό οποιουδήποτε άλλου θέματος θεωρούν σημαντικό.

Σε ότι αφορά τις προϋποθέσεις/απαιτήσεις για συνεργασία του ΤΟΕ με τους φορείς εκτέλεσης της πρακτικής άσκησης, η σχέση εργασίας μεταξύ φορέα εκτέλεσης και φοιτητή/τριας είναι όσο το δυνατόν πιο ελεύθερη ώστε να αντανακλά και τις πραγματικές συνθήκες εργασίας που θα αντιμετωπίσουν οι ασκούμενοι στην αγορά εργασίας. Υπογράφεται σχετικό ιδιωτικό συμφωνητικό πρακτικής άσκησης. Οι ασκούμενοι ακολουθούν το ωράριο και τους κανονισμούς του φορέα απασχόλησης.

Όλοι οι ασκούμενοι, μετά το πέρας της πρακτικής άσκησης, υποβάλλουν λεπτομερή αναφορά σχετικά με την πρακτική άσκηση. Αυτή περιλαμβάνει: (α) σύντομη περίληψη των εργασιών που εκτελέστηκαν κατά την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης (π.χ. ποικιλία εργασιών που ανατέθηκαν, ευθύνες και καθήκοντα που ανέλαβαν, τυχόν παρατηρήσεις σχετικά με την διαθεσιμότητα του φορέα για παροχή οδηγιών και ενημέρωσης, απόψεις για τον τρόπο αντιμετώπισης στην επιχείρηση), (β) αναφορά της ωφέλειας που προέκυψε (π.χ. γνώσεις και δεξιότητες) και της πιθανής χρησιμότητας της πρακτικής άσκησης σε σχέση με την επαγγελματική αποκατάσταση, (γ) αναφορά προτάσεων για την εν γένει βελτίωση του ΠΠΑ, (δ) αναφορά γνώσεων/δεξιοτήτων που απέκτησαν κατά τις σπουδές τους στο ΤΟΕ και χρησιμοποίησαν στις διαδικασίες που συμμετείχαν, (ε) αναφορά των γνώσεων/δεξιοτήτων που χρειάστηκαν και δεν είχαν αποκτήσει κατά τις σπουδές τους στο ΤΟΕ, (στ) άλλα θέματα που οι φοιτητές θεωρούν σημαντικά.

Από το ακ.έτος 2016-2017 η Πρακτική Άσκηση του ΤΟΕ εισάγεται στο ΠΠΣ ως “προαιρετικό, κατ’ επιλογή μάθημα», 4^ο έτους (εαρινό εξάμηνο). Το εν λόγω μάθημα δεν συνυπολογίζεται στις απαιτούμενες διδακτικές μονάδες ECTS για την απόκτηση πτυχίου και κατά τον υπολογισμό του βαθμού πτυχίου. Ωστόσο, σχετική βεβαίωση συνοδεύει το Παράρτημα Διπλώματος των φοιτητών που χορηγεί το Πανεπιστήμιο μαζί με το Πτυχίο.

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ/ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

3.1. Προγράμματα Μεταπτυχιακών/Διδακτορικών Σπουδών στο ΤΟΕ

Από το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016 λειτουργεί στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα ΜΔΕ/MSc με ειδίκευση στην *Εφαρμοσμένη Οικονομική & Ανάλυση Δεδομένων*. Το ΤΟΕ επίσης διαθέτει Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών (ΠΔΣ). Το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 το ΜΔΕ λειτουργήσε με 36 φοιτούντες, ενώ στο ΠΔΣ ήταν εγγεγραμμένοι 17 φοιτητές/φοιτήτριες.

Διευθυντής των Προγραμμάτων ΜΔΕ & ΠΔΣ για το 2016-2017 ήταν το μέλος ΔΕΠ Βενέτης Ιωάννης, Αναπληρωτής Καθηγητής. Το ΜΔΕ/ΠΔΣ επίσης διαθέτει Συντονιστική Επιτροπή, αποτελούμενη από τον Διευθυντή και 3 άλλα μέλη ΔΕΠ, η οποία αποφασίζει για θέματα λειτουργίας των Προγραμμάτων, ενώ άλλα πιο σημαντικά θέματα αποτελούν αντικείμενο συζήτησης της ΓΣ.

3.2. Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (ΜΔΕ/MSc) στην *Εφαρμοσμένη Οικονομική & Ανάλυση Δεδομένων*

Το ΜΔΕ/MSc του ΤΟΕ είναι σχεδιασμένο για φοιτητές που επιθυμούν να αποκτήσουν προχωρημένες γνώσεις και δεξιότητες στην εφαρμοσμένη οικονομική ανάλυση μικροοικονομικών και μακροοικονομικών δεδομένων. Το συγκεκριμένο ΜΔΕ εμβαθύνει στη μελέτη σύγχρονων οικονομικών προβλημάτων και πρακτικών επίλυσης τους, προσφέροντας στους φοιτούντες ένα ευρύ φάσμα επιλογών στη χρήση προηγμένων εργαλείων ανάλυσης. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για όσους επιθυμούν να εργαστούν στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό ως επαγγελματίες οικονομολόγοι, αναλυτές και ερευνητές, καθώς και για όσους επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε επίπεδο διδακτορικών σπουδών.

Ο μέγιστος αριθμός εισακτέων έχει οριστεί σε 38. Το κόστος λειτουργίας του προγράμματος καλύπτεται από δίδακτρα, ενώ έχει επίσης προβλεφθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης από χορηγίες, ερευνητικά προγράμματα, δωρεές, κληροδοτήματα κλπ. Δεκτοί γίνονται πτυχιούχοι Τμημάτων Επιστημών Οικονομίας & Διοίκησης, Κοινωνικών Επιστημών, Θετικών Επιστημών, Επιστημών Υγείας & Πολυτεχνικών Σχολών, Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένων ομοταγών ιδρυμάτων της αλλοδαπής, καθώς και πτυχιούχοι Τμημάτων ΑΤΕΙ συναφούς γνωστικού αντικειμένου.

Το ΜΔΕ του ΤΟΕ δίνει υποτροφίες σε φοιτητές/τριες που ήρθαν πρώτοι στην αρχική κατάταξη των υποψηφίων, με τη μορφή της μη καταβολής διδάκτρων. Στο τέλος κάθε ακαδημαϊκού έτους, επίσης βραβεύει φοιτητές/τριες που πρώτευσαν με βάση τη συνολική τους επίδοση.

Η χρονική διάρκεια για την απονομή του ΜΔΕ/MSc έχει οριστεί σε 2 ακαδημαϊκά εξάμηνα. Το πρώτο εξάμηνο περιλαμβάνει τρία υποχρεωτικά μαθήματα («Εφαρμοσμένη Μακρο-οικονομετρία», «Εφαρμοσμένη Μικρο-οικονομετρία», «Διαχείριση Μεγάλων Δεδομένων») και ένα μάθημα επιλογής. Το ακ.έτος 2016-2017 προφέρθηκε το επιλογής μάθημα «Ειδικά Θέματα Οικονομικής των Επιχειρήσεων». Το δεύτερο εξάμηνο περιλαμβάνει δύο μαθήματα επιλογής, τα οποία για το 2016-2017 ήταν «Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων» και «Ειδικά Θέματα Χρηματοοικονομικής», και εκπόνηση διπλωματικής εργασίας.

Κατά τα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας του, το ΜΔΕ μπορεί να χαρακτηριστεί ως απόλυτα επιτυχές. Από τους 36 και 35 φοιτητές που τελικά παρακολούθησαν το Πρόγραμμα το 2016-2017 και 2015-2016 αντίστοιχα, όλοι αποφοίτησαν επιτυχώς. Οι βαθμολογίες στα διάφορα μαθήματα ήταν κατά κανόνα πολύ υψηλές (μ.ο. πτυχίου 8), ενώ ένας μεγάλος αριθμός φοιτούντων κατέθεσε διπλωματικές εργασίες υψηλών προδιαγραφών. Επιπλέον, το ΜΔΕ φαίνεται να ανταποκρίνεται πλήρως στις προσδοκίες των φοιτούντων, κάτι που αποτυπώνεται στις απαντήσεις τους στα ερωτηματολόγια της ΜΟΔΠ, τα όποια συγκεντρώνουν υψηλούς βαθμούς (μέσο όρο γύρω στο 4,0). Πρόσθετη ένδειξη της ποιότητας του συγκεκριμένου ΜΔΕ/MSc αποτελεί και η προσέλκυση σημαντικού αριθμού υποψηφίων για το 2017-2018.

3.2 Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών (ΠΔΣ)

Κάτοχοι του ΜΔΕ/MSc του ΤΟΕ καθώς και απόφοιτοι από άλλα ΜΔΕ Ελληνικών και ξένων ΑΕΙ μπορούν να συνεχίσουν τις μεταπτυχιακές τους σπουδές στο Τμήμα Οικονομικών Σπουδών προς απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος. Για την απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος απαιτούνται κατ' ελάχιστον 6 ακαδημαϊκά εξάμηνα, κατά την διάρκεια των οποίων θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί τα ακόλουθα:

- Εκπόνηση διδακτορικής διατριβής
- Δημοσίευση ή αποδοχή μιας τουλάχιστον εργασίας σε διεθνές περιοδικό με κριτές

Το ΠΔΣ δεν προσφέρει επί του παρόντος μαθήματα ειδίκευσης ή μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας. Ωστόσο, μετά από εισήγηση της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής, οι υποψήφιοι διδάκτορες ενδέχεται να υποχρεωθούν να παρακολουθήσουν κύκλο μαθημάτων από τον κατάλογο μαθημάτων του ΜΔΕ/MSc, ανάλογα με το γνωστικό αντικείμενο του διδακτορικού τους, και να εξετασθούν επιτυχώς σε αυτά.

Το ΠΔΣ ανταποκρίνεται στους στόχους του ΤΟΕ, καθώς είναι προσανατολισμένο προς σημαντικά και σύγχρονα γνωστικά αντικείμενα της οικονομικής επιστήμης. Ειδικότερα, οι υποψήφιοι διδάκτορες του ΤΟΕ εκπονούν διδακτορικές διατριβές υπό την επίβλεψη μελών ΔΕΠ σε αντικείμενα όπως

Εφαρμοσμένη Μικροοικονομική, Οικονομική της Εργασίας, Βιομηχανική Οργάνωση, Οικονομική των Επιχειρήσεων, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία, Περιφερειακή Οικονομική, Οικονομική Φυσικών Πόρων & Ενέργειας, Εφαρμοσμένη Μακρο-οικονομετρία, κλπ. Κατ' αυτό τον τρόπο προάγεται η έρευνα στην οικονομική επιστήμη με σύγχρονο και αποτελεσματικό τρόπο. Παράλληλα, η ανταπόκριση του ΠΔΣ στις ανάγκες της κοινωνίας τεκμηριώνεται από το σημαντικό ενδιαφέρον για ένταξη σε αυτό από φοιτητές που προέρχονται από διάφορα μέρη της χώρας, συμπεριλαμβανομένων και αποφοίτων άλλων τμημάτων οικονομικών επιστημών.

Οι διαδικασίες αξιολόγησης/αναθεώρησης του ΠΔΣ περιλαμβάνουν την αξιολόγηση δεικτών, όπως η μέση διάρκεια σπουδών (η οποία τα τελευταία χρόνια φαίνεται να ανέρχεται σε 5-6 έτη) και ο αριθμός των δημοσιεύσεων των υποψηφίων διδασκόντων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

Άλλα χαρακτηριστικά του ΠΔΣ είναι τα ακόλουθα:

- Η πρόοδος των υποψηφίων διδασκόντων παρακολουθείται μέσω της σύνταξης ετησίων εκθέσεων προόδου και της διεξαγωγής Σεμιναρίων Προόδου από τον καθένα υποψήφιο. Τα εν λόγω σεμινάρια ανακοινώνονται στην ιστοσελίδα του ΤΟΕ, είναι ανοικτά προς κάθε ενδιαφερόμενο, και παρακολουθούνται υποχρεωτικά από τους φοιτητές του ΜΔΕ/MSc του ΤΟΕ.
- Η διαδικασία ανάθεσης/εξέτασης της διδακτορικής διατριβής είναι απόλυτα διαφανής, κάτι που εξασφαλίζεται μέσω της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τη προσέλκυση υποψηφίων διδασκόντων, τη συμμετοχή εξωτερικών κριτών στις Τριμελείς & Επταμελείς Επιτροπές και την υποχρεωτική έγκριση του κάθε σταδίου της διαδικασίας αυτής από τον Πρόεδρο του Τμήματος.
- Οι προδιαγραφές ποιότητας των διδακτορικών διατριβών περιλαμβάνουν την πρωτοτυπία του προς έρευνα θέματος, την τεκμηρίωση της ενδελεχούς γνώσης του υποψηφίου σχετικά με τη βιβλιογραφία, την αυστηρή μεθοδολογική προσέγγιση και σύνδεση των αναλυτικών εργαλείων με την σχετική θεωρία, την αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων ποσοτικής ανάλυσης και αντίστοιχη αναλυτική ικανότητα, καθώς και τη δυνατότητα σύνδεσης των αποτελεσμάτων με την πραγματικότητα.
- Η διαφάνεια της αξιολόγησης των υποψηφίων διδασκόντων εξασφαλίζεται μέσω της εφαρμογής κοινών διαδικασιών αξιολόγησης, της ανοικτής διαδικασίας εξέτασης της διδακτορικής διατριβής και της υποχρεωτικής προϋπόθεσης δημοσίευσης ενός τουλάχιστον άρθρου από την διατριβή τους σε διεθνές επιστημονικό περιοδικό με κριτές.

Σε ότι αφορά την επιλογή υποψηφίων διδασκόντων, αποφασίζει η ΓΣ, συνεκτιμώντας την ποιότητα της ερευνητικής τους πρότασης, τις επιδόσεις τους στις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές τους, και το περιεχόμενο συστατικών επιστολών (αν υπάρχουν). Η ΓΣ του ΤΟΕ δύναται να ζητήσει από τον ενδιαφερόμενο να παρουσιάσει και προφορικά την ερευνητική του πρόταση.

Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος μπορούν να ζητήσουν από τη ΓΣ τη δημοσίευση πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την προσέλκυση ενδιαφερομένων για εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής σε θέματα ενδιαφέροντος τους. Η δημοσίευση αυτή γίνεται στην ιστοσελίδα του Τμήματος και στον Τύπο.

Η συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό στις Τριμελείς Επιτροπές είναι σχετικά περιορισμένη. Επίσης, συνήθως, η διδακτορική διατριβή είναι στα ελληνικά. Ωστόσο, παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης διδακτορικής διατριβής σε ξένη γλώσσα, αρκεί να υπάρχει εκτεταμένη περίληψή της στα Ελληνικά.

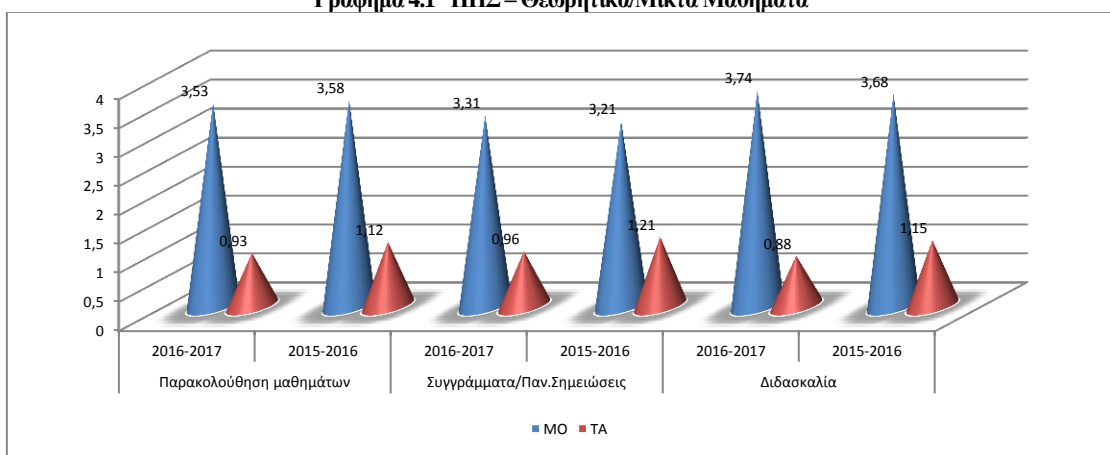
Επί του παρόντος, πέραν των προσωπικών επαφών μελών ΔΕΠ με απόφοιτους-διδάκτορες του ΠΔΣ, δεν υφίσταται κάποια συστηματική διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής τους πορείας, κάτι σημαντικό για τη γενικότερη καταξίωση του Προγράμματος. Σημειώνεται ωστόσο ότι αρκετοί απόφοιτοι του ΠΔΣ ήδη κατέχουν θέσεις ΔΕΠ ή θέσεις ερευνητών σε πανεπιστήμια της χώρας ή πανεπιστήμια και ερευνητικά ινστιτούτα του εξωτερικού.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ - ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

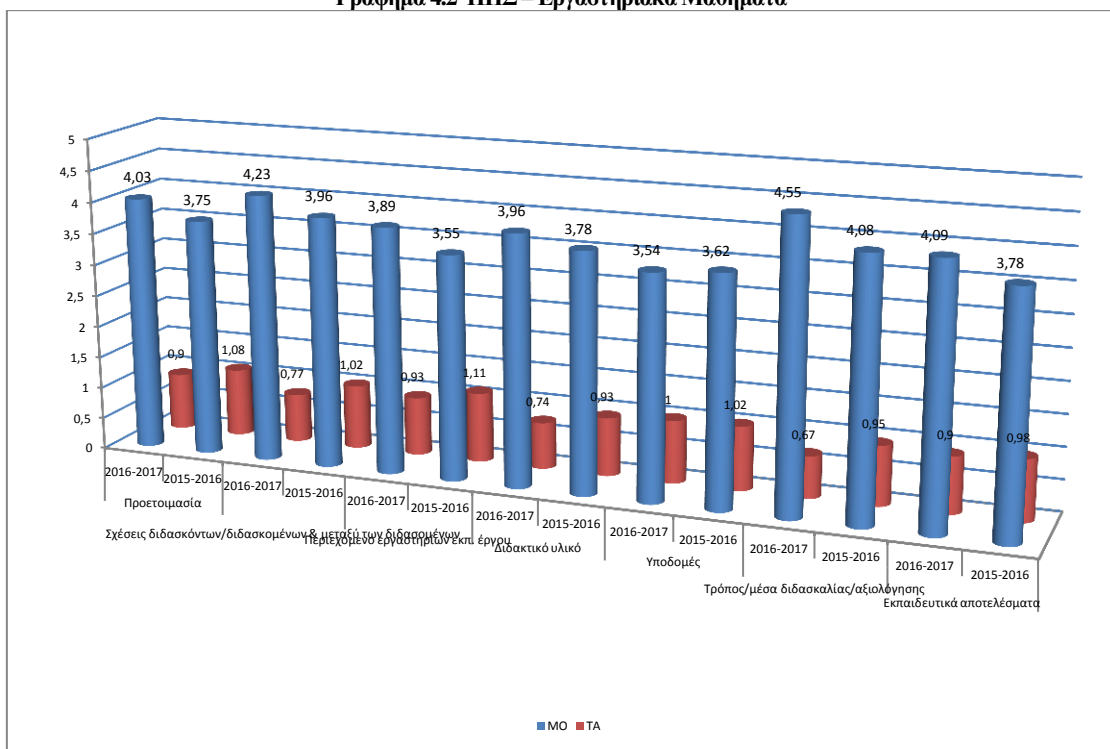
4.1. Αποτελεσματικότητα του Διδακτικού Προσωπικού

Κάθε ακαδημαϊκό έτος πραγματοποιούνται αξιολογήσεις του διδακτικού έργου των μελών ΔΕΠ στο ΠΠΣ, μέσω της συμπλήρωσης από τους φοιτητές των ερωτηματολογίων της ΜΟΔΠΠ. Αντίστοιχη συμπλήρωση ερωτηματολογίων επίσης πραγματοποιείται από τους φοιτητές του ΜΔΕ/ΜSc. Τα ερωτηματολόγια διανέμονται στους φοιτητές/τριες αφού έχει συμπληρωθεί τουλάχιστον το 75% των προβλεπόμενων, από το ωρολόγιο πρόγραμμα, διδακτικών ωρών των αντίστοιχων προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών μαθημάτων. Τα αποτελέσματα της επεξεργασίας των ερωτηματολογίων κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 σε σχέση με ομάδες ερωτήσεων παρουσιάζονται στα Γραφήματα 4.1(α) - 4.1(γ) (βλ. Παράρτημα ΙΙΙ για τις επί μέρους ερωτήσεις).

Γράφημα 4.1 ΠΠΣ – Θεωρητικά/Μικτά Μαθήματα

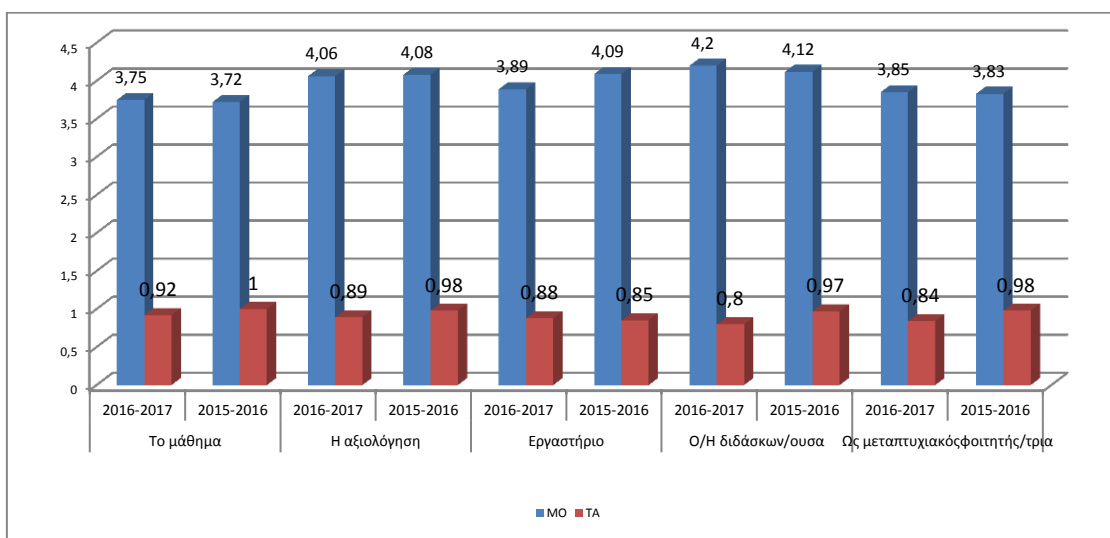
Γράφημα 4.2 ΠΠΣ – Εργαστηριακά Μαθήματα

Για το ΠΠΣ, η βαθμολογία που συγκέντρωσαν κατά μέσω όρο οι τρεις ομάδες ερωτήσεων στα θεωρικά/μικτά μαθήματα ήταν υψηλή, ανερχόμενη σε 3,53 (έναντι 3,49 το 2015-2016). Στα αμιγώς εργαστηριακά μαθήματα του ΠΠΣ ο αντίστοιχος μέσος όρος βαθμολογίας αθροιστικά, για όλες τις ομάδες ερωτήσεων, ήταν ακόμη μεγαλύτερος, ανερχόμενος σε 4,09 (έναντι 3,79 το 2015-2016).

Ο μέσος όρος βαθμολογίας των μαθημάτων του ΜΔΕ/MSc αθροιστικά, για όλες τις ομάδες ερωτήσεων, ανήλθε σε 3,79 το 2016-2017 (έναντι 3,95 για το 2015-2016). Επιπλέον, υπήρξε ιδιαίτερα υψηλή βαθμολογία για την ομάδα ερωτήσεων που αφορά τη διδασκαλία, η οποία ανήλθε σε 4,2 το 2016-2017 (έναντι 4,12 το προηγούμενο ακ.έτος 2015-2016).

Γράφημα 4.3 ΜΔΕ/MSc – Εφαρμοσμένη Οικονομική & Ανάλυση Δεδομένων

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του διδακτικού έργου του ΤΟΕ, πέραν του ότι δημοσιοποιούνται στις Ετήσιες Εκθέσεις Εσωτερικής Αξιολόγησης, παρακολουθούνται από την Επιτροπή ΟΜΕΑ και τη ΓΣ. Σε περίπτωση εμφάνισης ιδιαίτερα χαμηλών μέσων τιμών σε συγκεκριμένα μαθήματα ή συγκεκριμένες ερωτήσεις, γίνεται προσπάθεια διερεύνησης και διορθωτικών κινήσεων. Επίσης, όπως σημειώθηκε και σε προηγούμενο τμήμα της παρούσας Έκθεσης, με σκοπό την περαιτέρω ενθάρρυνση των μελών ΔΕΠ για βελτίωση της ποιότητας του διδακτικού έργου, το ΤΟΕ από το ακ.έτος 2016-2017 έχει υιοθετήσει το θεσμό της βράβευσης του ‘καλλίτερου διδάσκοντα’ με βάση τα αντίστοιχα σκορ των ερωτηματολογίων των φοιτητών.

Οι ώρες διαλέξεων των μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ ανήλθαν το 2016-2017 σε 6-8 ώρες εβδομαδιαίως. Ο πραγματικός φόρτος διδακτικού έργου είναι βέβαια πολύ μεγαλύτερος εάν συνυπολογισθούν: οι ώρες που διατίθενται για την επίβλεψη των διπλωματικών εργασιών των φοιτούντων στο ΜΔΕ/MSc και των υποψηφίων διδασκόντων, η ενασχόληση ορισμένων μελών ΔΕΠ με τη διδασκαλία μαθημάτων ERASMUS στα αγγλικά, οι ώρες επικοινωνίας (ώρες γραφείου) με τους προπτυχιακούς φοιτητές (που

είναι τουλάχιστον 3 εβδομαδιαίως), η διόρθωση προόδων ή/και εργασιών κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, και η διόρθωση των γραπτών στις τελικές εξετάσεις.

Μικρό ποσοστό των υποψηφίων διδασκόντων του ΤΟΕ συνεισφέρουν στο διδακτικό έργο του Τμήματος μέσω της διεξαγωγής φροντιστηρίων, ενώ το σύνολο αυτών συμμετέχει στις επιτηρήσεις των τελικών εξετάσεων. Ορισμένοι υποψήφιοι διδάκτορες επίσης προσφέρουν επικουρικό έργο μέσω της διατήρησης ανοικτού του εργαστηρίου Η/Υ του ΤΟΕ πέραν του κανονικού ωραρίου.

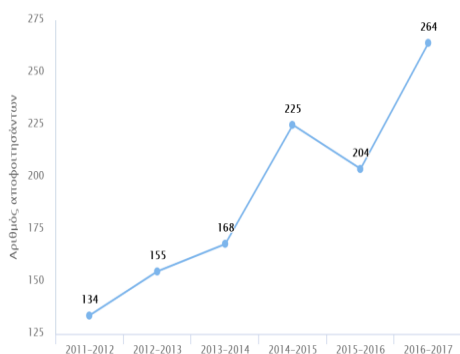
4.2. Ποιότητα και Αποτελεσματικότητα της Διδακτικής Διαδικασίας

Στο ΠΠΣ του ΤΟΕ οι χρησιμοποιούμενες διδακτικές μέθοδοι περιλαμβάνουν διαλέξεις, εργαστήρια, προόδους, και εκπόνηση/παρουσίαση εργασιών με σύγχρονα μέσα. Στο ΜΔΕ/MSc και ΠΜΣ οι αντίστοιχες διδακτικές μέθοδοι περιλαμβάνουν διαλέξεις/εργαστήρια, εργασίες και σεμινάρια από προσκεκλημένους ομιλητές άλλων ΑΕΙ. Γενικώς, τα μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ παρακολουθούν τις εξελίξεις στην οικονομική επιστήμη, και ειδικότερα τις εξελίξεις στα γνωστικά τους αντικείμενα, μέσω της διεθνούς παρουσίας τους (δημοσιεύσεις/συνέδρια) και της διεξαγωγής έρευνας, καθώς και μέσω των συνεργασιών τους (ερευνητικές εργασίες, ερευνητικά προγράμματα) με άλλα ΑΕΙ και ερευνητικά κέντρα του εξωτερικού, και η διαδικασία αυτή οδηγεί στην επικαιροποίηση του περιεχομένου των μαθημάτων και των αντίστοιχων διδακτικών μεθόδων. Το ΤΟΕ δίνει ιδιαίτερη σημασία στην συγκεκριμένη επικαιροποίηση, και ενθαρρύνει την ενσωμάτωση των μεθόδων και αποτελεσμάτων της ερευνητικής δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ στο περιεχόμενο των μαθημάτων επιλογής.

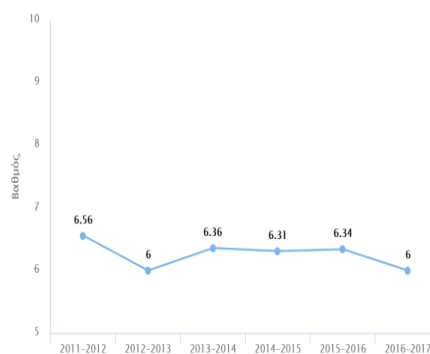
Όσον αφορά το ποσοστό των προπτυχιακών φοιτητών που συμμετέχουν στις εξετάσεις, αυτό ανήλθε το 2016-2017 στο 62% του συνόλου των φοιτητών που ενεγράφησαν στα μαθήματα (βλ. Πίνακα 12.2, Παράρτημα ΙΙΙ). Το ποσοστό επιτυχίας στις εξετάσεις ανήλθε σε 60,3%.

Ο μέσος βαθμός πτυχίου παρέμεινε περίπου ίδιος (6,0 το 2016-2017 έναντι 6,34 το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος 2015-2016). Ωστόσο υπήρξε αλλαγή στην κατανομή της βαθμολογίας του πτυχίου. Συγκεκριμένα, υπήρξε αύξηση του ποσοστού των αποφοιτησάντων με βαθμό 6,0-6,9 (60,23% το 2016-2017 έναντι 58,86% το 2015-2016) και μείωση του ποσοστού με βαθμό 5,0-5,9 (23% το 2016-2017 έναντι 24,0% το 2015-2016). Ταυτόχρονα, υπήρξε πτώση του ποσοστού των αποφοιτησάντων με βαθμό μεγαλύτερο από 7,0. Έτσι, ενώ το 2016-2017 περισσότεροι φοιτητές πήραν Πτυχίο με «Λίαν Καλώς» και λιγότεροι με «Καλώς» σε σχέση με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος 2015-2016, πράγμα που δείχνει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στο ΠΠΣ, αυτό δεν φάνηκε στο μέσο βαθμό πτυχίου αφού ένα μικρότερο ποσοστό φοιτητών σε σχέση με προηγούμενο έτος συγκέντρωσε βαθμολογία στο ανώτατο επίπεδο 7,0-10,0. (βλ. Πίνακα 6, Παράρτημα ΙΙΙ).

Γράφημα 4.4 ΠΠΣ – Αριθμός αποφοιτησάντων στο ΠΠΣ & μέσος όρος βαθμού πτυχίου
Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων

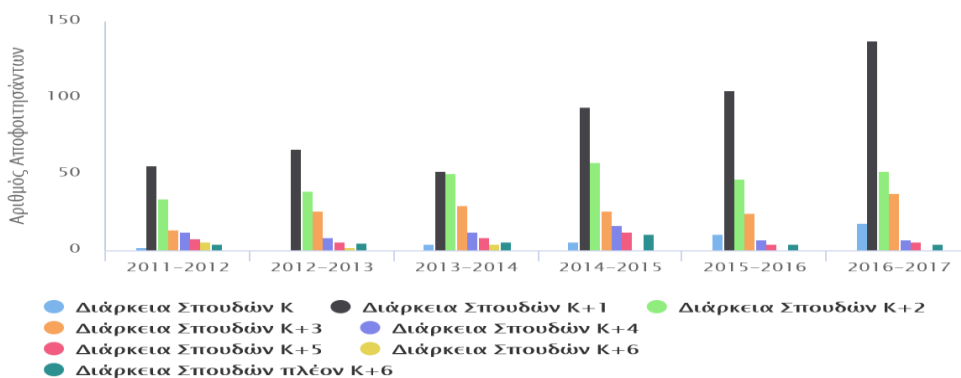
Μέσος όρος βαθμολογίας

Τέλος, ο αριθμός των φοιτητών του ΠΠΣ που αποφοίτησαν το 2016-2017 ανήλθε σε 264 έναντι 204 το 2015-2016, γεγονός που αντιστοιχεί σε αύξηση των αποφοιτησάντων ως ποσοστό του συνόλου των εγγεγραμμένων φοιτητών κατά 31,5% (= (264/1864)%) το 2016-2017 σε σχέση με το 2015-2016 (= (204/1890)%). Γενικώς, η διάρκεια σπουδών για λήψη πτυχίου για την πλειονότητα των φοιτητών του ΤΟΕ φαίνεται να έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια (ένα μεγαλύτερο ποσοστό φοιτητών από πριν παίρνουν πτυχίο σε κ+2 έτη, βλ. Γράφημα 4.5).

Γράφημα 4.5 ΠΠΣ – Διάρκεια σπουδών

Διάρκεια Σπουδών

Όσον αφορά το ΜΔΕ/MSc, το σύνολο των φοιτητών που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα το 2015-2016 αποφοίτησαν επιτυχώς τον Οκτώβριο του ακ.έτους 2016-2017, ενώ ποσοστό 97,3% αυτών συγκέντρωσε μέση βαθμολογία στο επίπεδο 7,0-10,0. Σε σχέση με το ΠΔΣ, το 2016-2017 αποφοίτησαν 2 ενώ υπήρξαν συνολικά 5 νέες εγγραφές.

4.3. Οργάνωση και Εφαρμογή του Διδακτικού Έργου

Στην αρχή κάθε εξαμήνου, το περιεχόμενο των μαθημάτων γνωστοποιείται στους φοιτητές μέσω του Οδηγού Σπουδών και της κεντρικής ιστοσελίδας του Τμήματος (σύντομη παρουσίαση όλων των μαθημάτων), καθώς και μέσω του e-class και της προσωπικής αναφοράς από τον κάθε διδάσκοντα κατά τη πρώτη ημέρα των διαλέξεων.

Για κάθε μάθημα γίνεται προσπάθεια να περιγράφονται από τον διδάσκοντα τόσο οι μαθησιακοί στόχοι όσο και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Η επίτευξη των στόχων αυτών αντανακλάται, ιδιαίτερα για τα κατ' επιλογήν μαθήματα, και στο ποσοστό επιτυχίας των φοιτητών στις εξετάσεις (φοιτητές που πέρασαν το μάθημα σε σχέση με αυτούς που προσήλθαν στις εξετάσεις). Το ποσοστό αυτό ανήλθε το 2016-2017 κατά μέσο όρο στο ΠΠΣ σε 60,3% (βλ. Πίνακα 12.2, Παραρτήματος ΙΙΙ). Επιπλέον, μέσω του e-class, μετράται η επισκεψιμότητα των φοιτητών (συχνότητά της και κατανομή της στο χρόνο) καθώς και ο αριθμός των downloads του εκπαιδευτικού υλικού (π.χ. σημειώσεις, και άλλο πρόσθετο υλικό). Η επισκεψιμότητα του e-class του ΤΟΕ φαίνεται να είναι αρκετά μεγάλη.

Το ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθημάτων τηρείται σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό. Σε περίπτωση αναβολής κάποιας διάλεξης ορίζεται άμεσα αναπλήρωσή της με αντίστοιχη σχετική ανακοίνωση στον ιστότοπο του Τμήματος ή/και στο e-class. Η οργάνωση και δομή του ωρολογίου προγράμματος είναι ορθολογική, αφού υπάρχει προτίμηση της διδασκαλίας των υποχρεωτικών μαθημάτων τις πρωινές ώρες. Επίσης, καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια έτσι ώστε οι φοιτητές να μην έχουν να αντιμετωπίσουν μεγάλα κενά στη παρακολούθηση των διαλέξεων σε μαθήματα του έτους σπουδών τους. Παράλληλα, πολύ σπάνια διεξάγονται διαλέξεις μετά τις 6 το απόγευμα.

Το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017, από τα 20 υποχρεωτικά μαθήματα του ΠΠΣ του ΤΟΕ, στα 14 (70% του συνόλου τέτοιων μαθημάτων) η διδασκαλία έγινε από μέλη ΔΕΠ των δύο ανώτερων βαθμίδων. Αυτά τα 14 μαθήματα (βλ. Πίνακα 12.2, Παράρτημα ΙΙΙ) ήταν τα εξής:

- Εισαγωγή στην Οικονομική Επιστήμη Ι
- Μαθηματικά για Οικονομολόγους Ι (σε ένα από τα δυο τμήματα η διδασκαλία έγινε από ΔΕΠ ανώτερης βαθμίδας)
- Μαθηματικά για Οικονομολόγους ΙΙ
- Οικονομική Ιστορία
- Μικροοικονομική Ι
- Μακροοικονομική Ι
- Μικροοικονομική ΙΙ
- Μακροοικονομική ΙΙ
- Οικονομετρία
- Οικονομική Επιχειρήσεων
- Δημόσια Οικονομική
- Θεωρία & Πολιτική Διεθνούς Εμπορίου
- Οικονομική της Ανάπτυξης
- Οικονομική της Εργασίας

Κανένα μέλος ΔΕΠ δεν διδάσκει μαθήματα που δεν εμπίπτουν στο γνωστικό του/της πεδίο.

4.4. Εκπαιδευτικά Βοηθήματα

Για όλα τα μαθήματα του ΠΠΣ καθίστανται διαθέσιμα βοηθήματα για τους φοιτητές τα οποία καλύπτουν το σύνολο της διδασκόμενης ύλης. Αυτά αφορούν:

(α) Συγγράμματα αναγνωρισμένου κύρους, των οποίων η συγγραφή έχει γίνει είτε από μέλη ΔΕΠ Ελληνικών Πανεπιστημίων, είτε από διακεκριμένους επιστήμονες του εξωτερικού και στη συνέχεια έχει γίνει μετάφραση στα Ελληνικά

(β) Ανάλογα με το μάθημα, ερωτήσεις/ασκήσεις, σημειώσεις και άλλο συμπληρωματικό υλικό είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του Τμήματος ή στο e-class. Τα βοηθήματα των μαθημάτων επικαιροποιούνται με ευθύνη του κάθε διδάσκοντα, ιδίως σε συνδυασμό με τη συνολική επικαιροποίηση της ύλης

Τα συγγράμματα διατίθενται στην αρχή κάθε εξαμήνου με βάση τις προβλεπόμενες από το νόμο διαδικασίες («ΕΥΔΟΞΟΣ»). Τα μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ συχνά προτείνουν στους φοιτητές και πρόσθετη βιβλιογραφία από το διαδίκτυο, αντίστοιχη με το περιεχόμενο του κάθε μαθήματος. Αντίτυπα όλων των προτεινόμενων συγγραμμάτων υπάρχουν στο Αναγνωστήριο του Τμήματος.

Όσον αφορά το ΜΔΕ και ΠΔΣ, υπάρχει σαφής και εύλογη έμφαση στη παροχή σχετικής βιβλιογραφικής υποστήριξης από βάσεις βιβλιογραφικών δεδομένων και από το διαδίκτυο (άρθρα σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά, reports, working papers κλπ.).

4.5. Σύνδεση Διδασκαλίας με την Έρευνα

Η εκπαίδευση των φοιτητών του ΠΠΣ και ΜΔΕ μεθοδεύεται, ιδιαίτερα σε μαθήματα επιλογής, μέσω της παρουσίασης των ερευνητικών αποτελεσμάτων των διδασκόντων, της ανάθεσης και εκπόνησης εργασιών και της ενθάρρυνσης για αναζήτηση και χρήση πρόσθετης βιβλιογραφίας. Σε ότι αφορά το ΠΔΣ, η έρευνα αποτελεί την αποκλειστική ενασχόληση των φοιτητών.

Στους φοιτητές του ΜΔΕ/MSc επίσης παρέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις και η δυνατότητα συμμετοχής σε ερευνητικά έργα, κυρίως για εργασίες όπως η συμπλήρωση ερωτηματολογίων, η εισαγωγή στοιχείων σε Η/Υ και η επεξεργασία τους. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό στους φοιτητές του ΠΔΣ, στους οποίους ανατίθενται (ειδικά σε όσους συμμετέχουν σε ερευνητικά προγράμματα) απαιτητικότερες ερευνητικές εργασίες (οικονομετρικές αναλύσεις, συγγραφή κειμένων εργασίας, κλπ.).

Το ΤΟΕ δεν έχει επί του παρόντος κάποια επίσημη συνεργασία διδασκαλίας με εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού. Ωστόσο, την τελευταία ακαδημαϊκή εξαετία 2011-2012/2016-2017, υπήρξαν 53 συμμετοχές μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ σε διδασκαλία μαθημάτων άλλου Ελληνικού ΑΕΙ (ΠΠΣ/ΜΔΕ/ΠΔΣ). Κατά την ίδια περίοδο, υπήρξαν επίσης 14 συμμετοχές μελών ΔΕΠ άλλων Τμημάτων/Ιδρυμάτων στη διδασκαλία μαθημάτων του ΤΟΕ (βλ. Πίνακες 9 & 11, Παράρτημα ΙΙΙ). Από την άλλη πλευρά, αρκετοί επιστήμονες από φορείς όπως το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, την Τράπεζα της Ελλάδας, έχουν επισκεφθεί κατά καιρούς το ΤΟΕ και έχουν παρουσιάσει εργασίες τους στον Κύκλο Σεμιναρίων που διοργανώνει το Τμήμα, ενώ μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ έχουν κάνει

παρουσιάσεις σε σεμινάρια που έχουν διοργανώσει φορείς όπως το ΤΕΕ, ο Δήμος Πάτρας, το ΓΕΩΤΕΕ, η Περιφέρεια Δ. Ελλάδας και το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αχαΐας.

4.6. Διεθνής Κινητικότητα Διδακτικού Προσωπικού

Ο μικρός αριθμός ΔΕΠ περιορίζει την ανάπτυξη στρατηγικής διεθνούς κινητικότητας των διδασκόντων του Τμήματος, καθώς δεν είναι εύκολη η κάλυψη κενών διδασκαλίας όταν χορηγούνται εκπαιδευτικές άδειες, ιδιαίτερα για συναδέλφους των οποίων το γνωστικό αντικείμενο είναι σχετικά ελλειπτικό στο Τμήμα. Η προσέλκυση διδασκόντων από το εξωτερικό επίσης δυσχεραίνεται από το γεγονός ότι, επί του παρόντος, δεν υπάρχει ολοκληρωμένο σύστημα μαθημάτων στα αγγλικά στο ΠΠΣ ή στο ΜΔΕ.

Κατά την τελευταία εξαετία 2011-2012/2016-2017, μόνο 2 μέλη ΔΕΠ έχουν συστηματικά διδάξει μαθήματα σε ακαδημαϊκά ιδρύματα του εξωτερικού, ενώ δεν έχει υπάρξει συστηματική διδασκαλία στο ΠΠΣ/ΜΔΕ του ΤΟΕ από επισκέπτες-καθηγητές προερχόμενους από πανεπιστήμια του εξωτερικού.

5. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΕΡΓΟ

5.1. Προαγωγή της Έρευνας στο Τμήμα

Τα μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ έχουν αναπτύξει ερευνητική δραστηριότητα στα κυριότερα σύγχρονα γνωστικά πεδία της Οικονομικής Επιστήμης. Οι ερευνητικές τους επιδόσεις διακρίνονται από την υψηλή τους ποιότητα, κάτι που προκύπτει από τα ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα τα οποία έχουν εκπονήσει, τις δημοσιεύσεις τους σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά με κριτές και τον αρκετά μεγάλο αριθμό ετεροαναφορών που δέχεται το ερευνητικό τους έργο. Η ερευνητική πολιτική του ΤΟΕ επικεντρώνεται στην ενθάρρυνση της ερευνητικής ενασχόλησης των μελών ΔΕΠ με ζητήματα προσωπικού επιστημονικού ενδιαφέροντος και της συμμετοχής τους σε ανταγωνιστικά ερευνητικά έργα χρηματοδοτούμενα από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς του εσωτερικού και εξωτερικού. Το ΤΟΕ επίσης δίνει ιδιαίτερη σημασία στην δημοσίευση εκ μέρους των μελών ΔΕΠ επιστημονικών άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά της βάσης ABS (ή συναφών βάσεων) αλλά και στην παρουσίαση εργασιών σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια.

Αναλυτικότερα, τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος δραστηριοποιούνται στους εξής τομείς ερευνητικής δραστηριότητας:

- Εφαρμοσμένη Μικροοικονομική
- Οικονομική της Εργασίας και της Εκπαίδευσης
- Περιφερειακή Πολιτική & Αγροτική Οικονομική Ανάπτυξη
- Οικονομική των Φυσικών Πόρων και της Ενέργειας
- Οικονομική των Επιχειρήσεων και Βιομηχανική Οργάνωση
- Οικονομική της Καινοτομίας και της Γνώσης
- Στατιστική Ανάλυση & Εφαρμογές
- Θεωρητική & Εφαρμοσμένη Μακρο-οικονομετρία
- Συστήματα Διαχείρισης Πληροφορίας
- Μακροοικονομική και Διεθνής Μακροοικονομική
- Οικονομική Ιστορία
- Θεσμικό Πλαίσιο της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς

Η υλοποίηση της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος παρακολουθείται από την ΟΜΕΑ μέσω των Απογραφικών Δελτίων Μελών ΔΕΠ της ΜΟΔΙΠ, μέσω διεθνών βάσεων βιβλιογραφικών δεδομένων σχετικές με τις επιστημονικές δημοσιεύσεις, και μέσω της συμμετοχής των μελών ΔΕΠ του Τμήματος σε διεθνή συνέδρια και ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα.

Η δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος γίνεται μέσω των Ετήσιων Εκθέσεων Εσωτερικής Αξιολόγησης σε συνεργασία με τη ΜΟΔΙΠ του Πανεπιστημίου και των Εκθέσεων Εξωτερικής Αξιολόγησης σε συνεργασία με την ΑΔΙΠ, καθώς και μέσα από διάφορες εκθέσεις αξιολόγησης του ερευνητικού έργου Τμημάτων Οικονομικών Επιστημών της χώρας. Σε ότι αφορά το τελευταίο, στο πλαίσιο προσπάθειας αξιολόγησης των Τμημάτων Οικονομικών Επιστημών

στην Ελλάδα από μέλη ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, οι συγκεκριμένες επιδόσεις σε ότι αφορά τόσο τις δημοσιεύσεις όσο και τις ετεροαναφορές έφεραν το ΤΟΕ στην δεύτερη θέση μεταξύ δέκα Τμημάτων Οικονομικών Επιστημών. Επιπλέον, άλλη μελέτη από μέλη ΔΕΠ του Παν/μιου Πατρών, με βάση παρόμοια μεθοδολογία, αξιολόγησε το ΤΟΕ ως τρίτο στη σειρά, μετά από το Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Το Τμήμα παρέχει κίνητρα στα μέλη ΔΕΠ για τη διεξαγωγή έρευνας. Αυτά αφορούν την πρόσβαση τους στη διεθνή βιβλιογραφία μέσω των ηλεκτρονικών περιοδικών και των Δοκιμίων Έρευνας που διαθέτει η ΒΥΠ και την πρόσβαση τους σε σύγχρονο λογισμικό και βάσεις δεδομένων τα οποία χρηματοδοτούνται από τον τακτικό Προϋπολογισμό του ΤΟΕ και ανανεώνονται σχεδόν κάθε χρόνο. Κυρίως όμως αφορούν την ξεκάθαρα εκφρασμένη πολιτική του ΤΟΕ σχετικά με την διασύνδεση της εξέλιξης των μελών ΔΕΠ με την ερευνητική τους ενασχόληση, ιδιαίτερα με την δημοσίευση του ερευνητικού τους έργου σε διακεκριμένα διεθνή επιστημονικά περιοδικά, και τη συμμετοχή τους σε επιστημονικά συνέδρια στο εξωτερικό και ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα.

Σε αυτό το πλαίσιο, σημαντική εξέλιξη για την περαιτέρω προώθηση της έρευνας και βελτίωσης του παραγόμενου ερευνητικού έργου στο ΤΟΕ αποτελεί η ίδρυση το 2016-2017 τριών Ερευνητικών Εργαστηρίων. Τα Εργαστήρια επικεντρώνονται σε τομείς που το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών έχει συγκριτικό πλεονέκτημα, τόσο σε ανθρώπινους πόρους όσο και σε ερευνητική εμπειρία, και επομένως εμφανίζει σημαντικές προοπτικές 'Αριστείας'. Συγκεκριμένα, από το εαρινό εξάμηνο του 2016-2017, λειτουργούν στο ΤΟΕ τα εξής τρία Ερευνητικά Εργαστήρια:

1. Εργαστήριο Μικρο-οικονομετρικής Ανάλυσης της Αγοράς Εργασίας (ΦΕΚ: 2767/2-9-2016 τ.Β'):

Το συγκεκριμένο Εργαστήριο εξυπηρετεί τις ερευνητικές ανάγκες στο γνωστικό αντικείμενο της Εφαρμοσμένης Μικροοικονομικής Ανάλυσης της Αγοράς Εργασίας. Τα γνωστικά πεδία της οικονομικής επιστήμης στα οποία δραστηριοποιείται περιλαμβάνουν:

- Οικονομική της Εργασίας
- Οικονομική της Εκπαίδευσης
- Οικονομική της Υγείας
- Οικονομική της Ευημερίας
- Δημογραφία

2. Εργαστήριο Οικονομικής των Επιχειρήσεων, της Καινοτομίας και της Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΦΕΚ 2500/12-8-2016 τ.Β'):

Το Εργαστήριο αυτό εξυπηρετεί τις ερευνητικές ανάγκες στα γνωστικά αντικείμενα της Οικονομικής των Επιχειρήσεων, Βιομηχανικής Οργάνωσης, Περιφερειακής & Αγροτικής Οικονομικής και Λογιστικής. Τα γνωστικά πεδία της οικονομικής επιστήμης στα οποία δραστηριοποιείται περιλαμβάνουν:

- Οικονομική των Επιχειρήσεων και Βιομηχανική Οργάνωση
- Περιφερειακή & Αγροτική Οικονομική Ανάπτυξη και Πολιτική
- Οικονομικά των Φυσικών Πόρων και της Ενέργειας
- Οικονομικά της Καινοτομίας και της Γνώσης
- Ανάλυση Αποτελεσματικότητας & Παραγωγικότητας
- Λογιστική & Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων

3. Εργαστήριο Ποσοτικών Μεθόδων και Πληροφοριακών Συστημάτων (ΦΕΚ 2500/12-8-2016 τ.Β΄):

Το Εργαστήριο αυτό εξυπηρετεί τις ερευνητικές ανάγκες στα γνωστικά αντικείμενα της Στατιστικής, Οικονομετρίας και Ανάλυσης Δεδομένων. Τα γνωστικά πεδία στα οποία δραστηριοποιείται περιλαμβάνουν:

- Θεωρητική και εφαρμοσμένη Οικονομετρία
- Θεωρητική και εφαρμοσμένη Στατιστική
- Μοντέλα Μίξεων Κατανομών
- Εφαρμογές του EM Αλγορίθμου
- Πολυμεταβλητή Ανάλυση
- Στοχαστική Ανάλυση
- Υπολογιστικές μέθοδοι
- Πληροφοριακά Συστήματα και Παγκόσμιος Ιστός

Τα παραπάνω Ερευνητικά Εργαστήρια, μέσω της συλλογικής προσπάθειας των μελών τους, αναμένεται να συμβάλλουν στην περαιτέρω προώθηση της έρευνας στο ΤΟΕ και στη χρηματοδότησή της από εξωτερικούς φορείς. Επιπλέον, τα τρία Εργαστήρια αναμένονται να συμβάλλουν στην καλλίτερη αξιοποίηση των γνώσεων/δεξιοτήτων των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών αφού αντίστοιχα μαθήματα σταδιακά θα ενταχθούν σε αυτά.

Μια εξίσου σημαντική εξέλιξη στο τομέα της προώθησης της έρευνας στο ΤΟΕ αποτελεί η απόφαση να χρησιμοποιούνται από το 2016-2017 συγκεκριμένες βάσεις βιβλιογραφικών δεδομένων (βάση ABS, και άλλες συναφείς βάσεις) ως μέτρο αποτίμησης της ποιότητας του δημοσιευμένου έργου των μελών ΔΕΠ και ως μέσου αξιολόγησης της επάρκειάς τους για εξέλιξη σε ανώτερη βαθμίδα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με απόφαση της ΓΣ του ΤΟΕ, για εξέλιξη στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή απαιτούνται δημοσιεύσεις σε περιοδικά της βάσης ABS (ή άλλων συναφών βάσεων) συνολικής βαρύτητας τουλάχιστον 4 μονάδων. Για εξέλιξη στη βαθμίδα του Αναπληρωτή Καθηγητή απαιτούνται δημοσιεύσεις σε περιοδικά της βάσης ABS (ή άλλων συναφών βάσεων) συνολικής βαρύτητας τουλάχιστον 8 μονάδων, ενώ για την εξέλιξη στη βαθμίδα του Καθηγητή απαιτούνται δημοσιεύσεις σε περιοδικά της βάσης ABS (ή άλλων συναφών βάσεων) συνολικής βαρύτητας τουλάχιστον 16 μονάδων. Αυτή η απόφαση αναμένεται να ενισχύσει περαιτέρω τα κίνητρα των μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ για παραγωγή ποιοτικών δημοσιεύσεων. Επιπλέον, θα κάνει πιο εύκολη την αξιολόγηση του ερευνητικού έργου υποψηφίων για νέες θέσεις ΔΕΠ, ενισχύοντας κατά αυτόν τον τρόπο τη διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής.

Μέχρι πρότινος δεν υπήρχαν στο ΤΟΕ θεσμοθετημένες ερευνητικές υποτροφίες. Ωστόσο, από το 2016-2017, η ΓΣ έλαβε απόφαση να χρηματοδοτείται, μέσω πόρων από το ΜΔΕ, το κόστος παρουσιάσεων εργασιών σε διεθνή συνέδρια από μέλη ΔΕΠ ή/και υποψήφιους διδάκτορες καθώς και συλλογή στατιστικών δεδομένων για έρευνα.

Η ερευνητική δραστηριότητα των μελών ΔΕΠ του Τμήματος διαχέεται: μέσω του εμπλουτισμού των περιεχομένων των μαθημάτων που διδάσκονται στο ΤΟΕ με τα αποτελέσματα των ερευνητικής τους προσπάθειας, μέσω των Ερευνητικών Σεμιναρίων του Τμήματος, μέσω της συμμετοχής μελών ΔΕΠ σε Σειρές Άρθρων Εργασίας του Εξωτερικού (Working Papers) καθώς και μέσω της συμμετοχής τους σε σημαντικό αριθμό Επιστημονικών Ενώσεων.

5.2. Ερευνητικά Προγράμματα και Έργα που Εκτελέστηκαν/Εκτελούνται στο ΤΟΕ

Τα τελευταία χρόνια, υλοποιήθηκαν ή βρίσκονταν σε εξέλιξη σημαντικά διεθνή και ελληνικά ερευνητικά προγράμματα. Αυτά παρατίθενται παρακάτω (με ημερομηνία έναρξης, φορέα χρηματοδότησης κλπ.).

Ελληνικά

- «Ανάπτυξη Μεθόδων Οργάνωσης, Διοίκησης και Λειτουργίας Κατανεμημένων Εικονικών Επιχειρήσεων Ανάπτυξης Συστημάτων Πληροφορικής (ΜΕΘΟΔΙΚΑ)», Οκτώβριος 2005 - Μάρτιος 2008, Φορέας Χρηματοδότησης: ΓΓΕΤ, Ε.Π. Δυτικής Ελλάδος, Πρόγραμμα *Κοινοπραξίες Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης σε τομείς Εθνικής Προτεραιότητας*.
- «ΜΕΘΟΔΙΚΑ: Ανάπτυξη Μεθόδων Οργάνωσης, Διοίκησης και Λειτουργίας Κατανεμημένων Εικονικών Επιχειρήσεων Ανάπτυξης Συστημάτων Πληροφορικής», Απρίλιος 2006 – Μάιος 2008, Φορέας Χρηματοδότησης: ΓΓΕΤ.
- «Κατάρτιση Ενιαίου Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου Ανασυγκρότησης του Δήμου Πατρών και των Νομικών Προσώπων του», Ιούλιος 2007 – Αύγουστος 2009, Φορέας Χρηματοδότησης: Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης Θησέας, Υπουργείο Ανάπτυξης, ΕΣΠΑ.
- «Οι Οικονομικές Επιδράσεις της Μετανάστευσης: Προσφορά Εργασίας και Επαγγελματική Επιλογή», Σεπτέμβριος 2007 - Σεπτέμβριος 2008, Φορέας Χρηματοδότησης: Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής.
- «Διερεύνηση Αναγκών Επαγγελματικής Κατάρτισης Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων», Νοέμβριος 2008 – Ιούλιος 2009, Φορέας Χρηματοδότησης: Ινστιτούτο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ΓΣΕΒΕ-ΕΠΕΑΕΚ.
- «Ελληνοποίηση Ελεύθερου Λογισμικού Ανοιχτού Κώδικα GRETΛ (Λογισμικό Διδασκαλίας Οικονομετρίας)», Μάρτιος 2009 – Σεπτέμβριος 2009, Φορέας Χρηματοδότησης: ΕΕΛ/ΛΑΚ.
- «Πάτρα: Θαλάσσιο Μέτωπο, Λιμένας, Πόλη. Οι Οικονομικές Επιπτώσεις του Λιμένα στην Τοπική Οικονομία της Πάτρας», Οκτώβριος 2009 – Μάιος 2010, Φορέας Χρηματοδότησης: Δήμος Πατρών.
- «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες για την Κατάρτιση και Υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης για τη Σύσταση του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος (ΕΛ.Σ.Σ.)», Μάρτιος 2010–Ιούλιος 2010, Φορέας Χρηματοδότησης: Ελληνική Στατιστική Αρχή.
- «Μελέτη της Χρηματοοικονομικής Αποτύπωσης, της Επίδοσης και της Αποτελεσματικότητας των Ελληνικών Επιχειρήσεων σε Θέματα Εταιρικής Κοινωνικής και Περιβαλλοντικής Ευθύνης», Φεβρουάριος 2009 – Φεβρουάριος 2012, Φορέας Χρηματοδότησης: ΕΛΚΕ, Ερευνητικό Πρόγραμμα Κ. Καραθεοδωρής.
- «Μελέτες σχετικά με την Ανίχνευση Διαρθρωτικών Μεταβολών στην «Αστάθεια» των Αποδόσεων Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων», Φεβρουάριος 2010 - Ιανουάριος 2013, Φορέας Χρηματοδότησης: ΕΛΚΕ, Ερευνητικό Πρόγραμμα Κ. Καραθεοδωρής.
- «Η Αγορά Εργασίας των Κατόχων Διδακτορικού Διπλώματος στην Ελλάδα», Οκτώβριος 2010 – Σεπτέμβριος 2013, Φορέας Χρηματοδότησης: ΕΣΠΑ Ηράκλειτος, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

- «Διερεύνηση Αναγκών Εκπαίδευσης στις Μικρές Επιχειρήσεις και επιπτώσεων των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων». Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων ΓΣΕΒΕ, Φορέας Χρηματοδότησης: ΕΛΚΕ Πανεπιστημίου Πατρών, 2013.
- «Εμπειρογνωμοσύνη για την παράλληλη αξιολόγηση μέτρων του ΠΑΑ που συμβάλλουν στην αύξηση της Ανταγωνιστικότητας του Αγρο-διατροφικού Τομέα και στη Διαφοροποίηση προς μη Γεωργικές Δραστηριότητες», Κωδικός Σύμβασης 43/A/B.2, διάρκεια 3/2013 - 1/2014. «ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2014-2020», διάρκεια 1/5/2013 - 31/12/2014, Διαχειριστική Αρχή Επιχειρησιακού Προγράμματος "Αλέξανδρος Μπαλατζής" για την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κοινοπραξία *SPEEDA.E. – Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης Πάντειου Πανεπιστημίου*.
- ΑΡΙΣΤΕΙΑ – HYBRIDWELFARE: Κωδικός 2.646, «Άτυπη Κοινωνική Προστασία, το Υβριδικό Κοινωνικό Κράτος και η Δυναμική εξέλιξη της Οικονομικής Κρίσης στην Ελλάδα». Υλοποίηση στο πλαίσιο του Ε.Π. *Εκπαίδευση Και Δια Βίου Μάθηση*, 2014.
- Εκ των προτέρων Αξιολόγηση του Ελληνικού Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, 2014-2020, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων.
- Πράξη «Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (ΜΚΕ) του Πανεπιστημίου Πατρών». Υλοποίησης στο πλαίσιο του Ε.Π. *Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση*, Κωδικός ΟΠΣ 304304, Μάρτιος 2014-Οκτώβριος 2015.
- Πρόγραμμα ΘΑΛΗΣ “Ενεργειακή Αποτελεσματικότητα Οδικών Δικτύων και Οχημάτων: Μέτρηση, Τιμολόγηση, Περιφερειακές και Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις», 2014-2017.

Ευρωπαϊκά

- «Territorial Aspects of Enterprise Development in Remote Rural Areas (TERA) (FP6-CT98-4169)», Ιούλιος 2005 – Αύγουστος 2008, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Restructuring by Innovation in Achaia (REINNOVA)», Νοέμβριος 2005 – Σεπτέμβριος 2007, Φορέας Χρηματοδότησης: Article 6 of the European Social Fund Regulation (VS/2005/0273).
- «Cross Compliance Evaluation (AGRI-2006-251)», Ιούλιος 2006 – Μάιος 2007, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Study on the Cotton Sector in the EU (AGRI-2005-G4-04)», Φεβρουάριος 2007 – Σεπτέμβριος 2007, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Common Features of Diverse European Rural Areas: Review of Approaches to Rural Typology (J05/33/2006)», Φεβρουάριος 2007 – Οκτώβριος 2007, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Reinforcing Investments in Biogas Technologies for Small-Scale RES Applications in Islands», Νοέμβριος 2007 – Απρίλιος 2010, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Soil Conservation and Policy Measures (150872-FIED-DE)», Ιανουάριος 2008 – Ιούνιος 2008, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Building a Typology of European Rural Areas for the Spatial Impact Assessment of Policies (J05/30/2007)», Ιανουάριος 2008 – Σεπτέμβριος 2009, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Assessment of Cotton Seed Production and Importation into the EU27 and Turkey» Μάρτιος 2008 – Ιούνιος 2008, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή και LMC International Ltd.
- «Modeling Impacts of Rural Development Policies - RURMODE (IPTS B151191)». Οκτώβριος 2008 – Δεκέμβριος 2008, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Evaluation of Measures Applied under the CAP to the Durum Wheat Sector (Framework Contract No. 30-CE-0227216/00-82)», Ιανουάριος 2009 – Σεπτέμβριος 2009, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Ex-Ante Spatial Policy Impact Analysis of the RDR in European Rural Areas, RURAL ECMOD (JRC – IPTS Contract 151408-2009-A08-GR)», Αύγουστος 2009 – Απρίλιος 2011, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Adaptive Strategies to Mitigate the Impacts of Climate Change on European Freshwater Ecosystems - REFRESH (FP7 – Environment – 244121)», Φεβρουάριος 2010 – 2014, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Evaluation of Measures Applied Under the CAP to the Cereals Sector (Framework Contract No. 30-CE-0227216/00-82)», December 2011 - November 2012, Φορέας Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- «Dicode - Mastering Data – Intensive Collaboration & Decision Making», Dicode Project, 2010 – 2013.
- «Energy Efficiency of Road Networks and Vehicles: Measurement, Pricing, Regional and Environmental Effects (ERNV)», Δεκέμβριος 2011 – Ιούλιος 2015, Φορέας Χρηματοδότησης: ΘΑΛΗΣ, ΥΠΔΒΜΘ, ΕΣΠΑ 2007-2013.
- InCompass Project – «Regional Policy Improvement for Financially Sustainable Creative Incubators». Διάρκεια 2012-2014.

- SMART EUROPE (consortium of 13 partners, representing 11 EU regions) - Policies and instruments for identifying and supporting the main regional economic factors that can generate job opportunities in innovation-based sectors. Διάρκεια 2012-2014.
- Open-Up Entrepreneurship ERASMUS+, October 2015 – September 2017.

Όπως προκύπτει από την παραπάνω λίστα, μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ έχουν συμμετάσχει σε σειρά ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων, χρηματοδοτούμενων από ελληνικούς φορείς ή την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε πολλές περιπτώσεις, μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ανέλαβαν το ρόλο του Συντονιστή και Επιστημονικού Υπευθύνου των προγραμμάτων αυτών. Σε αρκετές περιπτώσεις, τα συγκεκριμένα προγράμματα εκπονήθηκαν σε συνεργασία με πανεπιστήμια του εξωτερικού, με αποτέλεσμα τη μεταφορά εξειδικευμένης γνώσης από και προς τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Σε περίπου 50% των προγραμμάτων συμμετείχαν και μεταδιδάκτορες ή/και υποψήφιοι διδάκτορες.

Κατά το ακ.έτος 2016-2017 δύο μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ διατέλεσαν συντονιστές σε ανταγωνιστικά προγράμματα, ενώ υπήρχαν συνολικά οκτώ μέλη ΔΕΠ με χρηματοδότηση από διεθνής/εγχώριους φορείς (βλ. Πίνακα 17, Παράρτημα ΙΙΙ).

5.3. Ερευνητικές Υποδομές

Οι διαθέσιμες υποδομές για τις ανάγκες της ερευνητικής διαδικασίας (Η/Υ, εκτυπωτές, σύνδεση στο διαδίκτυο, διεθνείς βάσεις δεδομένων, βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων) κρίνονται σχετικά επαρκείς, με εξαίρεση την κατά καιρούς μη δυνατότητα πρόσβασης σε ηλεκτρονικά περιοδικά συγκεκριμένων ειδικοτήτων ή εκδοτικών οίκων λόγω ανεπαρκούς κεντρικής χρηματοδότησης. Το τελευταίο ζήτημα δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί από το ΤΟΕ.

Λόγω της αρκετά μεγάλης ενασχόλησης των μελών ΔΕΠ με την έρευνα, η χρήση των ερευνητικών υποδομών του Τμήματος είναι εντατική. Σε ότι αφορά τους Η/Υ των μελών ΔΕΠ και των υποψηφίων διδασκόντων, η ηλικία τους υπολογίζεται κατά μέσο όρο σε 2,5-3,0 έτη, ενώ γίνεται προσπάθεια συνεχούς αναβάθμισης των χρησιμοποιούμενων στατιστικών/οικονομικών πακέτων (STATA, E-Views κλπ) και άλλου σχετικού λογισμικού. Η προμήθεια, συντήρηση και ανανέωση των ερευνητικών υποδομών καλύπτεται από τον τακτικό προϋπολογισμό του Τμήματος.

5.4. Επιστημονικές Δημοσιεύσεις των Μελών ΔΕΠ του Τμήματος

Η επίδοση της ερευνητικής δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ μπορεί να αποτιμηθεί από τον υψηλό, κατά μέσο όρο, αριθμό δημοσιεύσεων της ερευνητικής τους προσπάθειας σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά με κριτές, αλλά και από το πλήθος των ανακοινώσεών τους σε διεθνή/ελληνικά επιστημονικά συνέδρια, συμπόσια και ημερίδες. Η παραπάνω δραστηριοποίηση των

μελών ΔΕΠ αποδεικνύει και την έμφαση που δίνεται από το Τμήμα στη παραγωγή και διάδοση της επιστημονικής γνώσης.

Γενικώς, με δεδομένη την υψηλή αναλογία φοιτητών/ΔΕΠ, το συνολικό δημοσιευμένο έργο του Τμήματος κρίνεται ικανοποιητικό, τόσο ποσοτικά (αφού μια δημοσίευση σε διεθνές επιστημονικό περιοδικό σπάνια ολοκληρώνεται σε χρονικό διάστημα μικρότερο των δυο ετών), όσο και ποιοτικά. Αντιπροσωπευτικές δημοσιεύσεις για την τελευταία τετραετία 2013-2016 παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα Ι της παρούσας Έκθεσης. Στο ίδιο Παράρτημα, παρουσιάζονται ενδεικτικές δημοσιεύσεις για το 2017.

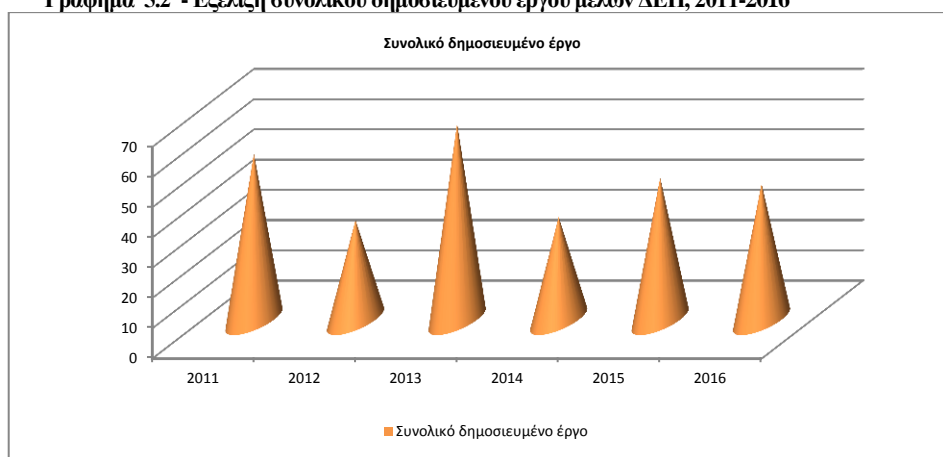
Όπως προκύπτει από τα Γραφήματα 5.1-5.2, από το 2011 το δημοσιευμένο έργο του ΤΟΕ παρουσιάζει σταθερή πρόοδο.

Γράφημα 5.1 Δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές^(**)

*περιλαμβάνονται και συμμετοχές σε ενδεικτικές δημοσιεύσεις για το 2017, **για τα έτη 2011-2013 οι διαφορές με το ηλεκτρονικό απογραφικό οφείλονται σε λάθη καταχωρήσεων εργασιών από τα μέλη ΔΕΠ ως αναμενόμενες ή υπό έκδοση

Γράφημα 5.2 - Εξέλιξη συνολικού δημοσιευμένου έργου μελών ΔΕΠ, 2011-2016^(*)

*για τα έτη 2011-2013 οι διαφορές με το ηλεκτρονικό απογραφικό οφείλονται σε λάθη καταχωρήσεων εργασιών από τα μέλη ΔΕΠ ως αναμενόμενες ή υπό έκδοση

Αθροιστικά, κατά την τελευταία τετραετία 2013-2016, ο συνολικός αριθμός του δημοσιευμένου έργου των μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ ανήλθε σε 191. Ειδικότερα, τα μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ εμφάνισαν:

- ✓ 16 συμμετοχές ως συγγραφείς σε μονογραφίες/βιβλία

- ✓ 73 συμμετοχές σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές
- ✓ 36 συμμετοχές σε πρακτικά συνεδρίων
- ✓ 12 συμμετοχές σε συλλογικούς τόμους
- ✓ 54 συμμετοχές με παρουσίαση εργασίας σε επιστημονικά συνέδρια/ημερίδες που δεν εκδίδουν πρακτικά

Πίνακας 5.1 Δημοσιευμένο Έργο μελών ΔΕΠ, Τετραετία 2013-2016^(*)

Είδος Εργασίας	2013	2014	2015	2016	Σύνολο
<i>Βιβλία/Μονογραφίες</i>	2	3	5	6	16
<i>Επιστημονικά Περιοδικά με κριτές</i>	20	16	22	15	73
<i>Πρακτικά Συνεδρίων</i>	9	5	9	13	36
<i>Κεφάλαια σε Συλλογικά Έργα</i>	2	3	2	5	12
<i>Ανακοινώσεις σε Επιστημονικά Συνέδρια που δεν εκδίδουν πρακτικά</i>	32	7	9	6	54
Σύνολο	65	34	47	45	191

* τυχόν διαφορές με το ηλεκτρονικό απογραφικό οφείλονται σε λάθη καταχώρησης εργασιών από τα μέλη ΔΕΠ ως αναμενόμενες ή υπό έκδοση

Για το 2016, ο συνολικός αριθμός συμμετοχών μελών ΔΕΠ του Τμήματος σε δημοσιευμένο έργο ανήλθε σε 45, δηλαδή 2,81 ανά ενεργό μέλος ΔΕΠ (έναντι 47 για το 2015 (3 ανά μέλος ΔΕΠ) και 34 για το 2014 (2,3 ανά μέλος ΔΕΠ)). Το έργο αυτό αφορά:

- 6 βιβλία/μονογραφίες
- 15 συμμετοχές σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές
- 13 συμμετοχές σε πρακτικά συνεδρίων
- 5 συμμετοχές σε συλλογικούς τόμους
- 6 συμμετοχές σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά

Περαιτέρω για το 2017, υπάρχουν ήδη 20 συμμετοχές μελών ΔΕΠ σε δημοσιεύσεις άρθρων σε έγκριτα διεθνή επιστημονικά περιοδικά (βλ. Παράρτημα Ι).

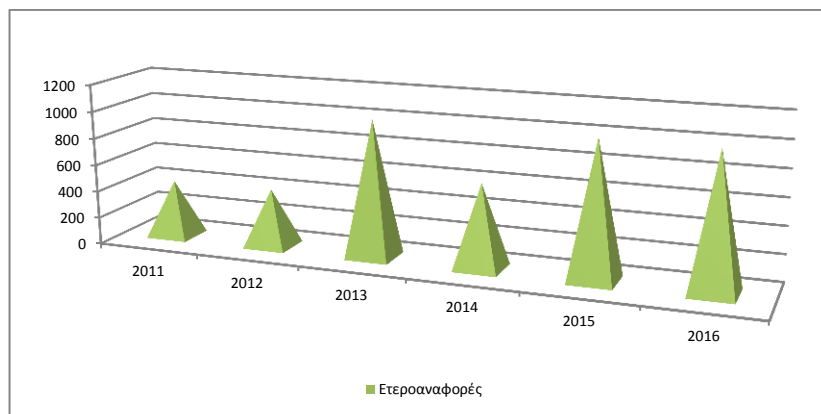
Η πρόοδος που εμφανίζει τα τελευταία χρόνια το ερευνητικό έργο των μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ αναμένεται να επιταχυνθεί στο προσεχές μέλλον λόγω της ίδρυσης των 3 Ερευνητικών Εργαστηρίων, της υιοθέτησης από το ΤΟΕ συγκεκριμένου δείκτη ποιότητας δημοσιεύσεων (π.χ. ABS) ως προαπαιτούμενο για κατάθεση αίτησης εξέλιξης σε ανώτερη βαθμίδα, και της διετούς εκπαιδευτικής άδειας τριών συναδέλφων μέσα στο διάστημα της οποίας αναμένεται να έχουν ολοκληρώσει επιπλέον ερευνητικό έργο.

5.5 Αναγνώριση Ερευνητικού Έργου

Κατά την τελευταία εξαετία 2011-2016, ο αριθμός των ετεροαναφορών στο δημοσιευμένο ερευνητικό έργο του ΤΟΕ εμφάνισε αυξητική τάση (βλ. Γράφημα 5.3 & Παράρτημα ΙΙΙ). Όπως σημειώθηκε και σε προηγούμενο τμήμα της παρούσας Έκθεσης, στο πλαίσιο δύο πρόσφατων προσπαθειών αξιολόγησης Τμημάτων Οικονομικών Επιστημών στην Ελλάδα, οι συγκεκριμένες επιδόσεις σε ότι

αφορά τόσο τις δημοσιεύσεις όσο και τις ετεροαναφορές έφεραν το ΤΟΕ στην δεύτερη και τρίτη θέση αντίστοιχα μεταξύ δέκα συναφών τμημάτων οικονομικής επιστήμης στην Ελλάδα.

Γράφημα 5.3 - Ετεροαναφορές, 2011-2016

Ειδικότερα, κατά το χρονικό διάστημα της εξαετίας 2011-2016 υπήρξαν συνολικά:

- 3604 ετεροαναφορές στο δημοσιευμένο έργο μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ
- 3 αναφορές ειδικού/επιστημονικού τύπου
- 21 βιβλιοκρισίες τρίτων για βιβλία μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ
- 18 συμμετοχές μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ σε Επιτροπές Διεθνών Επιστημονικών Συνεδρίων
- 14 συμμετοχές μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ σε Συντακτικές Επιτροπές Επιστημονικών Περιοδικών
- 19 προσκλήσεις προς μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ από ακαδημαϊκούς και επιστημονικούς φορείς για διαλέξεις και παρουσιάσεις

5.6 Ερευνητικές Συνεργασίες

Το ΤΟΕ έχει κατά καιρούς συνεργαστεί ερευνητικά με άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου Πατρών, όπως:

- Με το Τμήμα Μηχανολόγων και Αεροναυπηγών Μηχανικών και το Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, στο πλαίσιο του Ενδοπανεπιστημιακού Ερευνητικού Δικτύου EMAKI – Economics and Management of Knowledge and Innovation.
- Με τα Τμήματα Αρχιτεκτόνων, Πολιτικών Μηχανικών και Διοίκησης Επιχειρήσεων στο πλαίσιο ερευνητικών προγραμμάτων για την αναδιάρθρωση των διοικητικών υπηρεσιών του Δήμου Πατρών και του λιμένος της Πάτρας.
- Με το Τμήμα Βιολογίας στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος REFRESH (FP7).
- Με το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων στο πλαίσιο του προγράμματος Consumer Safety που οργανώνεται από το Πανεπιστήμιο Calabria της Ιταλίας.

Παράλληλα, στο πλαίσιο διεθνών ερευνητικών προγραμμάτων, το Τμήμα έχει αναπτύξει συνεργασίες με μεγάλο αριθμό Πανεπιστημίων και Ερευνητικών Κέντρων του Εξωτερικού, όπως (ενδεικτικά):

- University of Aberdeen, UK
- University College London, UK
- Nordregio, Sweden
- University of Helsinki, Finland
- University of Bologna, Italy
- Research Institute of Agricultural Economics, Czech Republic
- LEI – DLO, The Netherlands
- Humboldt University of Berlin, Germany

- Institute for European Environmental Policy, UK
- INEA, Italy
- INRA, France
- Von Thunnen Institute, Germany
- University of Cordoba, Spain
- The James Hutton Institute, UK
- University of Reading, UK
- Finnish Environmental Institute, Finland
- Swedish University of Agricultural Sciences, Sweden
- Autonomous University of Barcelona, Spain
- University of Barcelona, Spain
- Norwegian Institute for Agricultural and Environmental Research, Norway
- University of Zilina, Slovakia
- Naples-Parthenope University, Italy

Τα μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ επίσης συμμετέχουν σε μεγάλο αριθμό Επιστημονικών Ενώσεων, όπως (ενδεικτικά):

- Agricultural Economics Society
- American Accounting Association
- American Economic Association, AEA
- Business & Economics Society International, B&ESI
- Δίκτυο Ελλήνων Οικονομικών Ιστορικών ΗΔΟΙΣΤΟ
- Ελληνικός Σύνδεσμος Επιστημόνων Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής Επιστήμης, ΗΦΑΑ
- European Accounting Association
- European Association for Researchers in the Field of Industrial Economics, EARIE
- European Association of Agricultural Economists, EAAE
- European Association of Labour Economists, EALE
- European Economic Association, EEA
- European Economics and Finance Society, EEFS
- European Society for Rural Sociology
- FIDE
- Forum for Research in Empirical International Trade, FREIT
- Hellenic University Association for European Studies, ΕΡΕΕΣ
- International Atlantic Economics Society, IAES
- International Economic History Association
- International Network for Economic Research, INFER
- Network of Industrial Economics, NIE
- Productivity Analysis Research Network, PARN
- Regional Studies Association
- Society of Labour Economists, SOLE
- University Association for Contemporary European Studies, UACES
- World Economics Association, WEA

5.7 Διακρίσεις και Βραβεία Ερευνητικού Έργου που έχουν Απονεμηθεί σε Μέλη του Τμήματος

Άλλες σημαντικές πρόσφατες δραστηριότητες των μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ που συνδέονται με το δημοσιευμένο ερευνητικό τους έργο έχουν ως εξής (ενδεικτικά):

- Μέλος ΔΕΠ του Τμήματος διατελεί εξωτερικός συνεργάτης του Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πάντειου Πανεπιστημίου.

- Τρία μέλη ΔΕΠ βραβεύτηκαν το 2008 από την Ακαδημία Αθηνών για την καλύτερη επιστημονική εργασία στην Οικονομική Επιστήμη.
- Μέλος ΔΕΠ του ΤΟΕ υπηρέτησε στο Διοικητικό Συμβούλιο της European Association of Agricultural Economists (2005-2008 και 2008-2011).
- Μέλος ΔΕΠ του ΤΟΕ διετέλεσε Επισκέπτης Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι και τιμήθηκε με το χάλκινο μετάλλιο του Πανεπιστημίου για την ερευνητική του δραστηριότητα στο γνωστικό του αντικείμενο.
- Μέλος ΔΕΠ του Τμήματος διατελεί εξωτερικός συνεργάτης του Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πάντειου Πανεπιστημίου.
- Μέλος ΔΕΠ του ΤΟΕ είναι από το 2006 Senior Fellow στο Research Institute of Economic Analysis (RCEA) του Πανεπιστημίου της Bologna.

6. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

6.1. Αποτελεσματικότητα των Διοικητικών και Τεχνικών Υπηρεσιών

Γραμματεία

Η Γραμματεία δέχεται τους φοιτητές του Τμήματος καθημερινά από τις 10:00 έως τις 12:00μμ και εξυπηρετεί τις ανάγκες της διοίκησης και των μελών ΔΕΠ καθ' όλη τη διάρκεια του ωραρίου εργασίας. Οι κύριες αρμοδιότητές της είναι:

- η διοικητική σύνδεση του ΤΟΕ με το Πανεπιστήμιο Πατρών
- η διαχείριση εισερχομένων - εξερχομένων εγγράφων
- οποιοδήποτε διοικητικό-λειτουργικό θέμα σχετικό με το ΠΠΣ, ΜΔΕ και ΠΔΣ (εγγραφές, βαθμολογία, μαθήματα, κατάλογοι πτυχιούχων, ορκωμοσία, υποτροφίες, πιστοποιητικά αναλυτικής βαθμολογίας, πιστοποιητικά φοίτησης, αντίγραφα πτυχίου, διαγραφές, αναστολή σπουδών κλπ.)
- ανάρτηση γενικών ανακοινώσεων/αποτελεσμάτων στον οικείο χώρο ανακοινώσεων και στην ιστοσελίδα του Τμήματος
- προετοιμασία των θεμάτων της Γ.Σ. και των εκλογών μελών ΔΕΠ

Η Γραμματεία του ΤΟΕ υπέστη σημαντική μείωση προσωπικού το 2013-2014. Ο αριθμός των υπαλλήλων της Γραμματείας μειώθηκε από 5 άτομα το 2012-2013 σε 3 άτομα το 2013-2014. Αν και πολλές από τις λειτουργίες της Γραμματείας είναι πλέον μηχανογραφημένες, η συγκεκριμένη μείωση δημιούργησε μεγάλο φόρτο εργασίας και αδυναμία των υπαλλήλων να διεκπεραιώσουν όλες τις εκκρεμότητες εντός του ωραρίου. Αυτό ετέθη υπόψη του Πανεπιστημίου, το οποίο στη συνέχεια διέθεσε στο Τμήμα έναν ακόμα διοικητικό υπάλληλο. Έτσι, η Γραμματεία λειτουργεί από το εαρινό εξάμηνο του 2014-2015 με 3 διοικητικούς υπαλλήλους, πέραν της Γραμματέως. Παρόλα αυτά, η Γραμματεία κρίνεται υποστελεχωμένη, δεδομένου του μεγάλου αριθμού προπτυχιακών φοιτητών, ενώ το μέγεθός της σαφώς υπολείπεται από αυτό που είχε προβλεφτεί από το ΠΔ ίδρυσης του ΤΟΕ.

Με βάση τους υπάρχοντες πόρους σε ανθρώπινο δυναμικό, η οργάνωση της Γραμματείας από τη Γραμματέα του Τμήματος κ. Δαύρη Μαρία είναι απόλυτα ικανοποιητική. Η συνεργασία μεταξύ της Γραμματέως και του Προέδρου είναι επίσης άριστη. Επιπλέον, ως απόλυτα αποτελεσματική κρίνεται και η συνεργασία των διοικητικών υπηρεσιών του ΤΟΕ με τη Κεντρική Διοίκηση του Πανεπιστημίου, συμπεριλαμβανομένου και της ΜΟΔΠ.

Εργαστήρια Η/Υ

Υπεύθυνος του Κεντρικού Εργαστηρίου Η/Υ του ΤΟΕ είναι το μέλος ΕΤΕΠ κ. Ρούσσος Αλέξανδρος, με εξειδίκευση στην πληροφορική, ο οποίος παράλληλα συμβάλλει και στην ομαλή λειτουργία όλων των Η/Υ του Τμήματος. Το Κεντρικό Εργαστήριο είναι εξοπλισμένο με 40 Η/Υ, στους οποίους οι προπτυχιακοί φοιτητές έχουν ελεύθερη καθημερινή πρόσβαση εντός και εκτός ωραρίου λειτουργίας των υπηρεσιών του Τμήματος. Στο ΤΟΕ υπάρχει επίσης και ένα μικρότερο εργαστήριο Η/Υ, χωρητικότητας 15 Η/Υ, το οποίο αναμορφώθηκε πρόσφατα και περιλαμβάνει νέους υπολογιστές υψηλής ισχύος, καθώς και ανάλογο λογισμικό. Το συγκεκριμένο εργαστήριο χρησιμοποιείται εντατικά για την κάλυψη των αναγκών διδασκαλίας/έρευνας του ΜΔΕ και ΠΔΣ. Επί του παρόντος, υπεύθυνος για θέματα που άπτονται του μικρού εργαστηρίου Η/Υ είναι το μέλος ΔΕΠ κ. Τζαγκαράκης Εμμανουήλ, Επίκουρος Καθηγητής.

Ωστόσο, ενώ οι εγκαταστάσεις και των δύο Εργαστηρίων Η/Υ είναι ποιοτικές, δεν είναι επαρκείς για τις ανάγκες όλων των φοιτητών. Ο εργαστηριακός εξοπλισμός (Η/Υ, εκτυπωτές, κεντρική μονάδα, κλπ.) κρίνεται ικανοποιητικός αλλά δύσκολα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ανάλογος με τον συνολικό αριθμό των φοιτητών του ΤΟΕ. Σε ότι αφορά το προσωπικό του Κεντρικού Εργαστηρίου Η/Υ, ο φόρτος εργασίας του κ. Ρούσσου (οργάνωση και συντήρηση κεντρικού εργαστηρίου, επίβλεψη εξοπλισμού πληροφορικής μελών ΔΕΠ κλπ.) και οι ανάγκες για την συγκεκριμένη ειδικότητα συνηγορούν για την διάθεση στο Τμήμα ενός ακόμα μέλους ΕΤΕΠ. Σε αυτό συνηγορεί και η σχετικά πρόσφατη λειτουργία του μικρού εργαστηρίου Η/Υ.

Αναγνωστήριο

Στους χώρους του ΤΟΕ λειτουργεί Αναγνωστήριο για τους προπτυχιακούς φοιτητές. Στο Αναγνωστήριο υπάρχουν αντίτυπα από όλα τα προτεινόμενα διδακτικά συγγράμματα (για ανάγνωση και σύντομο δανεισμό) αλλά και από άλλα συγγράμματα αναφοράς, καθώς και Η/Υ που συνδέονται με την Κεντρική Βιβλιοθήκη. Το Αναγνωστήριο έχει χωρητικότητα 30 ατόμων.

Τα τεκμήρια του Αναγνωστηρίου κρίνονται ως επαρκή και ποιοτικά, και ολοένα και περισσότερα καινούργια συγγράμματα και άλλα δημοσιεύματα προστίθενται κάθε χρόνο με χρηματοδότηση από τον τακτικό προϋπολογισμό του Τμήματος. Εδώ θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι πριν από έξι χρόνια, το ΤΟΕ πήρε απόφαση να μεταφέρει ένα μεγάλο αριθμό βιβλίων και άλλου αντίστοιχου υλικού στη Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου. Επίσης, με στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση των σχετικών παραγγελιών, το ΤΟΕ ενέταξε τις συνδρομές του σε επιστημονικά περιοδικά

και βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων, καθώς και τις παραγγελίες ορισμένων βιβλίων, στη Κεντρική Βιβλιοθήκη.

Υπεύθυνη του Αναγνωστηρίου είναι το μέλος ΕΤΕΠ κ. Ισμήνη Γούδη, και οι παρεχόμενες υπηρεσίες κρίνονται ως ποιοτικά επαρκείς και κατάλληλες για τις ανάγκες του Τμήματος.

Ιστότοπος του ΤΟΕ

Πρόσφατα το ΤΟΕ προέβη, με την βοήθεια του μέλους ΔΕΠ κ. Τζαγκαράκη Εμμανουήλ, Επίκουρου Καθηγητή, και του μέλους ΕΕΔΙΠ κ. Δασκάλου Βικτωρίας, σε σημαντική βελτίωση και επικαιροποίηση της κεντρικής ιστοσελίδας του. Πλέον η κεντρική ιστοσελίδα του ΤΟΕ είναι πλήρως ευθυγραμμισμένη με τα πρότυπα ξένων πανεπιστημίων, διαθέτοντας λεπτομερή πληροφόρηση για όλες τις λειτουργίες του Τμήματος (Ανακοινώσεις, Γραμματεία, Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών, Μεταπτυχιακές Σπουδές, Ερευνητικά Εργαστήρια, Προσωπική Σελίδα Μελών ΔΕΠ, Πρόγραμμα ERASMUS κλπ.) τόσο στα ελληνικά όσο και στα αγγλικά. Επιπλέον, το 2016-2017 η ιστοσελίδα έγινε πιο αποτελεσματική και πιο φιλική προς τους χρήστες, με φωτογραφίες και links που παραπέμπουν σε ιστότοπους της Κεντρικής Διοίκησης και των άλλων Τμημάτων του Πανεπιστημίου καθώς και σε γενικού ενδιαφέροντος ιστότοπους εκτός Παν/μίου Πατρών.

6.2 Υπηρεσίες Φοιτητικής Μέριμνας

Για την ομαλή ένταξη των νεοεισερχόμενων φοιτητών, το ΤΟΕ οργανώνει κάθε χρόνο 'Εκδήλωση Υποδοχής Πρωτοετών'. Στην εκδήλωση αυτή παρουσιάζονται οι στόχοι του ΤΟΕ, το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, το Πρόγραμμα ERASMUS καθώς και το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης. Στην εκδήλωση συμμετέχουν και εκπρόσωποι των φοιτητών, καθώς και εκπρόσωποι από διάφορες υπηρεσίες του Πανεπιστημίου Πατρών (π.χ. Βιβλιοθήκη, Κέντρο Επαγγελματικής Διασύνδεσης, Γυμναστήριο κλπ.).

Το Τμήμα επίσης εφαρμόζει το θεσμό του Συμβούλου-Καθηγητή. Ειδικότερα, έχει οριστεί ένας Σύμβουλος-Καθηγητής για κάθε προπτυχιακό φοιτητή και ένας Σύμβουλος-Καθηγητής για κάθε μεταπτυχιακό φοιτητή. Έργο τους είναι να συμβουλευούν και να κατευθύνουν τους φοιτητές/τριες στην καλύτερη επιλογή μαθημάτων, σύμφωνα με την προσωπική τους κλίση, το βαθμό δυσκολίας των επιμέρους μαθημάτων επιλογής αλλά και τις προοπτικές τους για επαγγελματική καριέρα ή/και περαιτέρω σπουδές. Επιπλέον, ο Καθηγητής-Σύμβουλος είναι σε τακτική βάση στη διάθεση των φοιτητών/τριών ώστε να ενημερώνεται για τυχόν γενικότερα προβλήματα που παρουσιάζονται στις σπουδές τους και να αναζητά, σε συνεργασία με τη Γραμματεία και τη ΓΣ του Τμήματος, τρόπους καλύτερης αντιμετώπισής τους.

Για τους προπτυχιακούς φοιτητές/τριες προβλέπονται υποτροφίες επίδοσης χορηγούμενες από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ). Οι υποτροφίες αυτές χορηγούνται με κριτήριο την

πανεπιστημιακή επίδοση των φοιτητών εφόσον η οικονομική κατάσταση των ιδίων καθώς και των γονέων τους το επιτρέπει. Υποτροφίες επίσης προκηρύσσονται κάθε χρόνο από το ΙΚΥ για μεταπτυχιακές σπουδές, σε διάφορα επιστημονικά πεδία, μεταξύ των οποίων είναι και η οικονομική επιστήμη. Περαιτέρω, υποτροφίες χορηγούνται από Οργανισμούς, Κληροδοτήματα και Ιδρύματα, συνήθως σε φοιτητές/τριες με περιορισμένους πόρους και υψηλές επιδόσεις. Οι περισσότεροι οικονομικά αδύναμοι προπτυχιακοί φοιτητές υποστηρίζονται από τις υποτροφίες Α. Μετζελόπουλου του Πανεπιστημίου Πατρών, με την προϋπόθεση να έχουν καλή επίδοση στις σπουδές τους.

Οι φοιτητές φαίνεται να συμμετέχουν αρκετά ενεργά στη ζωή του ΤΟΕ. Σημαντικό ποσοστό αυτών παρακολουθεί τις διαλέξεις των μαθημάτων (αν και από το 2011-2012, λόγω της οικονομικής κρίσης, παρατηρείται σχετική μείωση), και αξιοποιεί το κεντρικό Εργαστήριο Η/Υ και το Αναγνωστήριο.

6.3. Κτίρια που Χρησιμοποιεί το Τμήμα

Για το προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, το ΤΟΕ χρησιμοποίησε το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 τέσσερις αίθουσες διδασκαλίας (ΠΑΜ1, ΠΑΜ13, ΠΑΜ16, ΠΑΜ17) και το Κεντρικό Εργαστήριο Η/Υ. Αντίστοιχα, το ΜΔΕ χρησιμοποίησε μία αίθουσα διδασκαλίας (ΠΑΜ2, χωρητικότητας 60 ατόμων), και το μικρό εργαστήριο Η/Υ. Για το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών χρησιμοποιείται ξεχωριστό κτίριο, στο οποίο υπάρχουν 10 γραφεία για υποψήφιους διδάκτορες με ανάλογο εξοπλισμό (Η/Υ, εκτυπωτές, σύνδεση στο διαδίκτυο), ο οποίος κρίνεται ποιοτικός και επαρκής.

Αίθουσες Διδασκαλίας & Εργαστήρια, 2016-2017

Αριθμός αιθουσών διδασκαλίας	Αριθμός θέσεων εκπαίδευσης στις αίθουσες				Αριθμός Εργαστηρίων	Αριθμός θέσεων εκπαίδευσης στα εργαστήρια			
	0-50	51-100	101-200	<200		0-50	51-100	101-200	<200
5	1		3	1	2	2			

Λόγω του μεγάλου αριθμού των εγγεγραμμένων προπτυχιακών φοιτητών, το ΤΟΕ προσπαθεί, ειδικά για τα υποχρεωτικά μαθήματα βαρύτητας, να κατανέμει τους φοιτητές σε δυο τμήματα, ανάλογα με τον αριθμό μητρώου τους. Σαν αποτέλεσμα, και επίσης λόγω του σχετικά μεγάλου αριθμού των μαθημάτων επιλογής, ο βαθμός χρήσης των αιθουσών είναι εξαιρετικά εντατικός και πολλές φορές υφίσταται δυσκολία στην σύνταξη ενός ορθολογικού ωρολογίου προγράμματος μαθημάτων. Ως και τούτου, κρίνεται απαραίτητη η αύξηση του αριθμού των αιθουσών διδασκαλίας κατά τουλάχιστον μια μεγάλη αίθουσα στο άμεσο μέλλον.

Οι αίθουσες διδασκαλίας έχουν εξοπλιστεί με κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή και υποδομές εγκατάστασης υποστηρικτικού εξοπλισμού για την πραγματοποίηση διαλέξεων και εργαστηρίων. Ο υποστηρικτικός εκπαιδευτικός εξοπλισμός κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 περιελάμβανε προβολείς Η/Υ, φορητούς υπολογιστές, ηχοσύστημα και σύνδεση με το διαδίκτυο, καθώς και μεγάλη

οθόνη προβολής και ένα διαδραστικό πίνακα που χρησιμοποιούνται κυρίως για το ΜΔΕ. Ο εξοπλισμός αυτός κρίνεται κατάλληλος και ποιοτικός και διευκολύνει σημαντικά το διδακτικό έργο των μελών ΔΕΠ.

Ωστόσο, τόσο τα εργαστήρια Η/Υ όσο και οι αίθουσες διδασκαλίας είναι ανεπαρκή σε σχέση με τον αριθμό των φοιτητών του ΤΟΕ. Επιπλέον, τρεις από τις πέντε αίθουσες διδασκαλίας, καθώς και τα γραφεία των μελών ΔΕΠ, συχνά εμφανίζουν προβλήματα θέρμανσης/φωτισμού αλλά και ρωγμών, λόγω της παλαιότητας των κτιρίων. Γενικώς, η ποιότητα των κτισμάτων είναι προβληματική. Η διάσπαρτη μορφή των κτιρίων επίσης δημιουργεί προβλήματα, ειδικά όταν οι καιρικές συνθήκες δεν είναι καλές. Επιπλέον, σε ότι αφορά τα Γραφεία των μελών ΔΕΠ, η επάρκεια τους ενδεχομένως να μην ισχύσει στο προσεχές μελών, λόγω της αύξησης του αριθμού των διδασκόντων επί συμβάσει αλλά και λόγω των νέων μελών ΔΕΠ που αναμένονται να διοριστούν στο ΤΟΕ το 2018-2019. Πιο μακροχρόνια, η μετεγκατάσταση του ΤΟΕ σε ενιαίο κτίριο είναι επιτακτική.

Οι υποδομές ΑΜΕΑ στο ΤΟΕ αφορούν ράμπες πρόσβασης στις αίθουσες διδασκαλίας, στις τουαλέτες, στη Γραμματεία και στο Κεντρικό Εργαστήριο Η/Υ. Οι υποδομές έχουν ενισχυθεί και με ειδική τουαλέτα για ΑΜΕΑ.

Τέλος, η πρόσβαση των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στις υποδομές και τον εξοπλισμό του ΤΟΕ εξασφαλίζεται αποτελεσματικά από τη Διοίκηση του Πανεπιστημίου Πατρών. Για παράδειγμα, οι αίθουσες διδασκαλίας του ΤΟΕ τις κενές ώρες του ωρολογίου προγράμματος χρησιμοποιούνται εκτενώς από το Τμήμα Φαρμακευτικής.

6.4. Αξιοποίηση Νέων Τεχνολογιών από τις Υπηρεσίες του Τμήματος (πλην εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου)

Οι υπηρεσίες του ΤΟΕ αξιοποιούν εντατικά τις τεχνικές πληροφόρησης. Αναλυτικότερα, οι κύριες χρήσεις ΤΠΕ αφορούν:

- το σύνολο των λειτουργιών της Γραμματείας
- τη χρήση του διαδικτύου και της ιστοσελίδας του ΤΟΕ
- τη χρήση προγραμμάτων λογισμικού

Όλα τα μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ διαθέτουν ιστοσελίδα στο διαδίκτυο (εντός της ιστοσελίδας του Τμήματος).

Η διαφάνεια και η αποτελεσματικότητα στη χρήση των διαθέσιμων υποδομών του Τμήματος εξασφαλίζεται μέσω:

- της λειτουργίας της Επιτροπής Πληροφορικής, η οποία εισηγείται στην ΓΣ για τις ανάγκες των μελών ΔΕΠ καθώς και των μελών ΕΤΕΠ, ΕΕΔΠ, Γραμματείας

- της στενής παρακολούθησης και τήρησης του προϋπολογισμού και απολογισμού του Τμήματος
- της συνεργασίας των αρμοδίων διοικητικών οργάνων με τους φοιτητές
- της συμμετοχής του ΤΟΕ στα όργανα διαχείρισης πόρων του ΠΠ (Ειδικές Επιτροπές, Σύγκλητος)

Η ορθολογική χρήση του διαθέσιμου εξοπλισμού διασφαλίζεται μέσω της επίβλεψης της ανανέωσης του εξοπλισμού, της τήρησης των χρόνων λειτουργίας του και της αντικατάστασής του μέσω νέων παραγγελιών. Επίσης, για τη βελτίωση της ασφάλειας από κλοπές κλπ. των γραφείων των μελών ΔΕΠ, της Γραμματείας και των αιθουσών διδασκαλίας, έχει εγκατασταθεί κατάλληλος εξοπλισμός (συναγερμός), ενώ παράλληλα γίνεται χρήση και των υπηρεσιών εταιρίας ασφάλειας του Πανεπιστημίου Πατρών.

6.5. Διαφάνεια και Αποτελεσματικότητα στη Διαχείριση Οικονομικών Πόρων

Η διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των οικονομικών πόρων εξασφαλίζεται ως εξής:

- Η Επιτροπή Οικονομικών Ζητημάτων συνεργάζεται με τα μέλη ΔΕΠ και τη Γραμματεία και υποβάλλει πρόταση κατανομής του ετήσιου Προϋπολογισμού του ΤΟΕ.
- Η πρόταση, στη συνέχεια, συζητείται στη ΓΣ, η οποία λαμβάνει τη τελική απόφαση.
- Το μέλος ΕΤΕΠ κ. Γούδη Ισμήνη, σε συνεργασία με τον Πρόεδρο του ΤΟΕ και Συντονιστή της Επιτροπής Οικονομικών Ζητημάτων, παρακολουθεί την καλή εκτέλεση του Προϋπολογισμού και τη τήρηση της διαδικασίας που υιοθετεί το Πανεπιστημίου Πατρών για το δημόσιο λογιστικό και τη Διαύγεια.
- Στο τέλος κάθε ακαδημαϊκού έτους, η Επιτροπή Οικονομικών Ζητημάτων συντάσσει Απολογισμό, ο οποίος συζητείται και εγκρίνεται από τη ΓΣ του Τμήματος.

7. ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

7.1. Συνεργασίες του Τμήματος με ΚΠΠ Φορείς

Τα τελευταία χρόνια υλοποιήθηκαν από μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ έργα συνεργασίας με ΚΠΠ φορείς, όπως:

- Δυο μέλη ΔΕΠ του Τμήματος διατέλεσαν, αντίστοιχα, Πρόεδρος και Μέλος του ΔΣ του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών
- Δύο μέλη ΔΕΠ και δύο διδακτορικοί φοιτητές συμμετείχαν στο έργο ‘Αναδιοργάνωση Υπηρεσιών Δήμου Πάτρας’
- Τρία μέλη ΔΕΠ και μία διδακτορική φοιτήτρια συμμετείχαν στο έργο ‘Οι Οικονομικές Επιπτώσεις του Λιμένα στην Τοπική Οικονομία της Πάτρας’
- Μέλος ΔΕΠ συμμετείχε στην Επιτροπή Σχεδιασμού του Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την Προγραμματική Περίοδο 2008-2013
- Μέλος ΔΕΠ του Τμήματος συμμετείχε στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2008-2014 του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, αλλά και σε διάφορες επιτροπές του ΥΠΑΑΤ για την αγροτική πολιτική και ανάπτυξη της υπαίθρου.

Η συνεργασία των μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ με τους ανωτέρω ΚΠΠ φορείς έχει αναγνωρισθεί στην επίσημη αλληλογραφία των φορέων (στο πλαίσιο των ως άνω έργων) και έχει προβληθεί μέσω ημερίδων και δημοσιευμάτων του τύπου.

7.2. Δυναμική του Τμήματος για Ανάπτυξη Συνεργασιών με ΚΠΠ Φορείς

Άποψη των μελών ΔΕΠ και των συλλογικών οργάνων του ΤΟΕ είναι ότι η δραστηριοποίηση του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών στην εφαρμοσμένη έρευνα και οι διακρίσεις των μελών ΔΕΠ σε αυτήν συνιστούν τον καλλίτερο τρόπο ανάπτυξης συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς.

Σε περίπτωση ύπαρξης προτάσεων συνεργασίας αυτές αντιμετωπίζονται θετικά από την ΓΣ του ΤΟΕ. Για τις εν λόγω συνεργασίες, αξιοποιούνται οι ερευνητικές υποδομές του Τμήματος.

7.3. Δραστηριότητες του Τμήματος προς την Κατεύθυνση της Ανάπτυξης και Ενίσχυσης Συνεργασιών με ΚΠΠ Φορείς

Τα αποτελέσματα των έργων συνεργασίας με ΚΠΠ φορείς δημοσιοποιούνται στον τύπο, ιδίως σε αυτόν των Πατρών. Επίσης, το ΤΟΕ συμμετέχει σε εκδηλώσεις (π.χ. Φόρουμ Ανάπτυξης) και ενημερώνει τους φορείς για το παραγόμενο από αυτό έργο.

7.4. Σύνδεση της Συνεργασίας με ΚΠΠ Φορείς με την Εκπαιδευτική Διαδικασία

Δεν υπάρχει συστηματική συνεργασία με ΚΠΠ φορείς στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

7.5. Συμβολή του Τμήματος στην Τοπική, Περιφερειακή και Εθνική Ανάπτυξη

Οι υπάρχουσες συνεργασίες του ΤΟΕ με ΚΠΠ φορείς κρίνονται γενικά ως σταθερές, καθώς και τα δυο μέρη φαίνεται να εκπληρώνουν τις προσδοκίες τους από τις συνεργασίες αυτές. Ειδικότερα, η συνεργασία του ΤΟΕ με τον Δήμο Πάτρας ήταν στο πλαίσιο προγραμματικής σύμβασης του με το Πανεπιστήμιο.

Κατά τη τελευταία εξαετία, το Τμήμα έχει εκπροσωπηθεί σε τοπικούς και περιφερειακούς φορείς όπως το Περιφερειακό Συμβούλιο Αγροτικής Πολιτικής, το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών, τη Δημοτική Αναπτυξιακή Επιχείρηση Πάτρας (μέλος ΔΣ) και το Περιφερειακό Συμβούλιο (μέλος). Επίσης, το Τμήμα έχει συμμετάσχει στην εκπόνηση του 'Σχεδίου του Παρατηρητηρίου Απασχόλησης της Νομαρχιακής Εταιρείας Ανάπτυξης'.

Επιπλέον, το ΤΟΕ συμμετέχει σε περιφερειακά, εθνικά και διεθνή ερευνητικά δίκτυα μέσω (ενδεικτικά):

- της συμμετοχής του σε ερευνητικά προγράμματα του ΕΣΠΑ (π.χ. Ηράκλειτος, Θαλής, Μετά-διδαστορική έρευνα).
- της συμμετοχής του σε προγράμματα Interreg και Equal μέσω του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης
- της ιδιότητάς του ως μέλους της Ένωσης των Οικονομικών Πανεπιστημίων της Νότιας και Ανατολικής Ευρώπης και της Παρευξείνιας Ζώνης (ASECU).
- της σταθερής συνεργασίας με ιδρύματα του εξωτερικού στο πλαίσιο διεθνών ερευνητικών προγραμμάτων

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ένας σημαντικός αριθμός μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ συμμετέχει ή έχει συμμετάσχει ενεργά στη Διοίκηση του Πανεπιστημίου Πατρών. Για παράδειγμα:

- 1 Μέλος ΔΕΠ είναι Κοσμήτορας της Σχολής ΣΟΔΕ
- 2 Μέλη ΔΕΠ έχουν διατελέσει Αντιπρυτάνεις Οικονομικών Υποθέσεων
- 1 Μέλος ΔΕΠ έχει διατελέσει Πρόεδρος της Εταιρίας Αξιοποίησης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου
- 2 Μέλη ΔΕΠ έχουν διατελέσει μέλη της Επιτροπής Εφορείας της ΒΥΠ
- 1 Μέλος ΔΕΠ διατελεί μέλος της Επιτροπής ERASMUS του Πανεπιστημίου
- 1 Μέλος ΔΕΠ είναι μέλος της Επιτροπής Ενστάσεων για Διαγωνισμούς Έργων του Πανεπιστημίου
- 1 Μέλος ΔΕΠ είναι μέλος της Επιτροπής του Πανεπιστημίου για τις Υποτροφίες Α. Μετζελόπουλου

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

8.1. Συμπεράσματα – Θετικά & Αρνητικά του ΤΟΕ και Προοπτικές Βελτίωσης

Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε, τα κυριότερα θετικά στοιχεία του ΤΟΕ, καθώς και οι προσπάθειες βελτίωσης σε συγκεκριμένους τομείς το 2016-2017, έχουν ως εξής:

(α) Ερευνητική Δραστηριότητα: Τα μέλη ΔΕΠ του ΤΟΕ εξειδικεύονται σε ποικίλα γνωστικά αντικείμενα της οικονομικής επιστήμης. Τα αντικείμενα αυτά καλύπτουν τόσο τα βασικά, όσο και άλλα πιο εξειδικευμένα γνωστικά πεδία της εν λόγω επιστήμης, ιδιαίτερα στο χώρο της εφαρμοσμένης οικονομικής. Σημαντικές είναι οι διακρίσεις του ΤΟΕ στον τομέα της έρευνας. Η επίδοση της ερευνητικής δραστηριότητας του μελών ΔΕΠ του Τμήματος μπορεί να αποτιμηθεί από τον υψηλό, σε σχέση με τους υπάρχοντες ανθρώπινους πόρους, αριθμό δημοσιεύσεων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά με κριτές, των ανακοινώσεων σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες, των ετεροαναφορών που δέχεται ετησίως το ερευνητικό τους έργο, και των συμμετοχών τους σε ερευνητικά προγράμματα και επιστημονικούς φορείς.

Σημαντική εξέλιξη για την περαιτέρω προώθηση της έρευνας στο ΤΟΕ αποτελεί η ίδρυση το 2016-2017 τριών Ερευνητικών Εργαστηρίων. Τα Εργαστήρια αυτά δραστηριοποιούνται σε τομείς που το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών έχει συγκριτικό πλεονέκτημα, τόσο από την άποψη των ανθρώπινων πόρων όσο και από την άποψη της ερευνητικής εμπειρίας. Τα Εργαστήρια αναμένεται να συμβάλλουν στην αύξηση της ερευνητικής δραστηριότητας του ΤΟΕ, μέσω της προσέλκυσης ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων και μέσω της προώθησης συνεργασιών με ερευνητές από άλλα ΑΕΙ του εσωτερικού ή/και του εξωτερικού. Επιπλέον, τα τρία Εργαστήρια αναμένονται να συμβάλλουν στην καλύτερη αξιοποίηση των γνώσεων/δεξιοτήτων των προπτυχιακών/μεταπτυχιακών φοιτητών και υποψηφίων διδασκτόρων, αφού αντίστοιχα μαθήματα σταδιακά θα ενταχθούν σε αυτά.

Επίσης σημαντική εξέλιξη στο τομέα της προώθησης της έρευνας στο ΤΟΕ αποτελεί και η απόφαση να χρησιμοποιούνται από το 2016-2017 συγκεκριμένες βάσεις βιβλιογραφικών δεδομένων ως μέτρο αποτίμησης της ποιότητας του δημοσιευμένου έργου των μελών ΔΕΠ και ως μέσου αξιολόγησης της επάρκειάς τους για εξέλιξη σε ανώτερη βαθμίδα. Η απόφαση αυτή αναμένεται να ενισχύσει τα κίνητρα των μελών ΔΕΠ του ΤΟΕ για παραγωγή πιο ποιοτικών δημοσιεύσεων. Επιπλέον, θα καταστήσει πιο εύκολη την αποτίμηση του ερευνητικού έργου υποψηφίων για νέες θέσεις μελών ΔΕΠ, ενισχύοντας κατά αυτόν τον τρόπο τη διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής.

(β) Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών: Το ΠΠΣ του ΤΟΕ καλύπτει τόσο το σύνολο των «παραδοσιακών» γνωστικών πεδίων όσο και σύγχρονα γνωστικά πεδία της οικονομικής επιστήμης. Επιπλέον, τα μέλη ΔΕΠ παρακολουθούν τις εξελίξεις στην οικονομική επιστήμη, και ειδικότερα στα γνωστικά τους αντικείμενα, και η διαδικασία αυτή οδηγεί στην επικαιροποίηση του περιεχομένου των μαθημάτων και των αντίστοιχων διδακτικών μεθόδων.

Ένα ακόμη βήμα προς την περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ΠΠΣ, αλλά και την πλήρη ευθυγράμμισή του με άλλα Τμήματα Οικονομικών Επιστημών της χώρας και του εξωτερικού, αποτελεί η αναθεώρησή του το 2016-2017. Το αναθεωρημένο ΠΠΣ μειώνει τον συνολικό αριθμό των μαθημάτων για λήψη πτυχίου σε 36 μαθήματα επιστημονικής περιοχής και 2 μαθήματα ξένης γλώσσας, ενώ παράλληλα εμπλουτίζει τα μαθήματα επιλογής με δημοφιλείς τομείς της οικονομικής επιστήμης. Η Πρακτική Άσκηση επίσης γίνεται μάθημα ‘προαιρετικό κατ’ επιλογή’, το οποίο πιστώνεται με μονάδες ECTS και εμφανίζεται στο Παράρτημα Διπλώματος. Επιπλέον, εισάγεται στο ΠΠΣ η έννοια της διαφορετικής βαρύτητας μαθημάτων, ανάλογα με το πόσο σημαντικά είναι για την οικονομική επιστήμη. Η αυξημένη βαρύτητα αποτυπώνεται στις ώρες διαλέξεων και εργαστηρίων εβδομαδιαίως, καθώς και στις πιστωτικές μονάδες ECTS. Σαν αποτέλεσμα, ο βαθμός πτυχίου για τους εισακτέους του ακ.έτους 2016-2017 πλέον θα διαμορφώνεται ως ένας σταθμικός μέσος των επιδόσεών τους στα επιμέρους μαθήματα του ΠΠΣ, ανάλογα με τη σχετική βαρύτητά τους. Αυτή η αλλαγή αναμένεται να προτρέψει τους φοιτητές/τριες να επιδιώκουν υψηλούς βαθμούς σε μαθήματα πολύ σημαντικά για την οικονομική επιστήμη, τα οποία είναι πολύ πιθανόν να χρησιμεύσουν και αργότερα στη ζωή τους, είτε σε επίπεδο μεταπτυχιακών σπουδών, είτε στην επαγγελματική τους καριέρα. Παράλληλα, εισάγεται ο θεσμός της υποχρεωτικής προόδου για τα μαθήματα βαρύτητας, πράγμα το οποίο δημιουργεί κίνητρο για τους φοιτητές να ξεκινούν πιο νωρίς το διάβασμά τους. Προς διευκόλυνση των φοιτητών, επίσης εισάγεται στο ΠΠΣ από το 2016-2017 ο θεσμός της δυνατότητας επανεξέτασης των υποχρεωτικών μαθημάτων για βελτίωση βαθμού. Αυτή η εξέλιξη αναμένεται να αυξήσει το μέσο όρο βαθμολογίας πτυχίου του ΤΟΕ, ο οποίος, όπως επισημάνθηκε και από τους εξωτερικούς αξιολογητές, φαίνεται να είναι σχετικά χαμηλός. Τέλος, από το ακ.έτος 2016-2017, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας στο ΠΠΣ, εισάγεται ο θεσμός της βράβευσης του ‘καλλίτερου διδάσκοντα’. Ο καλλίτερος διδάσκων κατ’ έτος θα αποφασίζεται με βάση τα ερωτηματολόγια της ΜΟΔΠ που συμπληρώνουν οι φοιτητές.

(γ) Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΜΔΕ/MSc) του ΤΟΕ είναι προσανατολισμένο προς ένα πολύ σημαντικό για την οικονομική επιστήμη γνωστικό αντικείμενο, την *Εφαρμοσμένη Οικονομική & Ανάλυση Δεδομένων*. Πιο συγκεκριμένα, το ΜΔΕ/MSc του ΤΟΕ:

- δίνει την ευκαιρία για προχωρημένες σπουδές στην οικονομική επιστήμη
- πραγματοποιείται σε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον που προάγει την επιστημονική έρευνα και αριστεία

- στοχεύει στη διδασκαλία σύγχρονων μεθόδων επίλυσης προβλημάτων οικονομικού ενδιαφέροντος
- συμβάλλει στην ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων που είναι χρήσιμες στην επαγγελματική ανέλιξη ενός σύγχρονου οικονομολόγου
- προσφέρει τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων με επιχειρήσεις και οργανισμούς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα στην Ελλάδα
- αποσκοπεί στην ανάπτυξη ενός ισχυρού κοινωνικού δικτύου από οικονομολόγους και αναλυτές της αγοράς.

Το ΜΔΕ/MSc είναι μονοετές και αυτοχρηματοδοτούμενο. Η πορεία του κατά τα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας του, 2015-2016 και 2016-2017, μπορεί να χαρακτηριστεί ως απόλυτα επιτυχής. Ειδικότερα, όλοι οι εγγεγραμμένοι φοιτητές/τριες περάτωσαν επιτυχώς το Πρόγραμμα, ενώ ένας σχετικά μεγάλος αριθμός αυτών παρήγαγε πρωτότυπες και πολύ ενδιαφέρουσες διπλωματικές εργασίες. Κάποιοι από τους αποφοιτήσαντες συνεχίζουν στο ΠΔΣ του ΤΟΕ, ενώ άλλοι έχουν ήδη μεταβεί στο εξωτερικό προς συνέχιση των σπουδών τους.

Το συγκεκριμένο ΜΔΕ δημιουργεί νέες προοπτικές για το ΤΟΕ. Ένα Τμήμα που διαθέτει Πρόγραμμα Μάστερ υψηλών προδιαγραφών είναι πιο εύκολο να αποτελέσει πόλο έλξης αξιόλογων υποψηφίων διδασκόντων και να οδηγήσει σε συνεργασίες για Διατμηματικά Μεταπτυχιακά Προγράμματα. Το ΜΔΕ/MSc του ΤΟΕ ενδέχεται επίσης να οδηγήσει σε περαιτέρω ερευνητικές συνεργασίες μέσω της προσέλκυσης προσκεκλημένων διδασκόντων από άλλα ΑΕΙ της χώρας. Επιπλέον, από το 2016-2017, πόροι από το ΜΔΕ χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση πανεπιστημιακών υποτροφιών ώστε να καλύπτονται ανάγκες σε διδακτικό προσωπικό που προκύπτουν είτε από εκπαιδευτικές άδειες μελών ΔΕΠ, είτε από γνωστικά αντικείμενα στα οποία το ΤΟΕ έχει ελλείψεις. Σε αυτό το πλαίσιο, το 2016-2017 χρηματοδοτήθηκαν δύο θέσεις πανεπιστημιακών υποτροφιών. Με γνώμονα την περαιτέρω προώθηση της έρευνας στο ΤΟΕ, από το 2016-2017 επίσης αποφασίστηκε να χρηματοδοτούνται με πόρους από το ΜΔΕ δαπάνες παρουσίασης εργασιών από μέλη ΔΕΠ ή υποψήφιους διδάκτορες σε διεθνή συνέδρια καθώς και δαπάνες συλλογής στατιστικών στοιχείων για ερευνητικό έργο.

Σε σχέση με το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών (ΠΔΣ), το ΤΟΕ συνεχίζει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να διατηρήσει υψηλό το επίπεδο του. Στο πλαίσιο αυτό, από το 2016-2017, το Τμήμα δίνει αυξημένη βαρύτητα στην κατ' έτος κατάθεση εκθέσεων προόδου από τους υποψηφίους διδάκτορες, ενώ παράλληλα συνεχίζει τις προσπάθειές του να προσκαλεί διακεκριμένους ομιλητές από άλλα πανεπιστήμια της ημεδαπής ή της αλλοδαπής στον Κύκλο Σεμιναρίων (εαρινό εξάμηνο). Γενικά, οι διδάκτορες του ΤΟΕ φαίνεται να βρίσκουν αρκετά γρήγορα θέσεις εργασίας σε πανεπιστήμια ή ερευνητικά ινστιτούτα στην ημεδαπή ή αλλοδαπή, πράγμα που δείχνει την υψηλή ποιότητα του ΠΔΣ.

(δ) Πρόγραμμα κινητικότητας ERASMUS: Με σκοπό την περαιτέρω προώθηση της διεθνούς κινητικότητας φοιτητών, το ΤΟΕ, ήδη από το 2015-2016, συμπράττει με το Τμήμα Διοίκησης

Επιχειρήσεων ώστε να προσφέρονται στα αγγλικά και taught courses για τους εισερχόμενους φοιτητές ERASMUS, παράλληλα με τα reading courses που μέχρι πρότινος προσφέρονταν. Αυτή η εξέλιξη αποτελεί ένα βήμα προς μία μεγαλύτερη διεθνοποίηση του ΠΠΣ του Τμήματος, αφού αναμένεται να επιτρέψει την σύναψη περισσότερων συμφωνιών ανταλλαγής φοιτητών με υψηλού κύρους ιδρύματα του εξωτερικού. Παράλληλα, στην προσπάθειά του να δημιουργήσει επιπλέον κίνητρα για μεγαλύτερη συμμετοχή εξερχόμενων φοιτητών στο Πρόγραμμα, ήδη, από το 2014-2015, το ΤΟΕ έχει εισάγει στο ΠΠΣ έξι ελεύθερα «μαθήματα ERASMUS» (τρία το χειμερινό εξάμηνο, και τρία το εαρινό εξάμηνο). Πρόκειται για μαθήματα τα οποία ένας εξερχόμενος φοιτητής μπορεί να μεταφέρει στο πτυχίο του ως μαθήματα επιλογής (αφού πρώτα έχει εξεταστεί σε αυτά επιτυχώς στη χώρα υποδοχής), ακόμη και αν αυτά δεν αντιστοιχούν στα μαθήματα επιλογής του ΠΠΣ του ΤΟΕ, αρκεί να είναι συναφή με το γενικότερο πεδίο της οικονομικής επιστήμης. Αυτή η εξέλιξη αναμένεται να αυξήσει το ενδιαφέρον των προπτυχιακών φοιτητών του ΤΟΕ για συμμετοχή στο Πρόγραμμα ERASMUS και επομένως να τους παρακινήσει να εμπλουτίσουν τις εμπειρίες τους από τη διαμονή τους στο εξωτερικό.

(ε) Οργανωτική Λειτουργία: Τα τελευταία χρόνια η δραστηριοποίηση της διοίκησης και των μελών ΔΕΠ έχουν οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση της οργανωτικής λειτουργίας του ΤΟΕ, καθώς και σε αναβάθμιση/ανανέωση των υλικοτεχνικών υποδομών και εξοπλισμού. Με δεδομένους τους υπάρχοντες περιορισμούς σε ότι αφορά το διοικητικό προσωπικό, η οργάνωση της λειτουργίας του ΤΟΕ από τη Γραμματεία κρίνεται επίσης ικανοποιητική, ενώ οι υπηρεσίες που αφορούν το εκπαιδευτικό και το διοικητικό έργο του Τμήματος αξιοποιούν πλήρως τις δυνατότητες της τεχνολογίας. Σημαντική βελτίωση στον τομέα της οργανωτικής λειτουργίας του ΤΟΕ επίσης αποτελεί ο νέος ιστότοπος του Τμήματος, econ.upatras.gr. Ο ιστότοπος αυτός αναθεωρήθηκε πλήρως το ακ.έτος 2015-2016 και ενισχύθηκε περαιτέρω το 2016-2017, με αποτέλεσμα αυτή τη στιγμή να είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένος με τα διεθνή πρότυπα.

Από την άλλη πλευρά, τα κυριότερα αρνητικά στοιχεία του ΤΟΕ περιλαμβάνουν:

(α) Στελέγωση του Τμήματος: Το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών παρέμεινε υποστελεχωμένο το 2016-2017 όσον αφορά το μόνιμο ενεργό διδακτικό/ερευνητικό προσωπικό του. Ο μικρός αριθμός ενεργών μελών ΔΕΠ δημιουργεί προβλήματα στη λειτουργία του, καθώς σε κάποιες περιπτώσεις δεν υπάρχουν συνάδελφοι με επαρκώς συναφή γνωστικά αντικείμενα σε σχέση με συγκεκριμένα, δημοφιλή στους φοιτητές, μαθήματα. Αυτό έχει αρνητική επίδραση στην προσπάθεια συνεχούς βελτίωσης των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών, αφού περιορίζει τον αριθμό των προσφερόμενων μαθημάτων επιλογής. Επίσης, ο μικρός αριθμός των μελών ΔΕΠ περιορίζει την ανάπτυξη στρατηγικής διεθνούς κινητικότητας των μελών του, αλλά και την συνεργασία του Τμήματος με ΚΠΠ φορείς, καθώς η κάλυψη κενών διδασκαλίας όταν χορηγούνται εκπαιδευτικές άδειες δεν είναι εύκολη.

Το ΤΟΕ είναι επίσης υποστελεχωμένο και όσον αφορά τα μέλη ΕΤΕΠ, έχοντας μόνο 2 τέτοια μέλη, σε σχέση με 6 που προκύπτουν από το ΠΔ ίδρυσης του Τμήματος. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση μελών ΕΕΔΠ, όπου το ΤΟΕ διαθέτει επί του παρόντος μόνο 1 άτομο. Περαιτέρω, με βάση των αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών, το ΤΟΕ είναι υποστελεχωμένο και ως προς τα μέλη του διοικητικού προσωπικού, διαθέτοντας 3 τέτοια μέλη πέραν της Γραμματέως κ. Δάυρη Μαρίας.

(β) Αναλογία Προπτυχιακών Φοιτητών/Μελών ΔΕΠ: Με δεδομένη την υποστελέχωση του ΤΟΕ σε μόνιμο διδακτικό προσωπικό, η αναλογία φοιτητών/ΔΕΠ παρέμεινε το 2016-2017 υψηλή (87,3:1), ξεπερνώντας κατά πολύ το μέσο όρο του Πανεπιστημίου Πατρών, τον εθνικό μέσο όρο, και τους αντίστοιχους διεθνείς μέσους όρους. Με δεδομένη τη βούληση του Τμήματος για συνεχή βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου, η υψηλή αναλογία φοιτητών-ΔΕΠ δεν προάγει την επίτευξη των στόχων και σκοπών του και δυσκολεύει τον διαχωρισμό των φοιτητών στα βασικά μαθήματα σε τμήματα ώστε να μειώνεται το ακροατήριο. Επιπλέον, επηρεάζει και την ποιότητα του ερευνητικού έργου του Τμήματος, αφού τόσο η κατάθεση εργασιών σε διεθνή περιοδικά υψηλού επιστημονικού κύρους όσο και η επιτυχής διεκδίκηση ερευνητικών προγραμμάτων προϋποθέτει έντονη προσπάθεια και διάθεση χρόνου.

Ωστόσο, σημαντική εξέλιξη στον τομέα των ανθρώπινων πόρων αποτέλεσε η απασχόληση το 2016-2017, για πρώτη φορά μετά από σειρά ετών, διδασκόντων επί συμβάσει. Σε αυτό το πλαίσιο, στο ΤΟΕ υπήρξαν το 2016-2017 συνολικά 8 συμβάσεις, οι οποίες οδήγησαν σε πτώση της συνολικής αναλογίας φοιτητών-διδασκόντων στο ΠΠΣ κατά περίπου 23% σε σχέση με το 2015-2016.

Επίσης σημαντική εξέλιξη στον τομέα του μόνιμου ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί και η εκλογή το τρέχον ακ.έτος 2017-2018 δυο νέων θέσεων μελών ΔΕΠ. Οι δύο αυτές θέσεις αφορούν γνωστικά αντικείμενα στα οποία το ΤΟΕ εμφανίζεται ελλειπτικό («Μακροοικονομική» και «Οικονομική Ανάλυση»).

(γ) Ελλείψεις/Παλαιότητα Κτιριακών Υποδομών: Λόγω του μεγάλου αριθμού εγγεγραμμένων προπτυχιακών φοιτητών, υπάρχει έλλειμμα όσον αφορά τον αριθμό των αιθουσών διδασκαλίας και Εργαστηρίων Η/Υ, με αποτέλεσμα συχνά να παρατηρείται πρόβλημα κατάρτισης ορθολογικού ωρολογίου προγράμματος προπτυχιακών μαθημάτων. Επιπλέον, παρά τη συνεχή προσπάθεια βελτίωσης της ποιότητας τους, οι κτιριακές υποδομές εμφανίζουν ολοένα και περισσότερα προβλήματα λόγω παλαιότητας. Περαιτέρω, η διάσπαρτη μορφή των κτιριακών εγκαταστάσεων δημιουργεί προβλήματα συνεκτικότητας του ΤΟΕ και μειωμένης επαφής με τους φοιτητές.

8.2. Βραχυπρόθεσμο Σχέδιο Δράσης του ΤΟΕ

Με βάση τα παραπάνω, ένα βραχυπρόθεσμο σχέδιο δράσης του ΤΟΕ θα μπορούσε να περιλάβει τους εξής άξονες:

(α) Εξειδίκευση Ταυτότητας – Προσανατολισμός ΤΟΕ: Με δεδομένη την πίεση σε ανθρώπινους πόρους, το ΤΟΕ θα μπορούσε να δώσει έμφαση κατά τα επόμενα χρόνια σε συγκεκριμένα γνωστικά πεδία της οικονομικής επιστήμης. Οι παράγοντες που θα πρέπει να συνεκτιμηθούν στο πλαίσιο μιας τέτοιας απόφασης περιλαμβάνουν τόσο την πρόσφατη ίδρυση των τριών Ερευνητικών Εργαστηρίων, όσο και γνωστικά/ερευνητικά αντικείμενα στα οποία το Τμήμα έχει ελλείψεις. Σε σχέση με τα Ερευνητικά Εργαστήρια, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο της ενίσχυσής τους με πρόσθετο ανθρώπινο δυναμικό, με γνώμονα την ισχυροποίηση των τομέων της οικονομικής επιστήμης τους οποίους αυτά αντιπροσωπεύουν και στους οποίους το ΤΟΕ έχει ήδη συγκριτικό πλεονέκτημα. Από την άλλη πλευρά, το ΤΟΕ θα πρέπει να λάβει υπόψη ότι ως Τμήμα Οικονομικών Επιστημών εμφανίζεται ελλειπτικό σε συγκεκριμένες βασικές ειδικότητες, όπως αυτή της Διεθνούς Οικονομικής και της Οικονομικής των Χρηματαγορών.

(β) Ισχυροποίηση και Στελέγωση: Σημαντικό στοιχείο για την μελλοντική πορεία και ισχυροποίηση του ΤΟΕ είναι η δυνατότητα πρόσθετων θέσεων μελών ΔΕΠ. Σε αυτό το επίπεδο, παράλληλα με την διεκδίκηση νέων θέσεων ΔΕΠ, το ΤΟΕ θα μπορούσε να προσανατολίσει τις προσπάθειές του και προς την περίπτωση μετακίνησης επιστημόνων από άλλα ΑΕΙ. Αυτό προϋποθέτει προγραμματισμό και προσπάθεια προσέλκυσης ατόμων με υψηλό επίπεδο και βούληση να προσφέρουν στο Τμήμα. Από την άλλη πλευρά, σημαντικό βήμα στην προσπάθεια εξοικονόμησης ανθρωπίνων πόρων, θα μπορούσε να αποτελέσει μία μεγαλύτερη συνέργεια στον τομέα της διδασκαλίας/έρευνας με άλλα Τμήματα της Σχολής, ιδιαίτερα με το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων.

(γ) Αριθμός Εισερχόμενων Προπτυχιακών Φοιτητών: Με δεδομένες τις υφιστάμενες δυσκολίες σε ανθρώπινους πόρους, θα πρέπει να επιδιωχθεί μείωση του αριθμού των νεοεισερχόμενων φοιτητών, και ίσως θέσπιση υποχρεωτικών προαπαιτούμενων μαθημάτων, κάτι που είχε προταθεί και από τους εξωτερικούς αξιολογητές. Επιπλέον, μολονότι, μετά και την πρόσφατη αναμόρφωση του ΠΠΣ, το ΤΟΕ προσφέρει ένα σαφώς αναβαθμισμένο Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών, θα πρέπει να εξεταστεί και η δυνατότητα περαιτέρω ενίσχυσης/εμπλουτισμού του με πρόσθετα μαθήματα επιλογής από άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου Πατρών. Ήδη το τρέχον ακ.έτος 2017-2018, προστέθηκαν στο ΠΠΣ τέσσερα επιπλέον μαθήματα επιλογής από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων («Οργάνωση & Διοίκηση Επιχειρήσεων Ι», «Οργάνωση & Διοίκηση Επιχειρήσεων ΙΙ», «Χρηματοοικονομική Διοίκηση», «Επιχειρησιακή Στρατηγική»). Το ΤΟΕ θα μπορούσε να εξετάσει την δυνατότητα περαιτέρω αύξησης του αριθμού τέτοιων μαθημάτων από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ή/και τη δυνατότητα προσθήκης στο ΠΠΣ μαθημάτων επιλογής από άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου Πατρών.

(δ) Περαιτέρω ισχυροποίηση του ΠΑΣ και ΜΔΕ: Με δεδομένη τη βούλησή του για ένα ανταγωνιστικό Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών, το ΤΟΕ θα πρέπει να διερευνήσει την προοπτική εμπλουτισμού του ΠΑΣ με μαθήματα εξειδίκευσης ή/και μεθοδολογίας. Σε ότι αφορά το ΜΔΕ, με στόχο την διεθνοποίηση του, θα μπορούσε να διερευνηθεί η προοπτική επέκτασης της διδασκαλίας στην αγγλική γλώσσα ώστε να υπάρξει προσέλκυση φοιτητών/διδασκόντων και από άλλες χώρες ή/και δυνατότητα σύμπραξης, στο πλαίσιο Διαπανεπιστημιακών Προγραμμάτων Μάστερ, με Τμήματα Οικονομικών Επιστημών χωρών της ΕΕ.

(ε) Ερευνητική Δραστηριότητα: Εάν το ΤΟΕ υιοθετήσει πολιτική εξειδίκευσης της ταυτότητας του σύμφωνα με τα γνωστικά πεδία των τριών νέων Ερευνητικών Εργαστηρίων, θα πρέπει να διαμορφώσει κατάλληλες συνθήκες που να προάγουν τόσο τις υποχρεώσεις του προς τα μέλη ΔΕΠ με τα αντίστοιχα γνωστικά αντικείμενα όσο και τις υποχρεώσεις αυτών προς το Τμήμα. Για παράδειγμα, όσον αφορά το πρώτο ζήτημα, το ΤΟΕ θα μπορούσε να σκεφτεί την περαιτέρω ενίσχυση των τριών Ερευνητικών Εργαστηρίων με ερευνητικές υποδομές, μέσω αντίστοιχης διάθεσης κονδυλίων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό. Όσον αφορά το δεύτερο ζήτημα, το ΤΟΕ ίσως θα πρέπει να σκεφθεί να δώσει επιπλέον κίνητρα για την αποτελεσματική δραστηριοποίηση των μελών των Εργαστηρίων στον στίβο των Ευρωπαϊκών/Ελληνικών ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων και της συμμετοχής τους σε διακεκριμένα διεθνή ερευνητικά δίκτυα.

(ζ) Κτιριακή Υποδομή: Μακροπρόθεσμα, η κατασκευή ενιαίου κτιρίου για το ΤΟΕ είναι επιτακτική. Βραχυπρόθεσμα θα πρέπει να επιδιωχθεί η αύξηση των υποδομών διδασκαλίας του ΤΟΕ κατά τουλάχιστον μια μεγάλη αίθουσα.

(στ) Οργανωτική Λειτουργία/ Αποτελεσματικότητα: Ενέργειες που αποσκοπούν στην περαιτέρω βελτίωση της οργανωτικής λειτουργίας και αποτελεσματικότητας του ΤΟΕ θα μπορούσαν να συμπεριλάβουν:

- τη συστηματική παρακολούθηση της πορείας των αποφοίτων του ΠΑΣ και του ΜΔΕ
- το σχεδιασμό συστήματος παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας των αποφοίτων του ΠΠΣ
- την περαιτέρω προώθηση της «Πρακτικής Άσκησης» του ΤΟΕ, με επέκταση του Προγράμματος σε περισσότερους φοιτητές/τριες ή/και ενσωμάτωση των αντίστοιχων μονάδων ECTS στο βαθμό Πτυχίου
- την ενίσχυση των κινήτρων των φοιτητών/τριων του ΤΟΕ για συμμετοχή στα Προγράμματα Διεθνούς Κινητικότητας ERASMUS
- την παροχή κινήτρων στα μέλη ΔΕΠ για αύξηση της διεθνούς κινητικότητά τους, μέσω π.χ. της επέκτασης του θεσμού εκπαιδευτικών αδειών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΟ ΕΡΓΟ ΜΕΛΩΝ ΔΕΠ,

2013, 2014, 2015, 2016 και 2017(ενδεικτικά)

2013 - ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΟ ΕΡΓΟ

A: Βιβλία / Μονογραφίες

- **Βενέτης, Ι.** (2013). *Εισαγωγή στην Οικονομετρία*. Εκδόσεις Γκότσης, <http://gotsis.net.gr/index.php>, ISBN: 978-960-9427-25-8, 2013 (1η Έκδοση).
- Santini, F., Guri, F., Aubard, A., **Psaltopoulos, D.**, Read, R., Gomez y Paloma, S. (2013). *EU Island Farming and the Labelling of its Products*, JRC Scientific and Technical Reports, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.

B: Εργασίες σε Επιστημονικά Περιοδικά με Κριτές

Ελληνικά

- **Αργυρός, Γ.** (2013). ΗΠροστασία των Δικαιωμάτων του Καταναλωτή σύμφωνα με την Οδηγία 2011/83/ΕΕ, *Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών*, 2/2013116-122.

Ξένα

- **Daouli, J.J., Demoussis, M., Giannakopoulos, N., Laliotis L.** (2013). Firm Level Collective Bargaining and Wages in Greece: A Quantile Decomposition Analysis, *British Journal of Industrial Relations*, 51, 80-103.
- **Gkypali, A., Tsekouras, K., von Tunzelmann, N.G.** (2013). Endogeneity between Internationalization and knowledge creation of global R&D leader firms: an econometric approach using Scoreboard data. *Industrial and Corporate Change*, 21, 731-762.
- Goulas, E., **Zervoyianni, A.** (2013). Growth, Deficits and Uncertainty: Theoretical Aspects and Empirical Evidence, *Quarterly Journal of Economics and Finance*, 53, 380-392.
- Goulas, E., **Zervoyianni, A.** (2013). Economic Growth and Crime: Does Uncertainty Matter?, *Applied Economics Letters*, 20, 420-427.
- Espinosa, M., **Psaltopoulos D.**, Santini F., Phimister, E., Roberts, D., Mary, S., Ratinger, T., **Skuras, D.**, Balamou E., Cardenete, M., Gomez y Paloma, S. (2013). Ex-Ante Analysis of the Regional Impacts of the Common Agricultural Policy: A Rural–Urban Recursive Dynamic CGE Model Approach. *European Planning Studies*, 1-22
- Karacapilidis, N., **Tzagarakis, M.**, Karousos, N. (2013). Argumentation-Based Learning for Communities of Practice, *International Journal of Knowledge Society Research*, 4, 66-74.
- Karacapilidis, N., **Tzagarakis, M.**, Christodoulou, S. (2013). On a Meaningful Exploitation of Machine and Human Reasoning to Tackle Data-Intensive Decision Making, *Intelligent Decision Technologies*, 7, 225-236.
- Karamanis, K., Georgopoulos, A., **Argyros, G.** (2013). How Do Managers Perceive the Effects of Telecommunication Liberalization in Greece?, *International Journal of Economics and Business Research*, 6, 339-356.
- **Kounetas, K.**, Papathanassopoulos, F. and (2013). How efficient are the Greek Hospitals. A case study using a double bootstrap DEA approach, *European Journal of Health Economics*, 14, 979-994.
- Papathanasopoulos, F., **Kounetas, K.**, **Skuras, D.** (2013). Medical Equipment Adoption in Greek Hospitals: The Case of CT Scanners, *Journal of Health Management*, 15, 157-167.
- Salamaliki, E., **Venetis, I., Giannakopoulos, N.** (2013). The Causal Relationship between Female Labour Supply and Fertility in the US: Updated Evidence via a Time-Series Multi-Horizon Approach, *Journal of Population Economics*, 26, 109-145.
- Salamaliki, E., **Venetis, I.** (2013). Energy Consumption and Real GDP in G-7: Multi-Horizon Causality Testing in the Presence of Capital Stock, *Energy Economics*, 39, 108-121.

- Tsiliki, G., **Tzagarakis, M.**, Christodoulou S., Kossida, S., Karacapilidis, N. (2013). An Innovative Approach to Enhance Collaboration in the Biomedical Field, *International Journal of Systems Biology & Biomedical Technologies*, 2, 51-64.
- Whitehead, P.G, Crossman, J., Balana, B.B., Futter, M.N., Comber, S., Jin, L., **Skuras, D.**, Wade, A.J., Bowes, J.M., Read, D.S. (2013). A cost-effectiveness analysis of water security and water quality: Impacts of climate and land-use change on the River Thames system Phi, *Trans. R. Soc. A.*, 371, 1471-2962.

Α: Εργασίες σε Πρακτικά Συνεδρίων

Asimakopoulos, D., **Tzagarakis, M.**, Garofalakis, J. (2013). Communities of Practice for Developers: The Help Me Tool, In *Proceedings of the 8th International Conference on Knowledge, Information and Creativity Support Systems*, November 7-9, Krakow, Poland.

Christodoulou, S., Karacapilidis, N., **Tzagarakis, M.** (2013). Advancing collaborative decision making through alternative visualizations and reasoning mechanisms. In: R. Neves-Silva, J. Watada, G. Philips-Wren, L.C. Jain and R.J. Howlett (eds.), In: *Intelligent Decision Technologies - Proceedings of the 5th International Conference on Intelligent Decision Technologies (IDT 2013)*, Sesimbra, Portugal, June 26-28, 2013, IOS Press BV, Amsterdam, Netherlands, Frontiers in Artificial Intelligence and Applications, Vol. 255, pp. 38-47.

Karacapilidis, N., Tsiliki, G., **Tzagarakis, M.**, Christodoulou, S., Friesen, N., Rueping, S. (2013). Collaborative discovery of biomedical knowledge: The Dicode platform. In: *Proceedings of the 13th European Conference on Computer Supported Cooperative Work (ECSCW 2013)*, Paphos, Cyprus, September 21-25, Volume 2.

Karacapilidis, N., Tsiliki, G., **Tzagarakis, M.** (2013). Enhancing Collaboration in Big Biomedical Data Settings: Knowledge Visualization, Data Mining and Decision Making Issues. Markus Helfert, Chiara Francalanci and Joaquim Filipe (eds.), In: *Proceedings of the 2nd International Conference on Data Management Technologies and Applications (DATA 2013)*, Reykjavik, Iceland, July 29-31, 2013, pp. 23-31.

Tsekouras, K., Hatzistamoulou, N., Kontolaïmou, A., **Kounetas, K.** (2013). Multiple Technology Heterogeneity: Does the Hierarchy reveal the latent technology? *EWEPA 13th European Workshop on Efficiency and Productivity Analysis*, Finland.

Tsekouras, K., Hatzistamoulou, N., Kontolaïmou, A., **Kounetas, K.**, (2013). Multiple Technology Heterogeneity: Does the Hierarchy reveal the latent technology? *Ελληνικό Τμήμα της Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης (RSAI, ERSA) 11^ο Επιστημονικό Συνέδριο*.

Tzagarakis, M., Karacapilidis, N. (2013). On the Exploitation of Semantic Types in the Visualization of Complex Argumentative Discourses. In: *Proceedings of the 2nd International Workshop on Intelligent Exploration of Semantic Data (IESD 2013)*, Paris, France, May 1, 2013 (held in conjunction with the Hypertext 2013 Conference), pp. 3:1-3:7

ΣΤ: Κεφάλαια σε Συλλογικούς Τόμους

- **Patronis, V.** (2013). Economic ideas of ancient Greek philosophers: Assessing their impact on the formation of the world economic thought. In Br. Aleksejeva (ed.), *Hellenic Dimension: Studies in Language, Literature and Culture*, Centre for Hellenic Studies University of Latvia, Riga, Latvia, pp.12-22.
- **Patronis, V.** (2013). Greek co-operatives and the agricultural experimentation of the 1900's. In C. Brégianni & H.Gardikas-Katsidakis (eds), *Agricultural Co-operatives in South and Central Europe, 19th-20th Century: A Comparative Approach*, Athens, pp.267-278.

Θ: Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά

- Chatzistamoulou N., Kontolaïmou A., **Kounetas K.**, **Tsekouras K.** (2013). Analyzing Transportation Sector Energy Efficiency in a Metafrontier Context. *Ecompass Project Conference*, December 2013, Athens, Greece
- **Daouli, J.J.**, **Demoussis, M.**, **Giannakopoulos, N.**, Laliotis, I. (2013). Searching for the wage curve in Greece. Presented at the 28th Annual Congress of the European Economic Association and

- the 67th European Meeting of the Econometric Society (EEA-ESEM 2013), August 26-30, 2013, Gothenburg, Sweden.
- **Daouli, J.J., Davillas, A. Demoussis, M., Giannakopoulos, N.** (2013). The Dynamics of Obesity. Presented at the international conference: *The Economics of Disease*, University of Duisburg-Essen, Germany, 31 May - 2 June 2013.
  - **Daouli, J.J., Demoussis, M., Giannakopoulos, N., Laliotis, I.** (2013). Searching for a Greek Wage Curve: Evidence Before and During the Crisis. Presented at the 11th European Regional Science Association (ERSA) Conference, University of Paris, Greece, and 14-15 June 2013.
  - **Demoussis, M., Drakos, K., Giannakopoulos, N.** (2013). Credit rationing in the euro zone during the sovereign debt crisis: Evidence from firm-level data. Presented at the *International Finance & Banking Society (IFABS), 5th International Conference on "The Search for Financial Stability: Models, Policies and Prospects"*, Nottingham, United Kingdom, 26-28 June, 2013
  - **Daouli, J.J., Demoussis, M., Giannakopoulos, N., Laliotis, I.** (2013). Wage Adjustments in Greek Collective Agreements during the Crisis. Presented at the 1st International PhD Meeting of Thessaloniki in Economics, University of Macedonia, Thessaloniki, 1-2 July 2013
  - **Daouli, J.J., Demoussis, M., Giannakopoulos, N., Laliotis, I.** (2013). The wage curve in Greece. Presented at the 8th IZA/World Bank Conference on Employment and Development, Bonn, Germany, 22nd-23rd August 2013
  - Georgopoulos, A., Karamanis, K., **Argyros, G.** (2013). Management Policies in the telecommunication industry in Greece. Presented at the 5th International Conference on The Economics of Balkan & Eastern European Countries in the Changed World, EBEEC, Istanbul, May 9-12, 2013.
  - Papathanasopoulos F., Panoutsopoulou, E., **Kounetas, K.,** (2013). The adoption of a vigilance model. Presented at the 5th Pan-Hellenic Conference on Biomedical Technology, Athens, 4-6 April 2013.
  - **Psaltopoulos, D., Skuras, D.** (2013). Farm Structures Changes during Recession: the Greek Case, *Agrimonde-Terra Expert Workshop on «Farming Patterns and Agricultural Structures»*, Paris, 19 June
  - **Psaltopoulos, D.** (2013). Environmental Services – An Interdisciplinary Approach, *Third Water Framework Directive International Conference: Climate Change Impacts on Water Security and Safety*, Lille, 4-6 November.
  - **Skuras, D., Goudi, A., Psaltopoulos, D.** (2013). Quality Certified Agricultural and Food Production in Greek Islands, *Workshop on «Labelling Products of Island Farming»*, European Commission, JRC-IPTS, Seville, 13-14 June.
  - **Skuras, D., Wade, A., Psaltopoulos, D., Whitehead, P., Kontolaimou, A., Erlandsson, M.** (2013). An Interdisciplinary Modelling Approach Assessing the Cost Effectiveness of Agri-environmental Measures on Reducing Nutrient Concentration to WFD Thresholds under Climate Change: the Case of the Louros Catchment, *133rd EAAE Seminar «Developing Integrated and Reliable Modeling Tools for Agricultural and Environmental Policy Analysis»*, Chania, 15-16 June.
  - **Tsekouras, K., Gkypali, A., Kounetas, K.** (2013). Disentangling Competitive Advantage, Capabilities and Knowledge Conditions: The case of the low-tech GRD Exporting and non-Exporting firms. Accepted as a competitive paper in *European International Business Academy (EIBA) 38th Annual Conference*, 7th-9th December 2012, University of Sussex and King's College London, Brighton, UK.
  - Wade, A., Skeffington, R.A., Erlandsson, M., Johnes, P.J., Greene, S., Whitehead, P.G., Crossman, J., Lepistö A., Rankinen K., **Skuras, D., Psaltopoulos, D., Balana, B.** (2013). How can Models Help Solve Water Quality Problems? A Case Study of the River Thames, UK, *International Association of Hydrological Sciences - International Association for the Physical Sciences of the Oceans - International Association of Seismology and Physics of the Earth's Interior Joint Assembly*, Gothenburg, 22-26 July.

2014 - ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΟ ΕΡΓΟ

Α: Βιβλία / Μονογραφίες

- **Τσεκούρας, Κ.,** Βεργίδης, Δ., Γκυπάλη, Α., Καρφάκης, Ε.. (2014). *Διερεύνηση Αναγκών Εκπαίδευσης στις Μικρές Επιχειρήσεις και Επιπτώσεων των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων*. Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων ΓΣΕΒΕΕ, Αθήνα.

- **Psaltopoulos, D., Skuras, D.** (2014). The Impacts of Various Farm Management Practices on Resource Efficiency and Productivity – The Case of Integrated Pest Management. Paper of *Green Growth for Agriculture and Food” Program*, OECD, Paris

B: Εργασίες σε Επιστημονικά Περιοδικά με Κριτές

Ελληνικά -2014

- **Αργυρός, Γ.** (2014). Το Δικαίωμα Υπαναχώρησης του Καταναλωτή στο Κοινό Ευρωπαϊκό Δίκαιο Πωλήσεων, *Εφημερίδα Αστικού Δικαίου*, Τόμος 7/ 2014.

Ξενόγλωσσα

- **Argyros, G.** (2014) . Implementation of the Consumer Rights Directive: The Case of Greece. *Journal of European Consumer & Market Law*, Vol. 3.
- **Daouli, J., Davillas, A., Demoussis, M., Giannakopoulos, N.** (2014). Obesity Persistence and Duration Dependence: Evidence from a Cohort of US adults (1985-2010). *Economics and Human Biology*, 12, 30-44.
- Espinosa, M., **Psaltopoulos D.**, Santini F., Phimister, E., Roberts, D., Mary, S., Ratinger, T., **Skuras, D.**, Balamou E., Cardenete, M., Gomez y Paloma, S. (2014). Ex-Ante Analysis of the Regional Impacts of the Common Agricultural Policy: A Rural–Urban Recursive Dynamic CGE Model Approach, *European Planning Studies*, 1-22.
- Gkypali, A., **Tsekouras, K.** (2014). Productive Performance Based on R&D Activities of Low-tech Firms: An Antecedent of the Decision to Export?" *Economics of Innovation and New Technology*, 24, 801-828.
- **Kounetas, K.**, (2014). Did Euro 2004 Victory Improve Greek Football Clubs’ Performance? A Bootstrap Approach, *Central European Journal of Operational Research*.
- **Polymenis, A.** (2014). A Combined Information Ratio/Likelihood Ratio Bootstrap Technique for Estimating the Number of Components in Finite Mixtures, *Computational Statistics and Data Analysis*, Vol.71.
- Psomopoulos C.S, **Venetis, I.**, Themelis N.J (2014). The Impact from the Implementation of “Waste to Energy” to the Economy: A Macroeconomic Approach for the Trade Balance of Greece, *Fresenius Environmental Bulletin*, 23, 2735-2741
- Pouliakas, K., Roberts, D., Balamou, E., **Psaltopoulos, D.** (2014). Modelling the Effects of Immigration on Regional Economic Performance and Wage Distribution: A Computable General Equilibrium (CGE) Analysis of Three European Union Regions, *Regional Studies*, 48, 318-338.
- **Skuras, D.**, Wade, A., **Psaltopoulos, D.**, Whitehead, P., Kontolaimou, A., Erlandsson, M. (2014). An Interdisciplinary Modelling Approach Assessing the Cost-effectiveness of Agri-environmental Measures on Reducing Nutrient Concentration to WFD Thresholds under Climate Change: The Case of the Louros Catchment, *Operational Research*, 14, 205-224
- Salamaliki, E., **Venetis, I.A.** (2014). Smooth Transition Trends and Labour Force Participation Rates in the United States, *Empirical Economics*, 46, 629-652.
- **Zervoyianni, A.**, Anastasiou, A., Anastasiou, An. (2014). Does Central Bank Independence Really Matter? Re-assessing the Role of the Independence of Monetary Policy-makers in Macroeconomic Outcomes, *International Journal of Economics and Business Research*, 8, 427-473.

A1: Εργασίες σε Πρακτικά Συνεδρίων με κριτές

- Arvanitis, A., Gkypali, A., **Tsekouras, K.** (2014). Knowledge Base, Exporting Activities, Innovation Openness and Innovation Performance: A SEM Approach towards a Unifying Framework. Geography of Innovation EURoLIO Conference, Utrecht, the Netherlands (<http://elio6.eurolio.eu/indico/conferenceDisplay.py?confId=3>).
- Gkypali, A., **Tsekouras, K.**, **Kounetas, K.**, Chatzistamoulou, N. (2014). European Countries’ Competitiveness and Productive Performance Evolution: Unraveling the Complexity. Explaining Change Workshop, Rome, Italy (<http://www.dipecodir.it/index.php?page=108&idmenu=108>).
- **Tsekouras, K.**, Chatzistamoulou, N., Kontolaimou, A., **Kounetas, K.**, (2014), Multiple Technology Heterogeneity: Does the Hierarchy Reveal the Latent Technology? EWEPA 13th European Workshop on Efficiency and Productivity Analysis, Finland.

ΣΤ: Κεφάλαια σε Συλλογικούς Τόμους

- **Skuras, D.**, Dubois, A. (2014). Business Networks, Translocal Linkages and the Way to the New Rural Economy, in Copus A. and P. Lima (eds), *Territorial Cohesion in Rural Europe: The Relational Turn in Rural Development*, pp. 150-172. Routledge.
- Martin-Ortega, J., **Skuras, D.**, Perni, A., Holen, S., **Psaltopoulos, D.** (2014). The Disproportionality Principle in the WFD: How to Actually Apply It. Thomas Bournaris, Julio Berbel, Basil Manos, Davide Viaggi (eds), *Economics of Water Management in Agriculture*, pp.214- Science Publishers: Enfield, New Hampshire, USA.

Θ: Ανακοινώσεις σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια με κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά

- Goulas E., **Zervoyianni, A.** (2014). Do Active Labour-Market Programs Enhance Economic Growth? Presented at the *2014 Annual International Conference of the European Economics & Finance Society (EEFS 2014)*, June 12-15, Thessaloniki, Greece
- Goulas E., **Zervoyianni, A.** (2014). Labour-Market Training and Economic Growth: Evidence from a Panel of 27 Countries. Presented at the *2014 International Conference on Applied Business & Economics (ICABE 2014)*, October 23-25, Delphi, Greece
- Manganari, E., **Dimara, E.** (2014). Hotel Websites and Consumer Behaviour: The Antecedents of Consumers' Purchase Intentions, 14th International Marketing Trends Conference, 24-25 January, Venice.
- **Psaltopoulos, D.** (2014). The Role of Agri-environmental Measures in Achieving WFD Compliance, *Water Lives: New Scientific Horizons for Biodiversity and Water Policy*, Brussels, January 29-30.
- **Psaltopoulos, D.** (2014). Pros and Cons of Disaggregated Impacts on Production, Presentation in *iMAP CAP Topic Day, DG AGRI and IPTS/JRC Seminar*, Seville, 12 March 2014.
- **Psaltopoulos, D.** (2014). The CAP 2014-2020, Workshop on "European Rural Governance and Greek Agriculture, *European Centre of Excellence Jean Monnet, University of Athens*, Athens, 27 November.
- Theotokis, A., Manganari, E., **Dimara, E.** (2014). The Role of Default Policies in Engaging Customers to Co-create Green Services, 3rd Annual Conference on Positive Marketing, 3-4 April, N. York.

2015 - ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΟ ΕΡΓΟ

A: Βιβλία / Μονογραφίες

- **Αργυρός, Γ.** (2015). *Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Εσωτερικής Αγοράς: Οι Θεμελιώδεις Οικονομικές Ελευθερίες*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, ISBN978-960-603-181-6.
- **Βενέτης, Ι.** (2015). *Εισαγωγή στην Οικονομετρία*. Εκδόσεις Γκότσης, ISBN:978-960-9427-517, 2015 (2η Έκδοση).
- **Γιαννακόπουλος, Ν.** , **Ντεμούσης, Μ.** (2015). *Οικονομική της Εκπαίδευσης*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, ISBN978-960-603-336-0.
- **Κουνετάς, Κ.**, Χατζησταμούλου, Ν. (2015). *Εισαγωγή στην Επιχειρησιακή Έρευνα και στον Γραμμικό Προγραμματισμό. Λύσεις Προβλημάτων με το Πρόγραμμα R*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, ISBN978-960-603-301-8

B: Εργασίες σε Επιστημονικά Περιοδικά με Κριτές

- Chatzikonstanti V., **Venetis I.A.** (2015). Long Memory in Long-range Series: Do Structural Breaks Matter? *Journal of Empirical Finance*, 33, 104-113
- **Daouli, J.**, **Demoussis, M.**, **Giannakopoulos, N.**, Lampropoulou, N. (2015). The Ins and Outs of Greek Unemployment in the current Economic Crisis, *South Eastern Europe Journal of Economics*, 2, 177-196.
- Drakos, K., **Giannakopoulos, N.**, Konstantinou, P.T. (2015). Investigating Persistence in the US Mutual Fund Market: A Mobility Approach, *Review of Economic Analysis*, 7, 54-83

- Giannakis, E., Efstratoglou, S., **Psaltopoulos, D.** (2015). Modelling the Impacts of Alternative CAP Scenarios through a System Dynamics Approach, *Agricultural Economics Review*, 15, 48-67.
- Gkypali, A., **Tsekouras, K.** (2015). Productive Performance Based on R&D Activities of Low-tech Firms: An Antecedent of the Decision to Export?" *Economics of Innovation and New Technology*, 24, 801-828.
- Gkypali A., Rafailides, A., **Tsekouras, K.** (2015). Innovation and Export Performance: Do Young and Mature Innovative Firms Differ?.*Eurasia Business Review*, 5, 395-415.
- Goulas, E., **Zervoyianni, A.** (2015). Economic Growth and Crime: Is There an Asymmetric Relationship?. *Economic Modelling*, 49, 286-295.
- **Kounetas, K.** (2015). Heterogeneous Technologies, Strategic Groups and Environmental Efficiency Technology Gaps for European Countries, *Energy Policy*, 83, 277-287
- **Tsekouras, K.**, Chatzistamoulou, N., **Kounetas, K.**, Broadstock, D. (2015). Spillovers, Path Dependence and the Productive Performance of European Transportation Sectors in the Presence of Technology Heterogeneity, *Technological Forecasting and Social Change*, doi:10.1016/j.techfore. 2015.09.008.
- Manganari, E., **Dimara, E.**, Theotokis, A. (2015). Greening of the Lodging Industry: Current Status, Trends and Perspectives for Green Value, *Current Issues in Tourism*, 19, 223-242
- Martin-Ortega, J., Perni, A., Jackson-Blake, L., Balana, B., Mckee, A., Dunn, S., Heliwell, R., **Psaltopoulos, D.**, **Skuras, D.**, Cooksley, S., Slee, B. (2015). A Transdisciplinary Approach to the Economic Analysis of the European Water Framework Directive, *Ecological Economics*, 116, 34-45.
- Manolopoulou, E., Kotsiantis, S., **Tzelepis, D.** (2015). Application of Association and Decision Rules on Intellectual Capital, *Knowledge Management & Research & Practice*, 13,225-234.
- Siakoulis, V.G., **Venetis, I.A.** (2015). On Inter-Arrival Times of Bond Market Extreme Events: An Application to Seven European Markets, *Journal of Economics and Finance*, 39, 717-741.
- Stavropoulos, S., Burger, M. J., **Skuras, D.** (2015). Data Sparseness and Variance in Accounting Profitability. *Organizational Research Methods*, 18, 656-678.
- Stavropoulos, S., **Skuras, D.** (2015). Firm Profitability and Agglomeration Economies: An Elusive Relationship. *Tijdschrift Voor Economische en Sociale Geografie*, online publication date: 13-Jan-2015.
- Tsiliki, G, Karacapilidis, N., Christodoulou, S., **Tzagarakis, M.** (2015). Collaborative Mining and Interpretation of Large-Scale Data for Biomedical Research Insights. PLoS ONE 9, e108600, DOI: 10.1371/journal.pone. 0108600.
- Tsiliki, G., Kossida, S., Friesen, N., Rüping, C., **Tzagarakis, M.**, Karacapilidis, N. (2015). A Data Mining-based Approach for Collaborative Analysis of Biomedical Data, *International Journal on Artificial Intelligence Tools*, 23, 1460010.
- **Tzagarakis, M.**, Karacapilidis, N. (2015). Using Semantic Types to Formalize and Augment Complex Argumentative Discourses, *Intelligent Decision Technologies Journal*, 8, 215-224.
- **Venetis I.A.**, Salamaliki P.K (2015). Unit Roots and Trend Breaks in the Greek Labor Market, *Journal of Economic Studies*, 42, 641-658.

A1: Εργασίες σε Πρακτικά Συνεδρίων με κριτές

- Lau, L., Dimitrova, V., Yang-Turner, F., **Tzagarakis M.**, Karacapilidis, N., Christodoulou, S. Understanding Collaborative Sensemaking Behaviour using Semantic Types in Interaction Data. In: R. Neves-Silva, G.A. Tsihrintzis, V. Uskov, R.J. Howlett and L.C. Jain (eds.), Smart Digital Futures 2014 – Proceedings of the 6th International Conference on Intelligent Decision Technologies (IDT 2015), Chania, Greece, June 18-20, 2014, IOS Press BV, Amsterdam, Netherlands, Frontiers in Artificial Intelligence and Applications, Vol. 262, pp. 190-199.
- Manolopoulou E.,**Tzelepis D.** (2015). Intangibles and Financial Performance: Evidence from Greek manufacturing Firms. 11th Interdisciplinary Workshop on Intangibles, Intellectual Capital and Extra-Financial Information, Athens, Greece, September 17-18.
- Manolopoulou E.,**Tzelepis, D.** (2015). R&D and Skills: Evidence from the Greek Manufacturing Sector. World Conference on Technology, Innovation and Entrepreneurship, Istanbul University, Procedia - Social and Behavioral Sciences.
- Χατζησταμούλου, Ν., **Τσεκούρας, Κ.**, **Κουνετάς, Κ.** (2015). Παραγωγική Απόδοση, Τεχνολογική Ετερογένεια και Ιεραρχίες: Προς ένα ενιαίο πλαίσιο, http://envecon.econ.uth.gr/main/sites/default/files/proceedings_3rd_envecon_conference_0.pdf, σελ. 226-236

- **Tzagarakis, M.**, Christodoulou, S., Karacapilidis, N. (2015). Alleviating Cognitive Overload in Collaboration Support Systems. In: R. Neves-Silva, G.A. Tsihrintzis, V. Uskov, R.J. Howlett and L.C. Jain (eds.), *Smart Digital Futures - Proceedings of the 6th International Conference on Intelligent Decision Technologies (IDT 2015)*, Chania, Greece, June 18-20, 2014, IOS Press BV, Amsterdam, Netherlands, *Frontiers in Artificial Intelligence and Applications*, Vol. 262, pp. 172-181.

Δ2: Εργασίες σε Πρακτικά Συνεδρίων χωρίς κριτές

- **Daouli, J., Demoussis, M., Giannakopoulos, N.,** Laliotis, I. (2015). Wage Adjustments in Greek Collective Bargaining Agreements during the Crisis. 2nd Workshop of the Greek Labour Market Research Network (GLMRN), *The State of the Greek Labour Market*, January 30, 2015, London School of Economics, United Kingdom.

ΣΤ: Κεφάλαια σε Συλλογικούς Τόμους

- **Psaltopoulos, D., Skuras, D.** (2015). Social Accounting Analysis. In: Karlsson, C., Andersson, M. and Norman, T. (eds.), *Handbook of Research Methods and Applications in Economic Geography*, Edward Elgar, Cheltenham, pp. 193-210.

Θ: Ανακοινώσεις σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια με κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά

- **Psaltopoulos, D., Skuras, D.** (2015). Social Accounting Analysis. In: Karlsson, C., Andersson, M. and Norman, T. (eds.), *Handbook of Research Methods and Applications in Economic Geography*, Edward Elgar, Cheltenham, pp. 193-210.
- **Dimara, E.,** Manganari, E., **Skuras, D.** (2015). Consumers' Willingness to Pay Premium for Green Hotels: Fact or Fad? 15th International Marketing-Trends Conference, 24-25 January, Paris.
- Manganari, E., **Dimara, E., Tzagarakis, M.** (2015). The Effect of On-line Reviews in the Hotel Industry: The Role of Emoticons, ICBTS Conference, 13-15 April, Paris.
- Gkypali, A., Rafailidis, A., **Tsekouras, K.** (2015) 'Innovation and Export performance: do young and old innovative firms differ?' research paper presented in R&D Management Conference (23-26/06/2015), Pisa, Italy.
- Gkypali, A. Filiou, D., **Tsekouras, K.** (2015). 'R&D collaborations: to diversify or not?'. Paper presented at CCW2015, Nice, France, 1-3 July.
- Gkypali, A. Filiou, D., **Tsekouras, K.** (2015). R&D collaborations: to diversify or not? Paper presented at the Annual Meeting of the Academy of Management: August 5-9, Anaheim, California US.
- Goulas E., **Zervoyianni, A.** (2015). IMF-lending Programs and Suicides – Is There a Relationship? Presented at the *2015 International Conference on Applied Business & Economics (ICABE 2015)*, November 12-14, University of Piraeus, Greece.
- **Skuras, D., Psaltopoulos, D.** (2015). Measuring the Macro-economic Impact of Agricultural Investment, *MED-SEC Workshop - Investment and Financing along the Agro-Food Value Chain for Food Security and Sustainability*, Athens, 20-22 May.

2016 - ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΟ ΕΡΓΟ

Α: Βιβλία / Μονογραφίες

- **Αργυρός Γ.** (2016). *Εμπορικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα, ISBN 9789603591269, υπό έκδοση.
- Diakosavvas, D., **Psaltopoulos, D., Skuras, D.,** Wesseler, J.H. (2016). *Farm Management Practices to Foster Green Growth*, OECD Green Growth Studies, Publisher: OECD, Paris.
- Κορρές, Γ., **Κουρλιούρος, Η.,** Τσομπάνογλου, Γ. (επιμ.) (2016). *Χωρική & Τοπική Κοινωνικο-Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία, Μέθοδοι και Στρατηγικές*, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.
- Λιανός, Θ. , **Νταούλη, Ι.** (2016). *Οικονομική της Εργασίας*, Εκδόσεις Μπένου, 3^η Έκδοση, Αθήνα, υπό έκδοση.

- Πατρόνης, Β. (2016). *Ελληνική Οικονομική Ιστορία*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ), Αθήνα.

B: Εργασίες σε Επιστημονικά Περιοδικά με Κριτές

- Daouli, J.J., Demoussis, M., Giannakopoulos, N., Laliotis, I. (2016). The 2011 Industrial Relations Reform and Nominal Wage Adjustments in Greece. *Journal of Labor Research*, 37, 460–483.
- Gkypali, A., Kokkinos, V., Bouras, C., Tsekouras, K. (2016). Science Parks and Regional Innovation Performance in Fiscal-austerity era: Less is More?, *Small Business Economics*, 47, 313-330.
- Goulas, E., Zervoyianni, A. (2016). IMF-lending Programs and Suicide Mortality. *Social Science and Medicine*, 153, 44-53.
- Manganari, E., Dimara, E., Theotokis, A. (2016). Greening the Lodging Industry: Current Status, Trends and Perspectives for Green Value. *Current Issues in Tourism*, 19, 223-242.
- Mitropoulos, P., Kounetas, K., Mitropoulos, I., (2016). Factors affecting primary health care centers' economic and production efficiency. *Annals of Operational Research*, 247, 807–822
- Mourelatos, E., Tzagarakis, M. (2016). Investigating Factors Influencing the Quality of Crowdsourced Work under Different Incentives: Some Empirical Results. *International Journal of Innovation in the Digital Economy*, 7, 15-31.
- Mourelatos, E., Tzagarakis, M., Dimara, E. (2016). A Review of Online Crowdsourcing Platforms. *South-Eastern Europe Journal of Economics*, 14, 59-73.
- Polymenis, A. (2016). The multivariate central limit theorem and its relationship with univariate statistics, *International Journal of Advanced Mathematics & Statistics*, 2, 64-67.
- Stavropoulos, S., Skuras, D. (2016). Firm Profitability and Agglomeration Economies: An Elusive Relationship, *Tijdschrift Voor Economische en Sociale Geografie*, 107, 66-80.
- Tsekouras, K., Chatzistamoulou, N., Broadstock, D., Kounetas, K. (2016). Technological Spillovers and Path dependence of European Transportation Productive Performance under Technology Heterogeneity. *Technological forecasting and Social Change*, 102, 261-274.
- Tyllianakis, E., Skuras, D. (2016). The income elasticity of Willingness-To-Pay (WTP) Revisited: A Meta-analysis of Studies for Restoring Good Ecological Status (GES) of Water Bodies under the Water Framework Directive (WFD), *Journal of Environmental Management*, 182, 531-541.

A: Εργασίες σε Πρακτικά Συνεδρίων με κριτές

- Assimakopoulos, D., Tzagarakis, M., Garofalakis, J. (2016). Need for Collective Decision When Divergent Thinking Arises in Collaborative Tasks of a Community of Practice, in Knowledge, Information and Creativity Support Systems: Recent Trends. *8th International Conference on Knowledge, Information, and Creativity Support Systems*, November 7-9, 2013, Kraków, Poland.
- Daouli, J., Demoussis, M., Giannakopoulos, N. (2016). The added worker effect of married women in Greece during the Great Depression. *30th Annual Conference of the European Society for Population Economics (ESPE)*, Berlin, Germany, June 15-18, 2016.
- Daouli, J., Demoussis, M., Giannakopoulos, N. (2016). The added worker effect of married women in Greece during the Great Depression. *31st Annual Congress of the European Economic Association*, Geneva, Switzerland, August 22-26, 2016.
- Δρακάκη, Ε., Κουρλιούρος, Η. (2016). Η διπλή ιστορία ανάπτυξης: Μία εναλλακτική θεώρηση του περιφερειακού προβλήματος στην Ελλάδα. *14^ο Τακτικό Επιστημονικό Συνέδριο του Ελληνικού Τμήματος της ERSA (ERSA-GR): Παραγωγική ανασυγκρότηση και περιφερειακή ανάπτυξη*, Αθήνα 2016.
- Δρακάκη, Ε., Κουρλιούρος, Η. (2016). Οικονομία, χώρος και πολιτική στην Ελλάδα: Μία ιστορική προσέγγιση και μαθήματα για το μέλλον. *14^ο Τακτικό Επιστημονικό Συνέδριο του Ελληνικού της ERSA (ERSA-GR): Παραγωγική ανασυγκρότηση και περιφερειακή ανάπτυξη*, Αθήνα 2016.
- Drakaki, E., Kourliouros, E. (2016). Interpreting the Regional Problem or Interpreting the crisis? A Critical Economic Geography perspective on uneven regional development in Greece. *1st International Conference in Contemporary Social Sciences, Crisis and the Social Sciences, New Challenges and Perspectives*, Department of Economics, University of Crete, Rethymno 2016.
- Mourelatos, E., Tzagarakis, M. (2016). Worker's Cognitive Abilities and Personality Traits as Predictors of Effective Task Performance in Crowdsourcing Tasks. *PQS 2016, 5th ISCA/DEGA Workshop on Perceptual Quality of Systems*, 112-116.

- **Skuras, D., Psaltopoulos, D.** (2016). Estimating Spatial Employment Impacts of the CAP through Social Accounting Analysis. *160th EAAE Seminar: Rural Jobs and the CAP*, Warsaw, December 1-2, Seminar Proceedings on CD-ROM.

ΣΤ: Κεφάλαια σε Συλλογικούς Τόμους

- **Αργυρός Γ., Κ. Δελούκα-Ιγγλέση** (2016). Η Μεταφορά της Έδρας των Εταιριών και η 14η Εταιρική Οδηγία. Στο: *Τιμητικός Τόμος Α. Γεωργακόπουλος*, Τράπεζα Ελλάδος, σελ. 117-141.
- Christodoulou, S., Karacapilidis, N., **Tzagarakis, M.** (2016). Exploiting Alternative Knowledge Visualizations and Reasoning Mechanisms to Enhance Collaborative Decision Making. In: *Intelligent Decision Technology Support in Practice*. In *Smart Innovation, Systems and Technologies*, Book series IST, Vol. 42, pp.89-106.
- Κορρές, Γ., **Κουρλιούρος, Η.**, Κοκκίνου, Α. (2016). Κρίση χρέους, κοινωνική συνοχή και ανάπτυξη: μια διερεύνηση της Ελληνικής οικονομίας. Στο: Κορρές, Γ., Κουρλιούρος, Η., Τσομπάνογλου, Γ. (επιμ.), *Χωρική και Τοπική Κοινωνικο-Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία, Μέθοδοι & Στρατηγικές*. Εκδόσεις Σταμούλη, σελ. 181-200.
- **Κουρλιούρος, Η.** (2016). Η μεταβιομηχανική-μεταφορντική ευρωπαϊκή πόλη και ο ρόλος του πολεοδομικού σχεδιασμού. Στο: Κορρές, Γ., Κουρλιούρος, Η., Τσομπάνογλου, Γ. (επιμ.), *Χωρική και Τοπική Κοινωνικο-Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία, Μέθοδοι & Στρατηγικές*, Εκδόσεις Σταμούλη, σελ. 53-100.
- **Κουρλιούρος, Η.** (2016). Τοπική ανάπτυξη και συνεργατικός σχεδιασμός: ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης. Στο: Κορρές, Γ., Κουρλιούρος, Η., Τσομπάνογλου, Γ. (επιμ.), *Χωρική και Τοπική Κοινωνικο-Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία, Μέθοδοι & Στρατηγικές*, Εκδόσεις Σταμούλη, σελ. 13-52.

Θ: Ανακοινώσεις σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια με κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά

- Anastasiou, A., **Zervoyianni, A.** (2016). EU Structural Funds: Do they Increase the Degree of Cyclical Synchronization in Europe?. Paper presented at the *IMAEF Conference*, Corfu, 29 June -1 July 2016.
- Anastasiou, A., **Zervoyianni, A.** (2016). EU Structural Funds and Synchronization of Macroeconomic Fluctuations. Paper presented at the *HUO - International Conference on Business & Economics*, Athens, 22-13 April 2016.
- **Psaltopoulos, D., Skuras, D., Tyllianakis, E.** (2016). Type I and Type II statistical errors on the design and implementation of agro-environmental policies: a study on Water Protection Actions. Paper presented at the *3rd Pan-Hellenic Scientific Conference on Natural Resource & Environmental Economics*, Volos, 30-31 October 2016.
- Wade, A., Skeffington, R., Erlandsson, M., **Skuras, D., Psaltopoulos, D.** (2016). The North-South divide in Europe: how the projected changes in water quality differ depending on climate and land management. Paper presented at the *European Geosciences Union General Assembly*, Vienna, 16-22 April 2016.

2017 – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΜΕ ΚΡΙΤΕΣ

- Chatzistamoulou, N., Diagourtas, G, **Kounetas, K.** (2017). Do Pollution Abatement Expenditures Lead to Higher Productivity Growth? Evidence from Greek Manufacturing Industries. *Environmental Economics and Policy Studies*, 19, 15-34.
- **Daouli, J.J., Demoussis, M., Giannakopoulos, N., Laliotis, I.** (2017). The Wage Curve Before and During the Greek Economic Crisis. *Empirical Economics*, 52, 59–77.
- **Demoussis M., Drakos K., Giannakopoulos, N.** (2017). The impact of sovereign ratings on Eurozone SMEs credit rationing. *Journal of Economic Studies*, Vol. 44, 745-764.
- **Dimara, E., Manganari, E., Skuras, D.** (2017). Don't Change my Towels please: Factors Influencing Participation in Towel Reuse Programs. *Tourism Management*, 59, 425-437.

- **Dimara, E.,** Manganari, E., **Skuras, D.** (2017). Survey Data on Factors Influencing Participation in Towel Reuse Programs. *Data in Brief*, 10, 26-29.
- Drakos K., **Giannakopoulos, N.** (2017). Self and Bank Credit Rationing: A Trivariate Probit with Double Selection. *Research in International Business and Finance*, in press.
- Goulas, E., **Zervoyianni, A.** (2017). Active Labour-Market Policies and Output Growth: Is There a Causal Relationship? *Economic Modelling*, in press.
- Manganari, E., **Dimara, E.** (2017). Enhancing the Impact of Online Hotel Reviews through the Use of Emoticons. *Behaviour & Information Technology*, 17, 1-13.
- Mourelatos, E., Frarakis, N., **Tzagarakis, M.** (2017). A Study on the Evolution of Crowdsourcing Websites. *European Journal of Social Sciences Education & Research*, Vol. 11, 29-40.
- **Polymenis, A.** (2017). Asymptotic relationship between sample mean and sample variance for autoregressive processes of order 1. *Journal of Statistical & Econometric Methods*, 6, 101-108.
- **Polymenis, A.** (2017). Modelling reliability: a practical application from industry". *International Journal of Statistics & Systems*, 2, 543-548.
- **Psaltopoulos, D.,** Wade, A. J., **Skuras, D.,** Kernan, M., Tyllianakis, E., Erlandsson, M. (2017). False Positive and False Negative Errors in the Design and Implementation of Agri-environmental Policies: A Case Study on Water Quality and Agricultural Nutrients. *Science of The Total Environment*, 575, 1087-1099.
- **Tsekouras, K.,** Chatzistamoulou, N., **Kounetas, K.** (2017). Productive Performance, Technology Heterogeneity and Hierarchies: Who To Compare With Whom. *International Journal of Production Economics*, Vol. 193, 465-478.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΠΡΟΤΥΠΟ ΔΕΙΓΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

ΜΕΛΩΝ ΔΕΠ - ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Email-----

Ακαδημαϊκό Έτος:2016-2017

Επώνυμο -----

Όνομα-----

Πατρώνυμο-----

Βαθμίδα-----

Σχολή – Τμήμα : Τμ. Οικονομικών Επιστημών

1.Στόχοι της ακαδημαϊκής μονάδας στην οποία ανήκετε (Τομέας, Εργαστήριο, Κλινική)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΕΡΕΥΝΑ

2.Στόχοι των μαθημάτων σας.

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ του ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ, του ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ και των ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ.

3. Συνεργασίες σας με κοινωνικούς φορείς (διαλέξεις, ομιλίες, κοινωνική προσφορά, προβολή του παραγόμενου έργου).

ΑΡΚΕΤΑ

4.Τρόπος αποτίμησης και βαθμολόγησης των γνώσεων που απέκτησαν οι φοιτητές/τριες στο μάθημά σας.

ΓΡΑΠΤΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ, ΠΡΟΟΔΟΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ,

ΕΡΓΑΣΙΕΣ/ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

5. Τρόπος αποτίμησης και βαθμολόγησης των δεξιοτήτων/ικανοτήτων που απέκτησαν οι φοιτητές/τριες στο μάθημά σας.

ΙΔΙΟ ΜΕ 4

6. Οι διαθέσιμες υποδομές για το ερευνητικό σας έργο πόσο ικανοποιητικές είναι ?

ΑΡΚΕΤΑ

7. Οι διαθέσιμες υποδομές για το εκπαιδευτικό σας έργο πόσο ικανοποιητικές είναι ?

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΑ ΚΤΙΡΙΑ

8. Διαθέτετε επαρκές βοηθητικό και επικουρικό προσωπικό για τη διεξαγωγή του διδακτικού σας έργου ?

ΛΙΓΟ

9. Διαθέτετε επαρκές βοηθητικό και επικουρικό προσωπικό για τη διεξαγωγή έρευνας ?

ΛΙΓΟ

10. Οι προπτυχιακοί φοιτητές/τριες συμμετέχουν ενεργητικά στις παραδόσεις των μαθημάτων σας ?

ΑΡΚΕΤΑ

11. Οι προπτυχιακοί φοιτητές/τριες ενδιαφέρονται για να εμβαθύνουν στο περιεχόμενο των μαθημάτων σας?

ΠΟΛΥ

12. Οι προπτυχιακοί φοιτητές/τριες επιζητούν να έρθουν σε επαφή μαζί σας για επιστημονικά θέματα που αφορούν στα μαθήματά σας ?

ΠΟΛΥ

13. Προωθείτε τη χρήση Τεχνολογίας Πληροφορικής & Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους προπτυχιακούς φοιτητές/τριες στο πλαίσιο των μαθημάτων σας ?

ΠΟΛΥ

14. Ενθαρρύνετε τους προπτυχιακούς φοιτητές/τριες να αναζητούν σχετική βιβλιογραφία σε βιβλιοθήκες στο διαδίκτυο, σε e-classes ?

ΠΟΛΥ

15. Ενημερώνετε συστηματικά τους προπτυχιακούς φοιτητές/τριες για το περιεχόμενο και τους στόχους των μαθημάτων σας ?

ΠΟΛΥ

16. Ενημερώνετε συστηματικά τους προπτυχιακούς φοιτητές/τριες για το χρόνο που απαιτεί η μελέτη του παρεχόμενου εκπαιδευτικού υλικού (συγγράμματα ή και σημειώσεων) ?

ΠΟΛΥ

17. Οι προπτυχιακοί φοιτητές/τριες σας κάνουν εργαστηριακές ασκήσεις ή σχέδια δράσης ή μελέτες περίπτωσης ή ομαδικές δραστηριότητες ή συμμετέχουν σε έρευνες ?

ΑΡΚΕΤΑ

18. Αν ναι σε ποιο βαθμό εσείς κρίνετε τη συμμετοχή τους ικανοποιητική ?

ΑΡΚΕΤΑ

19. Ποια είναι η κλίμακα επιτυχούς βαθμολογίας στα μαθήματά σας ?

ΠΕΡΙΠΟΥ 60%

20. Ποιές βελτιώσεις προτείνετε στη λειτουργία του Τμήματός σας και του Πανεπιστημίου ?

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΜΕΛΗ ΔΕΠ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟ ΕΡΓΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

21. Σχόλια - Παρατηρήσεις.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΩΝ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ**

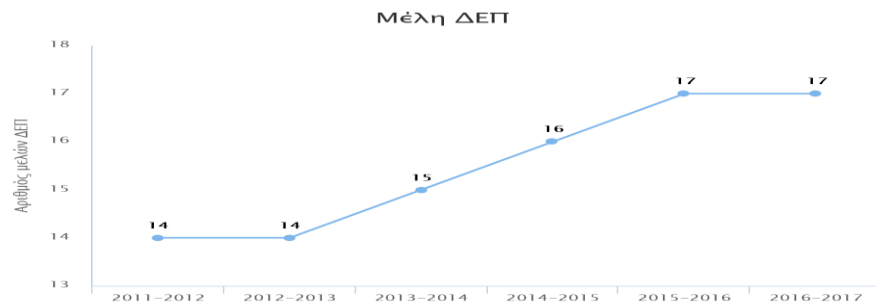

	Παραιτήσεις										
Λέκτορες	Σύνολο ⁽²⁾	1	1	1	1	1	1	3			
	Νέες Προσλήψεις				1	1		1			
	Συνταξιοδοτήσεις										
Μέλη ΕΕΔΙΠ	Παραιτήσεις					1	2				
	Σύνολο	1	1	1							
Διδάσκοντες επί συμβάσει	Σύνολο	6	2					3	3	10	
Τεχνικό Προσωπικό Εργαστηρίων	Σύνολο	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Διοικητικό Προσωπικό	Σύνολο	4	4	4	4	3	5	6			
Επιστημονικοί Συνεργάτες	Σύνολο										

* (Διδάσκοντες επί συμβάσει): Αναφέρεται σε αριθμό συμβάσεων – όχι διδασκόντων (π.χ. αν ένας διδάσκων έχει δύο συμβάσεις, χειμερινή και εαρινή, τότε μετρώνται δύο συμβάσεις).

⁽¹⁾ μόνο από το Μάρτιο του 2016.

⁽²⁾ άδεια άνευ αποδοχών από το εαρινό εξάμηνο του ακ.έτους 2014-2015.

Σημείωση: (α) Λέκτορες – 1 Μέλος ΔΕΠ μη ενεργό, με άδεια άνευ αποδοχών από το εαρινό εξάμηνο του ακ.έτους 2014-2015.

(β) Καθηγητές – 1 Μέλος ΔΕΠ με μετακίνηση από το Παν.Αιγαίου μόνο από το Μάρτιο του 2016.

Πίνακας 2. Εξέλιξη του συνόλου των εγγεγραμμένων φοιτητών του Τμήματος σε όλα τα έτη σπουδών

	2016-2017	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Προπτυχιακοί	1858	1890	1881	1815	1687	1459
Μεταπτυχιακοί (ΜΔΕ)	36	35	0	0	0	0
Διδακτορικοί	17	16	20	25	24	24

Πίνακας 3. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχόμενων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος

	2016-2017	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Εισαγωγικές Εξετάσεις	246	265	384	283	237	235
Μετεγγραφές (εισροές προς το Τμήμα)	38	20	40	16	1	13
Μετεγγραφές (εκροές προς άλλα Τμήματα)	55	75	61	11	0	
Κατατακτήριες εξετάσεις (πτυχιούχοι ΑΕΙ/ΤΕΙ)	2	7	2	3	14	22
Άλλες Κατηγορίες	7	7	4	5	37	11
Σύνολο	238	224	369	296	289	281
Αλλοδαποί φοιτητές (εκτός προγραμμάτων ανταλλαγών)	0	1	6	9	11	9

Πίνακας 4. Εξέλιξη του αριθμού των θέσεων και των αποφοίτων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ)

Κατηγορία ΠΜΣ: ΠΜΣ Τμήματος

Τίτλος ΠΜΣ: Εφαρμοσμένη Οικονομική και Ανάλυση Δεδομένων

Κανονική διάρκεια σπουδών (μήνες): 12

Κατάσταση Μεταπτυχιακού: Ενεργό

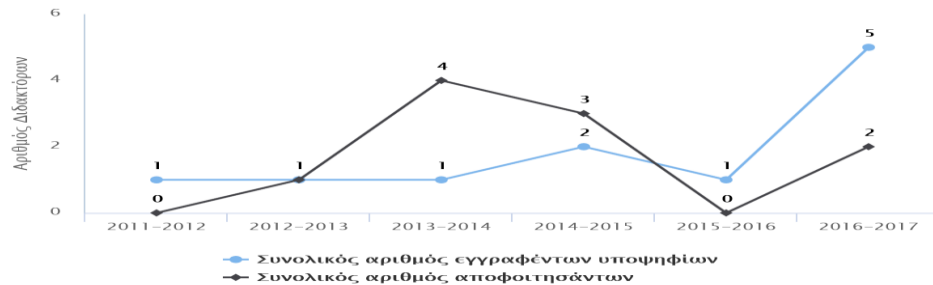
	2016-2017	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Συνολικός αριθμός Αιτήσεων (α+β)	57	73				
(α) Πτυχιούχοι του Τμήματος	22	38				
(β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων	35	35				
Συνολικός αριθμός προσφερόμενων θέσεων	38	38				
Συνολικός αριθμός εγγραφέντων	36	37				
Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων	37	0				
Αλλοδαποί φοιτητές (εκτός προγραμμάτων ανταλλαγών)	0	0				

Πίνακας 5. Εξέλιξη του αριθμού των θέσεων και των αποφοίτων του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών

	2016-2017	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012
Συνολικός αριθμός Αιτήσεων (α+β)	5	1	2	1	1	1
(α) Πτυχιούχοι του Τμήματος	1	0	0	1	1	1
(β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων	4	1	2		0	
Συνολικός αριθμός προσφερόμενων θέσεων						
Συνολικός αριθμός εγγραφέντων υποψηφίων	5	1	2	1	1	1
Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων	2	0	3	4	1	
Μέση διάρκεια σπουδών αποφοίτων (πχ. 4.50)	6.50		5.50	5.00	4.00	

Επεξήγηση: Απόφοιτοι = Αριθμός Διδακτόρων που ανακηρύχθηκαν στο έτος που αφορά η στήλη.

Εξέλιξη του αριθμού των εγγραφέντων υποψηφίων και των αποφοίτων Διδακτόρων

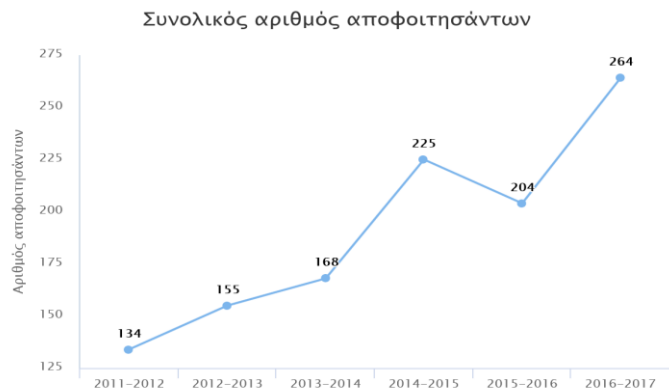

Πίνακας 6. Κατανομή βαθμολογίας και μέσος βαθμός πτυχίου των αποφοίτων του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Έτος	Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων	Κατανομή Βαθμών (αριθμός φοιτητών και % επί του συνόλου των αποφοιτησάντων)								Μέσος όρος Βαθμολογίας (στο σύνολο των αποφοίτων) (πχ. 8.75)
		5.0-5.9		6.0-6.9		7.0-8.4		8.5-10.0		
		Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	
2011-2012	134	27	20.15%	84	62.69%	23	17.16%		0%	6.56
2012-2013	155	36	23.23%	90	58.06%	28	18.06%	1	0.65%	6.00
2013-2014	168	50	29.76%	93	55.36%	24	14.29%	1	0.6%	6.36
2014-2015	225	64	28.44%	138	61.33%	22	9.78%	1	0.44%	6.31
2015-2016	204	49	24.02%	116	56.86%	38	18.63%	1	0.49%	6.34
2016-2017	264	61	23.11%	159	60.23%	42	15.91%	2	0.76%	6.00
Σύνολο	1150	287		680		177		6		

Επεξήγηση: Κάθε στήλη περιέχει τον αριθμό των φοιτητών που έλαβαν την αντίστοιχη βαθμολογία και το ποσοστό που αυτοί εκπροσωπούν επί του συνολικού αριθμού των αποφοιτησάντων το συγκεκριμένο έτος [π.χ. 26 (=15%)].

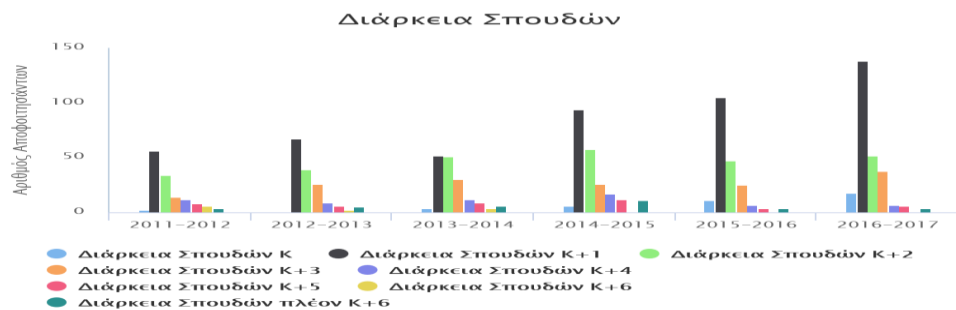
Πίνακας 7. Εξέλιξη του αριθμού των αποφοίτων του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών και διάρκεια σπουδών

Έτος	Αποφοιτήσαντες Διάρκεια Σπουδών (σε έτη)										Δεν έχουν αποφοιτήσει [2]	Σύνολο
	Διάρκεια Σπουδών Κ (Κανονική) σε έτη [1]	Διάρκεια Σπουδών Κ+1	Διάρκεια Σπουδών Κ+2	Διάρκεια Σπουδών Κ+3	Διάρκεια Σπουδών Κ+4	Διάρκεια Σπουδών Κ+5	Διάρκεια Σπουδών Κ+6	Διάρκεια Σπουδών Κ+6 πλέον Κ+6				
2011-2012	2	56	34	14	12	8	6	4	837	973		
2012-2013	1	67	39	26	9	6	2	5	888	1043		
2013-2014	4	52	51	30	12	9	4	6	971	1139		
2014-2015	6	94	58	26	17	12	1	11	998	1223		
2015-2016	11	105	47	25	7	4	1	4	1042	1246		
2016-2017	18	138	52	38	7	6	1	4	1067	1331		

1. Όπου Κ = Κανονική διάρκεια σπουδών (σε έτη) στο Τμήμα (π.χ. αν η κανονική διάρκεια σπουδών είναι 4 έτη, τότε Κ=4 έτη, Κ+1=5 έτη, Κ+2=6 έτη, ..., Κ+6=10 έτη) π.χ 60= Αναγράφεται ο αριθμός των εγγεγραμμένων 4ετών φοιτητών του 2011-12, οι οποίοι αποφοίτησαν το ακαδ. έτος 2011-12 (Βάσει των εξεταστικών περιόδων που διενεργήθηκαν εντός του ακαδ. έτους (1.9.11-31.8.12) 15, 5, 4, κ.ο.κ= Αναγράφονται οι αντίστοιχοι αριθμοί των εγγεγραμμένων επί πτυχίω φοιτητών του 2011-12 (όπου 15=μόνο στο 1ο πτυχίο, 5= μόνο στο 2ο πτυχίο, 4= μόνο στο 3ο πτυχίο κλπ), οι οποίοι αποφοίτησαν το ακαδ. έτος 2011-12 (Βάσει των εξεταστικών περιόδων που διενεργήθηκαν εντός του ακαδ. έτους (1.9.11-31.8.12) συμπεριλαμβανομένης της επαναληπτικής εξεταστικής Σεπτεμβρίου 2011).

2. Αναγράφεται ο συνολικός αριθμός των λοιπών εγγεγραμμένων φοιτητών, οι οποίοι θα μπορούσαν να αποφοιτήσουν (εν δυνάμει πτυχιούχου) το έτος αυτό και δεν αποφοίτησαν (π.χ αν η κανονική διάρκεια σπουδών είναι 4 έτη, τότε αυτοί που κατά το αναφερόμενο ακαδ. έτος είναι εγγεγραμμένοι στο 4ο έτος και πέρα από αυτό), π.χ 190= Αναγράφεται ο συνολικός αριθμός των εγγεγραμμένων 4ετών και επί πτυχίω φοιτητών του ακαδ. έτους 2011-12 που δεν αποφοίτησαν το ακαδ. έτος 2011-12.

3. Σύνολο: Αναγράφεται το άθροισμα όλων των πτυχιούχων και των εν δυνάμει πτυχιούχων του έτους αυτού (δηλαδή, το άθροισμα όλων των στηλών Κ, Κ+1, Κ+2, ..., Δεν έχουν αποφοιτήσει)

Πίνακας 8. Επαγγελματική ένταξη των αποφοίτων του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Έτος	Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων	Χρονικό διάστημα επαγγελματικής ένταξης μετά την αποφοίτηση (μήνες)[1]			
		Μετά από 6 μήνες	Μετά από 12 μήνες	Μετά από 24 μήνες	Μη ενταχθέντες - συνέχεια σπουδών
2011-2012					
2012-2013	0	0	0	0	0
2013-2014	0	0	0	0	0
2014-2015	0	0	0	0	0
2015-2016	0	0	0	0	0
2016-2017	0	0	0	0	0
Σύνολο					

[1] Οι στήλες συμπληρώνονται με το πλήθος των αποφοίτων του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, των οποίων η επαγγελματική ένταξη πραγματοποιήθηκε εντός του αντίστοιχου χρονικού διαστήματος μετά την αποφοίτησή τους.

Πίνακας 9. Συμμετοχή σε Διαпанεπιστημιακά ή Διατμηματικά Προγράμματα Προπτυχιακών Σπουδών

		2016-2017	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012	Σύνολο
Φοιτητές του Τμήματος που φοίτησαν σε άλλο ΑΕΙ ή σε άλλο Τμήμα	Εσωτερικού							
	Εξωτερικού	7	12	10	8			37
Επισκέπτες φοιτητές άλλων ΑΕΙ ή Τμημάτων στο Τμήμα	Εσωτερικού							
	Εξωτερικού	6	7	6	5	2	5	31
Μέλη ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος που δίδαξαν σε άλλο ΑΕΙ ή σε άλλο Τμήμα	Εσωτερικού	6	6	10	9	8	2	41
	Εξωτερικού	2						2
Μέλη ακαδημαϊκού προσωπικού άλλων ΑΕΙ ή Τμημάτων που δίδαξαν στο Τμήμα	Εσωτερικού			3	3	3	3	12
	Εξωτερικού							
Σύνολο		21	25	29	25	13	10	123

* Έτος: Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Πίνακας 10. Επαγγελματική ένταξη των αποφοίτων των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών

Έτος	Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων	Χρονικό διάστημα επαγγελματικής ένταξης μετά την αποφοίτηση (μήνες)[1]			
		Μετά από 6 μήνες	Μετά από 12 μήνες	Μετά από 24 μήνες	Μη ενταχθέντες - συνέχεια σπουδών
2011-2012					
2012-2013	0	0	0	0	0
2013-2014	0	0	0	0	0
2014-2015	0	0	0	0	0
2015-2016	0	0	0	0	0
2016-2017	0	0	0	0	0
Σύνολο					

[1] Οι στήλες συμπληρώνονται με το πλήθος των αποφοίτων ΠΜΣ, των οποίων η επαγγελματική ένταξη πραγματοποιήθηκε εντός του αντίστοιχου χρονικού διαστήματος μετά την αποφοίτησή τους.

Πίνακας 11. Συμμετοχή σε Διαπανεπιστημιακά ή Διατμηματικά Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών

			2016-2017	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2012-2013	2011-2012	Σύνολο
Φοιτητές του Τμήματος που φοίτησαν σε άλλο ΑΕΙ ή σε άλλο Τμήμα	Εσωτερικού		0	0	0	0	0		
	Εξωτερικού	Ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών	0	0	0	0	0		
		Άλλα	0	0	1	0	0		1
Επισκέπτες φοιτητές άλλων ΑΕΙ ή Τμημάτων στο Τμήμα	Εσωτερικού		0	0	0	0			
	Εξωτερικού	Ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών	0	0	0	0			
		Άλλα	0	0	0	0			
Μέλη ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος που δίδαξαν σε άλλο ΑΕΙ ή σε άλλο Τμήμα	Εσωτερικού		3	3	2	0	0	1	9
	Εξωτερικού	Ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών	2	0	0	0	0		2
		Άλλα	0	0	0	0	0		
Μέλη ακαδημαϊκού προσωπικού άλλων ΑΕΙ ή Τμημάτων που δίδαξαν στο Τμήμα	Εσωτερικού		1	1	0	0			2
	Εξωτερικού	Ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών	0	0	0	0			
		Άλλα	0	0	0	0			
Σύνολο			6	4	3	0	0	1	14

Πίνακας 12.1. Μαθήματα Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Ακαδημαϊκό Έτος: 2016-2017

ΙΑΑ	ΜΜ	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία Μαθήματος	Τύπος Μαθήματος	Ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα (min)	Εξάμηνο	Τυχόν Προσπαιτούμενα Μαθήματα	Ιστότοπος	Σελίδα οδηγού σπουδών
1	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ Ι	ECO_131	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	3ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1204	37
2	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ECO_330	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	6ο	Όχι	http://www.econ.upatras.gr/people/faculty/kontolaimou	48
3	Οικονομική Πολιτική	ECO_350	6	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	3	6ο	Όχι	http://www.econ.upatras.gr	45
4	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	ECO_153	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	3ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1288	38
5	ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	ECO_312	6	Υποχρεωτικό	Επιστ.	3	6ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1290	44,45

6	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΒΑΣΕΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	ECO_424	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Περιοχής Επιστ. Περιοχής	3	60	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1243	51
7	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ I	ECO_101N	8	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	4	10	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1253 , https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1271	33
8	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ II	ECO_102N	8	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	4	20	Όχι	http://www.econ.upatras.gr/people/faculty/psaltopoulos	42
9	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ MARKETING - MANAGEMENT	ECO_220	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	30	Όχι	http://www.econ.upatras.gr	38
10	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΥΣ Η/Υ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	ECO_150	6	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	3	10	Όχι	http://eclss.upatras.gr/courses/ECON1242	34
11	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ	ECO_230	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	60	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECO_230	48
12	ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ	ECO_340	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	50	Όχι	https://eclass.upatras.gr/people/faculty/patronis	39
13	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	ECO_352	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	60	Όχι	http://eclass.upatras.gr/courses/ECON1281	49
14	ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΑ	ECO_421	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	60	Όχι	http://www.econ.upatras.gr/people/faculty/venetis	51
15	ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ECO_430	6	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	3	70	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1221	36
16	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ II	ECO_132	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	40	Όχι	http://www.econ.upatras.gr/	46
17	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΓΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΥΣ I	ECO_111N	8	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	4	10	Όχι	http://eclass.upatras.gr/courses/ECON1240	33
18	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΓΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΥΣ II	ECO_112N	8	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	4	20	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1244	43
19	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	ECO_450	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	50	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECO450	41
20	ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ I	ECO_203	8	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	4	30	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1285	35
21	ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ II	ECO_204	8	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	4	40	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1235	44
22	ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ I	ECO_201	8	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	4	30	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1249 , https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1254 , https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1272	34
23	ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ II	ECO_202	8	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	4	40	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1255 , https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1250 , https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1293	43,44
24	ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΑ	ECO_320	6	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	3	50	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1202	35
25	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	ECO_240	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	40	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1213 https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1337	47
26	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ	ECO_130	6	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	3	20	Όχι	http://econ.upatras.gr/people/faculty/patronis	43
27	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ECO_410	6	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	3	70	Όχι	https://eclass.upatras.gr/people/faculty/psaltopoulos	37
28	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	ECO_401	6	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	3	80	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1217	45
29	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ECO_420	6	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	3	80	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1277	45
30	Οικονομική της Καινοτομίας και της Τεχνολογίας	ECO_441	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	50	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1220	40
31	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ECO_355	6	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	3	50	Όχι	http://www.econ.upatras.gr	35,36
32	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ECO_360	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	50	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1322	39
33	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	ECO_361	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	60	Όχι	http://eclass.upatras.gr/courses/ECON1214	49

34	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ Ι	ECO_121N	8	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	4	1ο	Όχι	http://eclss.upatras.gr/courses/ECON1263	34
35	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ	ECO_122N	8	Υποχρεωτικό	Επιστ. Περιοχής	4	2ο	Ναι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1255	43
36	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	ECO_332	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	6ο	Όχι	http://www.econ.upatras.gr	48,49
37	Εμπορικό Δίκαιο	ECO_152	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	4ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1289	46
38	Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση & Δίκαιο Ευρωπαϊκής Οικονομίας	ECO_151	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	5ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1287	39
39	Εργασιακές Σχέσεις	ECO_394	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	6ο	Όχι	http://eclass.upatras.gr/courses/ECON1286	47
40	Οικονομικά της Εκπαίδευσης	ECO_396	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	6ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1262	37,38
41	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ECO_154	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	3ο	Όχι	http://www.econ.upatras.gr/people/faculty/patronis	38
42	ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ	ECO_ε02	2	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Ανάπτυξης Δεξιοτήτων	3	4ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1268	46
43	Αγροτική Πολιτική	ECO_465	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	5ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1335	40,41
44	Οικονομικά της Ενέργειας	ECO_393	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	5ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1321	40
45	ΑΓΓΛΙΚΑ	ECO_1ε01	2	Υποχρεωτικό	Ανάπτυξης Δεξιοτήτων	3	3ο	Όχι	- https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1261	23
46	ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ	ECO_1ε03	2	Υποχρεωτικό	Ανάπτυξης Δεξιοτήτων	3	3ο	Όχι	-	-
47	ΡΩΣΙΚΑ	ECO_1ε05	2	Υποχρεωτικό	Ανάπτυξης Δεξιοτήτων	3	3ο	Όχι		
48	ΘΕΜΑΤΑ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ECO_241	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	4ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1315	47
49	Μεθοδολογία Έρευνας στην Οικονομική Επιστήμη	ECO_452	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	5ο	Όχι		41,42
50	Χρηματοοικονομική	ECO_322	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	5ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1344	42
51	Χρήμα και Τραπεζική	ECO_482	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	6ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1349	52
52	Διαχείριση Χαρτοφυλακίου	ECO_472	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	6ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1348	52
53	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ & ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	ECO-467	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	6ο	Όχι	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1338	51,52
54	ΠΡΟΣΟΜΕΙΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ	ECO DE_141	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	6ο	Όχι		54
55	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	ECO DE_225	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	5ο	Όχι		54
56	ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	ECO DE_102	6	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Επιστ. Περιοχής	3	5ο	Όχι		54

Πίνακας 12.2. Μαθήματα Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Ακαδημαϊκό Έτος: 2016-2017

ΑΑ	Εξάμηνο	Μάθημα	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων & Συνεργάτες	Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ), Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολυπληθ Βιβλιογραφία	Χρήση Εκπαιδευτικών Μέσων	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων	Περιγραφή Επάρκειας Εκπαιδευτικών Μέσων	Αριθμός φοιτητών που εγγεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους φοιτητές
1	3ο	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ Ι	ECO_131	Αν. Καθ. Τζελέπης Δημήτρης, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 3 β) Εργαστήριο, 1	Ναι	Ναι			599	337	216	47
2	6ο	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ECO_330	Μεταδιδάκτορες/Διδακτική Εμπειρία Δημακοπούλου Ανδριάνα, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι			207	134	75	31
3	6ο	Οικονομική Πολιτική	ECO_350	Ακαδημαϊκός Υπότροφος Βασιλειάδης Παναγιώτης Λαυρέντιος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι			542	355	240	16
4	3ο	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	ECO_153	Αν. Καθ. Αργυρός Γεώργιος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι			484	303	126	43
5	6ο	ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	ECO_312	Καθ. Ντεμούσης Μιχαήλ, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι			464	434	232	50
6	6ο	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΒΑΣΕΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	ECO_424	α) Επ. Καθ. Τζαγκαράκης Εμμανουήλ, Υπεύθυνος Διδάσκων β) Ε.Δι.Π. Δασκάλου Βικτωρία, Συνεργάτης	α) Διαλέξεις, 2 β) Εργαστήριο, 1	Ναι	Ναι			170	103	84	33
7	1ο	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ Ι	ECO_101N	Αν. Καθ. Γιαννακόπουλος Νικόλαος, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 4 β) Εργαστήριο, 2	Ναι	Ναι			616	459	252	49
8	2ο	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΙΙ	ECO_102N	Ακαδημαϊκός Υπότροφος Βασιλειάδης Παναγιώτης Λαυρέντιος, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 4 β) Εργαστήριο, 2	Ναι	Ναι			568	387	181	20
9	3ο	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ MARKETING - MANAGEMENT	ECO_220	Μεταδιδάκτορες/Διδακτική Εμπειρία Βασιλείου Ζ Κωνσταντίνος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι			501	333	153	17
10	1ο	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΥΣ Η/Υ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	ECO_150	α) Επ. Καθ. Τζαγκαράκης Εμμανουήλ, Υπεύθυνος Διδάσκων β) Ε.Δι.Π. Δασκάλου Βικτωρία, Συνεργάτης	Εργαστήριο, 4	Ναι	Ναι			412	237	184	123
11	6ο	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ	ECO_230	Αν. Καθ. Πατρώνης Βασίλειος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι			259	192	184	38
12	5ο	ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ	ECO_340	Αν. Καθ. Πατρώνης Βασίλειος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι			363	257	227	18
13	6ο	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	ECO_352	Επ. Καθ. Κουνέτας Κωνσταντίνος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι			107	30	18	10
14	6ο	ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΑ	ECO_421	Μεταδιδάκτορες/Διδακτική Εμπειρία Σαλαμαλίκη Παρασκευή, Υπεύθυνος Διδάσκων	Εργαστήριο, 3	Ναι	Ναι			66	51	31	29
15	7ο	ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ECO_430	Καθ. Σκούρας Δημήτριος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι			388	278	222	65
16	4ο	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΙΙ	ECO_132	Αν. Καθ. Τζελέπης Δημήτρης, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 3 β) Εργαστήριο, 1	Ναι	Ναι			567	294	214	28
17	1ο	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΓΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΥΣ Ι	ECO_111N	α) Αν. Καθ. Βενέτης Ιωάννης, Υπεύθυνος Διδάσκων β) Επ. Καθ. Κουνέτας Κωνσταντίνος, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 4 β) Εργαστήριο, 2	Ναι	Ναι			826	442	255	97
18	2ο	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΓΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΥΣ ΙΙ	ECO_112N	Αν. Καθ. Βενέτης Ιωάννης, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 4 β) Εργαστήριο, 2	Ναι	Ναι			897	511	267	63
19	5ο	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	ECO_450	Μεταδιδάκτορες/Διδακτική Εμπειρία Δόσχορης Μιχαήλ, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι			43	20	10	14
20	3ο	ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Ι	ECO_203	Αν. Καθ. Ζερβογιάννη Αθηνά, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 4 β) Εργαστήριο, 2	Ναι	Ναι			804	267	112	71
21	4ο	ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΙ	ECO_204	Αν. Καθ. Ζερβογιάννη Αθηνά, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 4 β) Εργαστήριο, 2	Ναι	Ναι			866	267	149	50
22	3ο	ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Ι	ECO_201	Καθ. Νταούλη-Ντεμούση Ιωάννα, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 4 β) Εργαστήριο, 2	Ναι	Ναι			627	632	250	84
23	4ο	ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΙ	ECO_202	Καθ. Νταούλη-Ντεμούση Ιωάννα, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 4 β) Εργαστήριο, 2	Ναι	Ναι			593	554	241	41
24	5ο	ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΑ	ECO_320	Αν. Καθ. Βενέτης Ιωάννης, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 3 β) Εργαστήριο, 1	Ναι	Ναι			763	336	240	35

25	4ο	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	ECO_240	Καθ. Κουρλιούρος Ηλίας, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	414	305	198	29
26	2ο	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ	ECO_130	Αν. Καθ. Πατρώνης Βασίλειος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	323	210	202	37
27	7ο	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ECO_410	Καθ. Κουρλιούρος Ηλίας, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	358	248	162	47
28	8ο	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	ECO_401	Επ. Καθ. Κουνέτας Κωνσταντίνος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	467	314	234	47
29	8ο	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ECO_420	Καθ. Νταούλη-Ντεμούση Ιωάννα, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	369	386	264	51
30	5ο	Οικονομική της Καινοτομίας και της Τεχνολογίας	ECO_441	Καθ. Κουρλιούρος Ηλίας, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	294	169	113	23
31	5ο	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ECO_355	Αν. Καθ. Τζελέπης Δημήτρης, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	444	279	168	22
32	5ο	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ECO_360	Καθ. Σκούρας Δημήτριος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	360	250	224	40
33	6ο	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	ECO_361	Καθ. Σκούρας Δημήτριος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	414	304	235	59
34	1ο	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ Ι	ECO_121N	Επ. Καθ. Πολυμένης Αθανάσιος, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 4 β) Εργαστήριο, 2	Ναι	Ναι	777	369	124	91
35	2ο	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ	ECO_122N	Επ. Καθ. Πολυμένης Αθανάσιος, Υπεύθυνος Διδάσκων	α) Διαλέξεις, 4 β) Εργαστήριο, 2	Ναι	Ναι	1065	519	194	76
36	6ο	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	ECO_332	Αν. Καθ. Τζελέπης Δημήτρης, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	264	159	63	12
37	4ο	Εμπορικό Δίκαιο	ECO_152	Αν. Καθ. Αργυρός Γεώργιος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	325	148	78	31
38	5ο	Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση & Δίκαιο Ευρωπαϊκής Οικονομίας	ECO_151	Αν. Καθ. Αργυρός Γεώργιος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	148	62	40	7
39	6ο	Εργασιακές Σχέσεις	ECO_394	Αν. Καθ. Αργυρός Γεώργιος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	220	125	94	21
40	6ο	Οικονομικά της Εκπαίδευσης	ECO_396	Αν. Καθ. Γιαννακόπουλος Νικόλαος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	199	126	103	25
41	3ο	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ECO_154	Αν. Καθ. Πατρώνης Βασίλειος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	99	18	18	
42	4ο	ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ	ECO_Ξ02	Ε.Ε.Π. Λοτσάρη-Γρουμπού Αλεξάνδρα, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	67	13	13	
43	5ο	Αγροτική Πολιτική	ECO_465	Καθ. Ντεμούσης Μιχαήλ, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	342	277	247	51
44	5ο	Οικονομικά της Ενέργειας	ECO_393	Επ. Καθ. Κουνέτας Κωνσταντίνος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	115	54	36	10
45	3ο	ΑΓΓΛΙΚΑ	ECO_1Ξ01	Ε.Ε.Π. Λοτσάρη-Γρουμπού Αλεξάνδρα, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Όχι	Ναι	63	17	15	
46	3ο	ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ	ECO_1Ξ03	Ε.Ε.Π. Σάββα Φρειδερίκη, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Όχι	Ναι				
47	3ο	ΡΩΣΙΚΑ	ECO_1Ξ05	Ε.Ε.Π. Ιωαννίδου Παρθένα, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Όχι	Ναι	1	0	0	
48	4ο	ΘΕΜΑΤΑ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ECO_241	α) Επ. Καθ. Τζαγκαράκης Εμμανουήλ, Υπεύθυνος Διδάσκων β) Ε.Δι.Π. Δασκάλου Βικτωρία, Συνεργάτης	Εργαστήριο, 3	Ναι	Ναι	286	195	188	29
49	5ο	Μεθοδολογία Έρευνας στην Οικονομική Επιστήμη	ECO_452	Μεταδιδάκτορες/Διαδοκτική Εμπειρία Κατσελίδης Ιωάννης, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	228	174	104	32
50	5ο	Χρηματοοικονομική	ECO_322	Ακαδημαϊκός Υπότροφος Καλλανδράνης Χρήστος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	441	323	89	57
51	6ο	Χρήμα και Τραπεζική	ECO_482	Ακαδημαϊκός Υπότροφος Καλλανδράνης Χρήστος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	118	68	34	23
52	6ο	Διαχείριση Χαρτοφυλακίου	ECO_472	Ακαδημαϊκός Υπότροφος Καλλανδράνης Χρήστος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	122	63	37	18
53	6ο	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ & ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	ECO_467	Καθ. Κουρλιούρος Ηλίας, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	236	189	137	6
54	6ο	ΠΡΟΣΟΜΕΙΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ	ECO DE_141	Αν. Καθ. Γιαννίκος Ιωάννης, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	8	3	3	
55	5ο	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	ECO DE_225	α) Αν. Καθ. Ανδρουλάκης Γεώργιος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	11	6	6	

56	5ο	ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	ECO DE_102	β) Αν. Καθ. Οικονομάκης Γεώργιος, Υπεύθυνος Διδάσκων Καθ. Μαρούδας Λεωνίδας, Υπεύθυνος Διδάσκων	Διαλέξεις, 3	Ναι	Ναι	26	19	19
----	----	------------------	------------	--	--------------	-----	-----	----	----	----

Πίνακας 13.1. Μαθήματα Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών

Ακαδημαϊκό Έτος: 2016-2017

Τίτλος ΠΜΣ: Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος Οικονομικών

ΑΑ	Μάθημα	Κωδικός Μαθήματος	Ιστότοπος	Σελίδα οδηγού σπουδών	Υπεύθυνος Διαδόσκων & Συνεργάτες	Κατηγορία Μαθήματος	Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ), Εργαστήριο (Ε)	Ακαδημαϊκό Εξάμηνο	Αριθμός φοιτητών που εγγεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους φοιτητές
1	Εφαρμοσμένη Μικρο-Οικονομετρία	BG0_AEDA_01	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1331		Αν. Καθ. Γιαννακόπουλος Νικόλαος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Υποχρεωτικό	α) Διαλέξεις β) Εργαστήριο	Χειμερινό	36	36	36	36
2	Εφαρμοσμένη Μάκρο-Οικονομετρία	BG0_AEDA_02	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1330		Αν. Καθ. Βενέτης Ιωάννης, Υπεύθυνος Διδάσκων	Υποχρεωτικό	α) Διαλέξεις β) Εργαστήριο	Χειμερινό	36	36	36	36
3	Διαχείριση Μεγάλων Δεδομένων	BG0_AEDA_03	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1332		Επ. Καθ. Τζαγκαράκης Εμμανουήλ, Υπεύθυνος Διδάσκων	Υποχρεωτικό	α) Διαλέξεις β) Εργαστήριο	Χειμερινό	36	36	36	36
4	Ειδικά Θέματα Οικονομικής των Επιχειρήσεων	BG0_AEDA_16	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1333		Επ. Καθ. Κουνέτας Κωνσταντίνος, Υπεύθυνος Διδάσκων	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Διαλέξεις	Χειμερινό	36	36	36	35
5	Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων	BG0_AEDA_04	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1339		Αν. Καθ. Τζελέπης Δημήτρης, Υπεύθυνος Διδάσκων	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Διαλέξεις	Εαρινό	36	36	36	31
6	Ειδικά Θέματα Χρηματοοικονομικής	BG0_AEDA_18	https://eclass.upatras.gr/courses/ECON1357		Αν. Καθ. Δράκος Κωνσταντίνος (ΟΠΑ), Υπεύθυνος Διδάσκων	Κατ' επιλογήν από πίνακα Μαθημάτων	Διαλέξεις	Εαρινό	36	36	36	35

Πίνακας 13.2. Μαθήματα Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών

Ακαδημαϊκό Έτος: 2016-2017

Τίτλος ΠΜΣ: Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος Οικονομικών

ΑΑ	Μάθημα	Κωδικός Μαθήματος	Ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Ώρες εργαστηρίου ή άσκησης	Πιστ. Μονάδες ECTS	Πρόσθετη Βιβλιογραφία	Εξάμηνο	Τυχόν Προσπαιτούμενα Μαθήματα	Χρήση Εκπαιδευτικών Μέσων	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων	Περιγραφή Επάρκειας Εκπαιδευτικών Μέσων
1	Εφαρμοσμένη Μικρο- Οικονομετρία	BG0_AEDA_01	3		8	Ναι	1ο	Όχι	Ναι	Ναι	
2	Εφαρμοσμένη Μάκρο- Οικονομετρία	BG0_AEDA_02	3		8	Ναι	1ο	Όχι	Ναι	Ναι	
3	Διαχείριση Μεγάλων Δεδομένων	BG0_AEDA_03	3		8	Ναι	1ο	Όχι	Ναι	Ναι	
4	Ειδικά Θέματα Οικονομικής των Επιχειρήσεων	BG0_AEDA_16	3		6	Ναι	1ο	Όχι	Ναι	Ναι	
5	Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων	BG0_AEDA_04	3		6	Ναι	2ο	Όχι	Ναι	Ναι	
6	Ειδικά Θέματα Χρηματοοικονομικής	BG0_AEDA_18	3		6	Ναι	2ο	Όχι	Ναι	Όχι	

Πίνακας 14. Κατανομή βαθμολογίας και μέσος βαθμός πτυχίου των αποφοίτων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών

Τίτλος ΠΜΣ: Εφαρμοσμένη Οικονομική και Ανάλυση Δεδομένων

Κατάσταση Μεταπτυχιακού: Ενεργό

Έτος	Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων	Κατανομή Βαθμών (αριθμός φοιτητών και % επί του συνόλου των αποφοιτησάντων)								Μέσος όρος Βαθμολογίας (στο σύνολο των αποφοίτων)
		5.0-5.9		6.0-6.9		7.0-8.4		8.5-10.0		
		Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	
2011-2012										
2012-2013										
2013-2014										
2014-2015										
2015-2016										
2016-2017	37	0	0%	1	2.7%	19	51.35%	17	45.95%	8.00
Σύνολο	37			1		19		17		

Επεξήγηση:

Σημειώστε σε κάθε στήλη τον αριθμό των φοιτητών που έλαβαν την αντίστοιχη βαθμολογία και το ποσοστό που αυτοί εκπροσωπούν επί του συνολικού αριθμού των αποφοιτησάντων το συγκεκριμένο έτος [π.χ. 6 (=5%)]. Προσοχή! Το άθροισμα κάθε έτους πρέπει να συμφωνεί με το άθροισμα των αποφοιτησάντων που δώσατε για το αντίστοιχο έτος στον Πίνακα 4.

Πίνακας 15. Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος (*)

	A	B	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Z	Η	Θ	Ι
2011	1	14		11		6		12	4	7
2012	5	8		9		2			9	
2013	2	20		9		2			32	
2014	3	16		5		3			7	
2015	5	22		8	1	2			9	
2016	6	15		13		5			6	
Σύνολο	22	95		55	1	20		12	67	7

(*) Τυχόν διαφορές με τον ηλεκτρονικό πίνακα οφείλονται σε λάθος καταχωρήσεις μελών ΔΕΠ στο ηλεκτρονικό απογραφικό

Επεξηγήσεις:

A = Βιβλία/μονογραφίες

B = Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές

Γ = Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές

Δ = Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές

E = Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές

ΣΤ = Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους

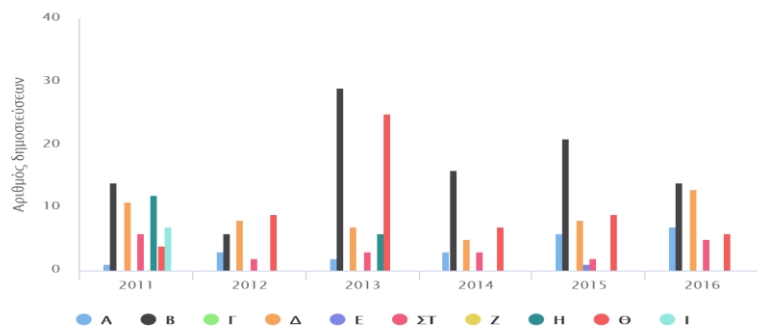
Z = Συλλογικοί τόμοι στους οποίους επιστημονικός εκδότης είναι μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος

H = Άλλες εργασίες

Θ = Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά

I = Βιβλιοκρισίες που συντάχθηκαν από μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος

Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων

Πίνακας 16. Αναγνώριση του ερευνητικού έργου του Τμήματος

	A	B	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Z
2011	420			5	3	2	
2012	427			4	2	1	
2013	1012			4	3	1	
2014	619				1		
2015	1008		9	2	2	6	
2016	1000		16	2	4	4	
Σύνολο	4486		25	17	15	14	

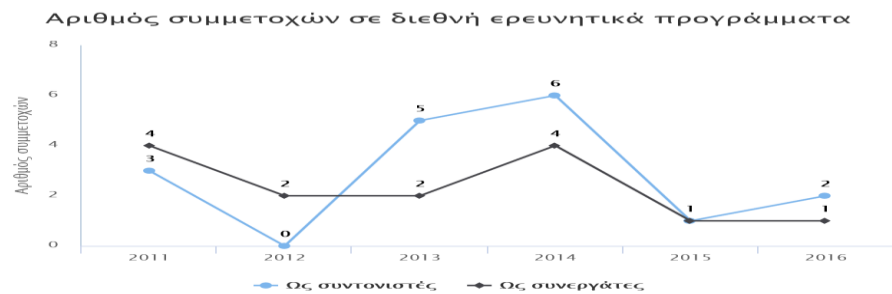
Επεξηγήσεις:

- A = Ετεροαναφορές
- B = Αναφορές του ειδικού/επιστημονικού τύπου
- Γ = Βιβλιοκρισίες τρίτων για δημοσιεύσεις μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος
- Δ = Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων
- Ε = Συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών
- ΣΤ = Προσκλήσεις για διαλέξεις
- Z = Διπλώματα ευρεσιτεχνίας

Πίνακας 17. Διεθνής Ερευνητική/Ακαδημαϊκή Παρουσία Τμήματος

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	Σύνολο
Αριθμός συμμετοχών σε διεθνή ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα							
Ως συντονιστές	2	1	6	5	0	3	17
Ως συνεργάτες (partners)	1	1	4	2	2	4	14
Αριθμός μελών ΔΕΠ με χρηματοδότηση από διεθνείς φορείς ή διεθνή προγράμματα έρευνας	8	9	10	7	3	3	40
Αριθμός μελών ΔΕΠ με διοικητικές θέσεις σε διεθνείς ακαδημαϊκούς/ερευνητικούς οργανισμούς ή επιστημονικές εταιρίες		2		2	2	2	8

Ταυτότητα Τμήματος

Ίδρυμα : Πανεπιστήμιο Πατρών

Τμήμα : Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Αριθμός εισακτέων ακαδημαϊκού έτους 2016-2017	238								
Συνολικός αριθμός φοιτούντων (σε όλα τα εξάμηνα σπουδών)	1858								
Αριθμός φοιτητών εντός της κανονικής διάρκειας φοίτησης (v)	1067								
Αριθμός φοιτητών εντός της διάρκειας φοίτησης (v+2)	1266								
Αριθμός φοιτητών πέραν της κανονικής διάρκειας φοίτησης (>v)	791								
					Ακαδημαϊκό Έτος 2016-2017			264	
Συνολικός αριθμός φοιτητών που αποφοίτησαν (άνευ υποχρεώσεων, ανεξαρτήτως ορκομοσίας)					Ακαδημαϊκό Έτος 2015-2016			204	
					Ακαδημαϊκό Έτος 2014-2015			225	
				Προσωπικό					
Καθηγητές	Αναπλ.Καθηγητές	Επικ.Καθηγητές	Λέκτορες/Καθ.Εφαρμογών	ΕΕΔΙΠ/ΕΔΠ	Επί συμβάσει (πλήθος συμβάσεων)	Διοικ.Προσωπικό	ΕΤΕΠ/ΕΤΠ	Επιστημονικοί Συνεργάτες	
7	6	3	1	1	8	4	2		
Ο παρακάτω πίνακας αφορά το Ακαδημαϊκό Έτος 2016-2017									
Ελάχιστος αριθμός μαθημάτων που απαιτούνται για τη λήψη πτυχίου						38			
Σύνολο εβδομαδιαίων ωρών θεωρητικών μαθημάτων που πρέπει να παρακολουθήσει ο φοιτητής για τη λήψη πτυχίου						Χειμερινό 65	Εαρινό 65		
Σύνολο εβδομαδιαίων ωρών φροντιστηριακών μαθημάτων που πρέπει να παρακολουθήσει ο φοιτητής για τη λήψη πτυχίου (έστω και αν αποτελεί μέρος θεωρητικού μαθήματος)						Χειμερινό 0	Εαρινό 0		
Σύνολο εβδομαδιαίων ωρών εργαστηριακών μαθημάτων που πρέπει να παρακολουθήσει ο φοιτητής για τη λήψη πτυχίου (έστω και αν αποτελεί μέρος θεωρητικού μαθήματος)						Χειμερινό 15	Εαρινό 14		
Για τη λήψη του πτυχίου απαιτείται υποβολή διπλωματικής εργασίας;						Όχι			
Για τη λήψη του πτυχίου απαιτείται πρακτική άσκηση;						Όχι			
Αριθμός ροών/κατευθύνσεων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών (εάν υπάρχουν)						0			
Αναφέρατε τις κατευθύνσεις/ροές, εάν υπάρχουν									
Συνολικός αριθμός προσφερόμενων μαθημάτων επιλογής προπτυχιακού προγράμματος σπουδών						32			
Συνολικός αριθμός προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών (ΠΜΣ) (Αυτόνομα ή σε συνεργασία με άλλα Πανεπιστήμια/Τ.Ε.Ι. της Ελλάδας ή του εξωτερικού)						1			
Συνολικός αριθμός φοιτούντων σε Μεταπτυχιακά Προγράμματα						36			
Συνολικός αριθμός φοιτούντων που εκπονούν διδακτορική διατριβή						17			

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Γενική εικόνα Τμήματος - Προπτυχιακά Μαθήματα

Τμήμα: Οικονομικών Επιστημών
Τύπος Ερωτηματολογίου: Προπτυχιακό
Ακαδημαϊκό Έτος: 2016-2017

Α/Α Ερ.	Ερώτηση	Σύνολο Απαντήσε ων	Έγκυρες	M.O.	T.A.
Παρακολούθηση Μαθημάτων					
1	Πόσο συχνά παρακολουθείτε τις παραδόσεις των μαθημάτων γενικώς;	1731	1728	4.03	0.95
2	Πόσο συχνά παρακολουθείτε τις παραδόσεις του συγκεκριμένου μαθήματος;	1731	1728	4.07	0.87
3	Πόσο ενδιαφέρον βρίσκετε το περιεχόμενο του μαθήματος;	1731	1722	3.77	0.86
4	Πόσο χρήσιμο θεωρείτε το μάθημα για την όλη πορεία των σπουδών σας;	1731	1714	3.77	0.88
5	Πόσο σχετίζεται το μάθημα με όσα διδαχθήκατε ή διδάσκεστε σε άλλα μαθήματα;	1731	1710	3.33	0.86
6	Οι αίθουσες διδασκαλίας είναι κατάλληλες;	1731	1720	2.79	1.02
7	Το ωρολόγιο πρόγραμμα διδασκαλίας διευκολύνει στην παρακολούθηση;	1731	1719	2.95	1.04
	Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			3.53	0.93
Συγγράμματα, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις					
8	Καλύπτει το περιεχόμενο του συγγράμματος την ύλη του μαθήματος;	1731	1537	3.69	0.85
9	Καλύπτει το περιεχόμενο των πανεπιστημιακών σημειώσεων την ύλη του μαθήματος;	1731	1642	3.76	0.90
10	Πόσο καλή θεωρείτε την ποιότητα των χορηγούμενων συγγραμμάτων;	1731	1589	3.54	0.85
11	Πόσο καλή κρίνετε την ποιότητα του περιεχομένου των πανεπιστημιακών σημειώσεων;	1731	1660	3.60	0.88
12	Πόσο καλή κρίνετε την ποιότητα του πρόσθετου υποστηρικτικού υλικού (αν χορηγείται);	1731	1343	3.36	1.00
13	Έχετε έγκαιρα τα συγγράμματα στη διάθεσή σας για να τα μελετήσετε στη διάρκεια του εξαμήνου;	1731	1700	3.25	1.11
14	Χρησιμοποιείτε την Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου ή του Τμήματός σας;	1731	1704	1.98	1.11
	Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			3.31	0.96
Διδασκαλία					
15	Σας εξήγησε ο διδάσκων τη σημασία και τους στόχους του μαθήματος;	1731	1703	3.88	0.85
16	Ήταν κατανοητός ο διδάσκων στις παραδόσεις του;	1731	1715	3.84	0.83
17	Κρίνετε ικανοποιητική την οργάνωση και τη συνοχή των παραδόσεων;	1731	1712	3.79	0.86
18	Σας κίνησε το ενδιαφέρον για το μάθημα ο τρόπος διδασκαλίας;	1731	1709	3.48	0.92
19	Προσάρμοσε ο διδάσκων τη διδασκαλία του μαθήματος στο επίπεδο γνώσεων των φοιτητών/τριών;	1731	1688	3.59	0.87
20	Ενθάρρυνε ο διδάσκων του φοιτητές/τριες να διατυπώνουν απόψεις-ερωτήσεις;	1731	1709	3.87	0.87
21	Κρίνετε ικανοποιητική την επικοινωνία του διδάσκοντα με τους φοιτητές/τριες;	1731	1706	3.80	0.90
22	Απαντούσε κατανοητά ο διδάσκων στις ερωτήσεις σας;	1731	1693	3.84	0.85
23	Ήταν συνεπής η προσέλευση του διδάσκοντα στις παραδόσεις;	1731	1731	4.32	0.77
24	Ανέπτυξε ο διδάσκων τη συνεργασία με τους φοιτητές/τριες;	1731	1686	3.71	0.91

25 Ο τρόπος εξέτασης του μαθήματος συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του διδάσκοντα;	1731	1536	3.66	0.88
26 Χρησιμοποιούνται Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας για τις ανάγκες του μαθήματος;	1731	1658	3.05	1.06
Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			3.74	0.88

Σύνολο = Πολ. + Δ.Ξ.Α. + Έγκυρες.

Έγκυρες = Πλήθος ερωτηματολογίων με μία απάντηση στην ερώτηση, 1=Καθόλου, 5=Πάρα πολύ.

M.O. = Μέσος όρος τιμών έγκυρων (Έγκ.) απαντήσεων.

T.A. = Τυπική απόκλιση τιμών έγκυρων (Έγκ.) απαντήσεων.

Γενική εικόνα Τμήματος - Εργαστηριακά Μαθήματα

Τμήμα:	Οικονομικών Επιστημών
Τύπος Ερωτηματολογίου:	Εργαστηριακό
Ακαδημαϊκό Έτος:	2016-2017

A/A Ερ.	Ερώτηση	Σύνολο Απαντήσεων	Έγκυρες	M.O.	T.A.
A. Προετοιμασία:					
1	Πόσο συχνά παρακολουθείτε τις παραδόσεις του αντίστοιχου μαθήματος;	185	182	4.30	0.88
2	Υπάρχει σύνδεση της ύλης των εργαστηριακών ασκήσεων με αυτή των παραδόσεων του μαθήματος;	185	185	4.43	0.74
3	Το διδακτικό και επικουρικό προσωπικό των εργαστηριακών ασκήσεων σας ενημέρωσε για τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσετε στις συγκεκριμένες εργαστηριακές ασκήσεις;	185	184	4.22	0.77
4	Πόσο ικανοποιητική ήταν η προετοιμασία σας (ή πριν) τη συμμετοχή σας στις εργαστηριακές ασκήσεις;	185	183	3.65	0.95
5	Ήσασταν ενημερωμένος σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας στις συγκεκριμένες εργαστηριακές ασκήσεις;	185	173	3.56	1.17
	Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			4.03	0.90
B. Σχέσεις διδασκόντων-διδασκομένων & μεταξύ των διδασκομένων:					
6	Σε ποιο βαθμό οι εργαστηριακές ασκήσεις απαιτούν την ενεργό συμμετοχή σας;	185	182	4.38	0.73
7	Θεωρείτε θετική τη συνεργασία σας με τους διδάσκοντες των εργαστηριακών ασκήσεων;	185	185	4.34	0.69
8	Το διδακτικό και επικουρικό προσωπικό των εργαστηριακών ασκήσεων σας δίνει τη δυνατότητα να συζητάτε μαζί του τις δυσκολίες σας;	185	184	4.40	0.71
9	Το διδακτικό και επικουρικό προσωπικό των εργαστηριακών ασκήσεων προώθησε τη συνεργασία σας με τους συμμαθητές σας;	185	184	4.19	0.85
10	Το διδακτικό και επικουρικό προσωπικό των εργαστηριακών ασκήσεων σας δημιούργησε πρόσθετα κίνητρα για να ανταποκριθείτε καλύτερα στις σπουδές σας;	185	180	3.82	0.87
	Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			4.23	0.77
Γ. Περιεχόμενο εργαστηριακού εκπαιδευτικού έργου:					
11	Σε ποιο βαθμό γίνονται ασκήσεις απλής επίδειξης στα πλαίσια των εργαστηριακών ασκήσεων;	193	182	4.04	0.80
12	Σε ποιο βαθμό γίνονται πραγματικά εργαστηριακά πειράματα στα πλαίσια των εργαστηριακών ασκήσεων;	193	171	3.55	1.10
13	Εξηγούνται καλά οι βασικές αρχές των πειραμάτων/ασκήσεων;	193	171	3.88	0.89
	Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			3.82	0.93
Δ. Διδακτικό υλικό:					
14	Πόσο ικανοποιητικό είναι το διδακτικό υλικό που σας παρέχεται για την εργαστηριακή σας εκπαίδευση;	185	178	3.96	0.74
Ε. Υποδομές:					
15	Πόσο πλήρης είναι ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείτε για την εκτέλεση των εργαστηριακών ασκήσεων;	185	183	3.54	1.00
Ζ. Τρόπος-μέσα διδασκαλίας και αξιολόγησης:					
16	Πόσο συχνά χρησιμοποιεί ο διδάσκων στις εργαστηριακές ασκήσεις νέες τεχνικές διδασκαλίας (powerpoint, internet, κ.ά.);	185	184	4.55	0.67

17	Πόσο ικανοποιητικό βρίσκετε τον τρόπο βαθμολογίας σας στις εργαστηριακές ασκήσεις;	185	161	3.73	0.83
	Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			4.14	0.75
ΣΤ.Εκπαιδευτικά αποτελέσματα:					
18	Θεωρείτε θετική για την ολοκληρωμένη επιστημονική σας κατάρτιση τη συμμετοχή σας στις συγκεκριμένες εργαστηριακές ασκήσεις;	185	184	4.10	0.83
19	Πόσο εκτιμάτε ότι βοηθούν οι συγκεκριμένες εργαστηριακές ασκήσεις στο μελλοντικό επάγγελμά σας;	185	177	4.07	0.96
	Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			4.09	0.90

Σύνολο = Πολ. + Δ.Ξ.Α. + Έγκυρες.

Έγκυρες = Πλήθος ερωτηματολογίων με μία απάντηση στην ερώτηση, 1=Καθόλου, 5=Πάρα πολύ.

M.O. = Μέσος όρος τιμών έγκυρων (Έγκ.) απαντήσεων.

T.A. = Τυπική απόκλιση τιμών έγκυρων (Έγκ.) απαντήσεων.

Γενική εικόνα Τμήματος - Μεταπτυχιακά Μαθήματα

Τμήμα:

Τύπος Ερωτηματολογίου: Μεταπτυχιακό

Ακαδημαϊκό Έτος: 2016-2017

A/A Ερ.	Ερώτηση	Σύνολο Απαντήσε ων	Έγκυρες	M.O.	T.A.
A. Το Μάθημα:					
1	Οι στόχοι του μαθήματος ήταν σαφείς;	209	209	4.10	0.80
2	Η ύλη που καλύφθηκε ανταποκρινόταν στους στόχους του μαθήματος;	209	198	4.17	0.78
3	Οι διαλέξεις/παρουσιάσεις της θεματολογίας του μαθήματος ήταν καλά οργανωμένες;	209	209	4.14	0.76
4	Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε βοήθησε στην καλύτερη κατανόηση του θέματος;	209	206	3.95	0.84
5	Η προτεινόμενη βιβλιογραφία σας δημιούργησε το ενδιαφέρον για περαιτέρω έρευνα;	209	194	3.57	1.07
6	Πόσο εύκολα διαθέσιμη ήταν η βιβλιογραφία του μαθήματος στην Τμηματική/Κεντρική Βιβλιοθήκη;	209	128	3.20	1.24
7	Πόσο δύσκολο θεωρείτε ότι ήταν το μάθημα σε σχέση με το επίπεδο γνώσεων/δεξιοτήτων που διαθέτετε;	209	205	3.10	0.96
	Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			3.75	0.92
B: Η αξιολόγησή σας με γραπτές/προφορικές εργασίες:					
8	Τα κριτήρια βαθμολόγησης/αξιολόγησης της επίδοσής σας ήταν σαφή;	209	197	3.93	0.97
9	Το/α θέμα/τα της/των εργασίας/ών σας ανατέθηκε/αν εγκαίρως;	209	208	4.30	0.76
10	Έχετε στη διάθεσή σας το απαραίτητο ερευνητικό υλικό (έντυπο/ηλεκτρονικό) στη βιβλιοθήκη;	209	166	3.82	1.03
11	Υπάρχει καθοδήγηση από τον/τη διδάσκοντα/ουσα;	209	208	4.10	0.84
12	Η/Οι συγκεκριμένη/ες εργασία/εις σας βοηθά/ούν να κατανοήσετε τη θεματολογία του μαθήματος;	209	207	4.13	0.85
	Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			4.06	0.89
Γ. Εργαστήριο:					
13	Πόσο συναφείς ήταν οι εργαστηριακές ασκήσεις με το θεωρητικό μέρος του μαθήματος;	209	191	3.97	0.90
14	Πόσο σαφείς θεωρείτε ότι ήταν οι στόχοι των εργαστηριακών ασκήσεων;	209	191	3.88	0.88

15 Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι επιτεύχθηκαν οι στόχοι που είχαν τεθεί;	209	176	3.82	0.88
16 Σε ποιο βαθμό κάλυπταν οι εργαστηριακές ασκήσεις όσα διδαχθήκατε στη θεωρία του μαθήματος;	209	191	3.99	0.79
17 Σε ποιο βαθμό σας βοήθησαν να κατανοήσετε όσα μάθατε θεωρητικά;	209	191	3.90	0.87
18 Σε ποιο βαθμό σας βοήθησαν να αυξήσετε τις δεξιότητές σας σε σχέση με την ειδικότητά σας;	209	188	3.78	0.92
19 Πόσο πλήρης είναι ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείτε για την εκτέλεση των εργαστηριακών ασκήσεων;	209	187	3.86	0.95
Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			3.89	0.88
Δ. Ο/Η Διδάσκων/ουσα:				
20 Οργάνωσε σωστά την παρουσίαση της διδακτέας ύλης;	209	206	4.18	0.77
21 Κατόρθωσε να σας δημιουργήσει ενδιαφέρον για το αντικείμενο και τη θεματολογία του μαθήματος;	209	208	4.01	0.92
22 Σας ενημέρωσε επαρκώς για τα πιο πρόσφατα ερευνητικά πορίσματα σχετικά με το μάθημα;	209	203	3.97	0.89
23 Ανέλυσε και παρουσίασε τη θεματολογία του μαθήματος με τρόπο κατανοητό;	209	209	3.99	0.82
24 Σας ενθάρρυνε να συμμετέχετε ενεργά κατά τη διάρκεια των διαλέξεων;	209	209	4.30	0.80
25 Ήταν συνεπής στις υποχρεώσεις του/της (π.χ. παρουσία στα μαθήματα, έγκαιρη διόρθωση εργασιών);	209	208	4.45	0.68
26 Ήταν γενικά διαθέσιμος/η για συνεργασία μαζί σας;	209	208	4.42	0.72
Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			4.20	0.80
Ε. Ως Μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/τρια:				
27 Συμμετείχα ενεργά στις διαλέξεις και στις συζητήσεις.	209	209	3.74	0.98
28 Παρέδωσα τις εργασίες/ασκήσεις εντός των προθεσμιών.	209	206	4.60	0.63
29 Μελετούσα συστηματικά την ύλη του μαθήματος.	209	207	3.59	0.83
30 Αφιέρωνα χρόνο για μελέτη του συγκεκριμένου μαθήματος σε εβδομαδιαία βάση: Καθόλου (0-2 ώρες), Λίγο (2-4 ώρες), Αρκετά (4-6 ώρες), Πολύ (6-8 ώρες), Πάρα Πολύ (8+ ώρες)	209	204	3.39	0.85
31 Θεωρώ πως αυξήθηκε το επίπεδο των γνώσεών μου με την παρακολούθηση του μαθήματος.	209	206	3.94	0.91
Στατιστικά Ομάδας Ερωτήσεων			3.85	0.84

Σύνολο = Πολ. + Δ.Ξ.Α. + Έγκυρες.

Έγκυρες = Πλήθος ερωτηματολογίων με μία απάντηση στην ερώτηση, 1=Καθόλου, 5=Πάρα πολύ.

M.O. = Μέσος όρος τιμών έγκυρων (Έγκ.) απαντήσεων.

T.A. = Τυπική απόκλιση τιμών έγκυρων (Έγκ.) απαντήσεων.